

UNIVERSITA KARLOVA V PRAZE
Přírodovědecká fakulta
Katedra demografie a geodemografie

DEMOGRAFICKÝ PASPORT MĚSTA KOLÍN

City of Kolín Demographic Passport

Diplomová práce

Barbora Březinová

2009

Vedoucí práce: RNDr. Tomáš Kučera, CSc.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně, pod vedením školitele RNDr. Tomáše Kučery, CSc. a že jsem všechny použité prameny řádně citovala.

Jsem si vědoma toho, že případné využití výsledků získaných v této práci, mimo Univerzitu Karlovu v Praze je možné pouze po písemném souhlasu této university.

Svoluji k zapůjčení této práce pro studijní účely a souhlasím s tím, aby byla řádně vedena v evidenci vypůjčovatelů.

V Kolíně, dne 7. května 2009

.....

Ráda bych touto cestou poděkovala svému vedoucímu diplomové práce, panu RNDr. Tomáši Kučerovi, CSc., za pomoc při orientaci v problematice a za dobré připomínky a vedení při zpracování této práce. Dále děkuji pracovníkům oddělení regionálních analýz a informačních služeb Českého statistického úřadu v Praze, zejména paní Janě Slavníkové a Ing. Lochmanové za poskytnuté údaje.

V neposlední řadě bych ráda poděkovala svým rodičům a přátelům za podporu nejen během psaní diplomové práce, ale i během celého studia na vysoké škole.

Demografický pasport města Kolín

Abstrakt

Cílem této diplomové práce je sestavení demografického pasportu města na konkrétním případě města Kolín. V úvodní části studie je nastíněna obecná problematika veřejné správy a její použití v rámci malých sídelních jednotek. Součástí této práce je i socio-ekonomická analýza města, na jejímž základě jsou vyjmenovány příležitosti a bariéry rozvoje města Kolín. Práce popisuje strukturu obyvatelstva, místní ekonomiku, bytovou situaci, situaci na trhu práce a vybavenost města. Na základě popisu vybraných složek je zpracována SWOT analýza. Práce se dále detailněji zaměřuje na popis demografické situace po roce 1991. Zabývá se stavem a složením obyvatelstva, porodností a plodností, sňatečností, rozvodovostí, úmrtností a migrací. Prostřednictvím této práce jsou uceleně prezentovány informace o obyvatelstvu, které by měly napomoci v procesu rozhodování o dalším směřování vývoje města Kolín.

Klíčová slova

Veřejná správa, demografický pasport, demografická analýza, regionální analýza

Abstrakt

The aim of this diploma thesis is to compile a demographic passport of a region, concretely the city of Kolín. In the introduction part of the study I have outlined the sphere of public management and its use within small settlements. The work includes also a social-economic analysis of the city which shows the opportunities and barriers to the development of the city of Kolín. The population structure, local economy, housing policy, employment market and city amenities are described here. The description of these components results in the SWOT analysis. The work is focused in bigger detail on the description of the demographic situation after 1991. It deals with the condition and composition of the inhabitants, with birth rate and fertility, marriage-, divorce-, death rates and migration. By force of this work complex information about the inhabitants is presented which should help in the decision process about the further direction of the development of the city Kolín.

Key words

Public administrative, demographic passport, demographic analysis, regional analysis

OBSAH

Seznam obrázků	8
Seznam tabulek	9
Úvod	10
1. Demografický pasport města	11
1.1 Koncept demografického pasportu	11
1.2 Struktura demografického pasportu	11
1.3 Potenciální uživatelé demografického pasportu	14
1.4 Podmínky využití demografického pasportu	15
2. Veřejná správa a samosprávné celky	16
2.1 Administrativně správní jednotky České republiky	16
2.2 Veřejná správa	18
2.3 Mezinárodní spolupráce ve veřejné správě	20
3. Zdroje demografických dat, jejich kvalita a dostupnost	22
3.1 Zdroje demografických dat	22
3.2 Práce s daty	22
4. Základní charakteristika města Kolín	24
4.1 Historie města Kolín	24
4.2 Postavení města v rámci regionu	24
4.3 Počet obyvatelstva	26
4.3.1 Populační vývoj v letech 1869-1990	26
4.3.2 Populační vývoj v letech 1991- 2006	26
4.3.3 Pohlavně věková struktura obyvatel	27
4.4 Vzdělanostní struktura obyvatelstva	28
4.5 Národnostní a náboženská příslušnost	30
4.6 Struktura rodin a domácností	31
4.7 Domovní a bytový fond	32
4.8 Ekonomická aktivita	33
4.9 Sociální služby a občanská vybavenost	35
4.9.1 Školství	36
4.9.2 Zdravotnictví	36
4.9.3 Sociální péče	37
4.9.4 Služby	37
4.10 Doprava	38
4.11 Průmysl a zemědělství	39
5. Analytická část	41
5.1 Pohlavní a věková struktura obyvatelstva	41
5.2 Porodnost a plodnost	44
5.3 Úmrtnost	47
5.4 Migrace	50
5.5 Sňatečnost	53
5.6 Rozvodovost	55

6. Vyhledky rozvoje města Kolín.....	58
6.1 Strategický plán rozvoje města Kolín.....	58
6.2 SWOT analýza.....	58
6.2.1 Obyvatelstvo a sociální infrastruktura.....	59
6.2.2 Nezaměstnanost a trh práce.....	60
6.2.3 Místní ekonomika a ekonomický rozvoj.....	60
6.2.4 Technická a dopravní infrastruktura.....	61
Závěr	63
Seznam použité literatury.....	65
Přílohy	68
Seznam příloh.....	69

Seznam obrázků

Obr. 1: Vývoj počtu obyvatel města Kolína v letech 1869-1990	26
Obr. 2: Vývoj počtu obyvatel města Kolína v letech 1991-2007 (k 1.1. daného roku).....	27
Obr. 3: Vzdělanostní struktura obyvatel města Kolína k 1. 3. 2001.....	29
Obr. 4: Složení obyvatel města Kolína podle věku a pohlaví v roce 1991 a 2006.....	42
Obr. 5: Struktura obyvatel města Kolína podle hlavních věkových skupin v letech 1991-2006	43
Obr. 6: Míry plodnosti města Kolína podle věku žen v roce 1993 a 2005	46
Obr. 7: Vývoj plodnosti města Kolína podle věku v letech 1991-2006	46
Obr. 8: Vývoj naděje dožití při narození obyvatel města Kolína, Středočeského kraje a ČR v letech 1991-2006.....	49
Obr. 9: Celkové počty přistěhovalých a vystěhovalých obyvatel města Kolína v letech 1992-2006.....	52
Obr. 10: Věková struktura migračního salda města Kolína a okresu Kolín v letech 1992-2006	52
Obr. 11: Průměrný věk při sňatku a prvním sňatku podle pohlaví ve městě Kolín v letech 1992-2006 ...	55
Obr. 12: Struktura rozvodů města Kolína podle délky trvání manželství v letech 1992-2006.....	56

Seznam tabulek

Tab. 1: Bilance pohybu obyvatel města Kolína v letech 1991-2007	27
Tab. 2: Obyvatelstvo města Kolína podle pohlaví a základních věkových skupin v letech 1980-2001....	28
Tab. 3: Ekonomicky aktivní obyvatelstvo města Kolína podle dosaženého vzdělání k 1. 3. 2001	29
Tab. 4: Národnostní složení obyvatel města Kolína k 1. 3. 2001	30
Tab. 5: Obyvatelstvo města Kolína podle druhu vyznání k 1. 3. 2001	31
Tab. 6: Počet cenzových a hospodařících domácností města Kolína v letech 199 a 2001	31
Tab. 7: Ekonomicky aktivní obyvatelstvoměsta Kolína podle pohlaví a odvětví ekonomické činnosti k 1. 3. 2001	34
Tab. 8: Obyvatelstvo města Kolína ve věku 15 a více let podle ekonomické aktivity a dosaženého vzdělání k 1. 3. 2001	35
Tab. 9: Index stáří města Kolína podle pohlaví v letech 1991-2006	43
Tab. 10: Porodnost a plodnost města Kolína v letech 1991-2006	44
Tab. 11: Migrační bilance města Kolína, okresu Kolín a Středočeského kraje v letech 1991-2006	51

Úvod

Tato diplomová práce se zabývá konceptem demografického pasportu aplikovaným na podmínky města Kolín. Hlavním cílem práce bylo navrhnout standardizovaný systém zpracování demografických dat s jednotnou úpravou obsahu, struktury a ukazatelů pro potřeby veřejné správy a aplikovat jej na konkrétním sídelním celku tak, aby každá dílčí část tohoto systému byla snadno použitelná při rozhodování o rozvoji města v různých oblastech veřejné správy. Studie je pojata jako podklad pro efektivnější rozhodování zejména v sociální a ekonomické oblasti, včetně rozhodování, plánování a utváření strategií dalšího rozvoje města.

V úvodní části práce je nastíněna nutnost demografického pasportu a specifikován jeho obsah a struktura. Zaměřuji se na vytvoření optimálního nastavení obsahu pasportu a standardizovaného systému ukazatelů pro potřeby veřejné správy tak, aby tato informace splňovala požadavky na snadnou použitelnost. Dále je diskutován přínos pasportu pro všechny jeho potenciální uživatele, nejen veřejnou správu, ale i občanský sektor, sektor podnikatelský a zaměstnanecký, sektor vzdělávací a poradenský.

Následující kapitola je zaměřena na rozbor systému fungování veřejné správy v České republice, na samosprávné úkony v oblastech souvisejících s demografickým pasportem a dělení státu na správní jednotky se zřetelem na obec.

Praktická část diplomové práce je dělena na socio-ekonomicko-demografickou část a následně analytickou část, která sleduje nejdůležitější změny ve struktuře obyvatelstva, úrovni plodnosti, úmrtnosti, migrace, sňatečnosti a rozvodovosti dané populace. V závěru práce je vytvořena SWOT analýza, která vymezuje silné a slabé stránky zjištěné v předchozích kapitolách.

Demografický pasport města Kolín by měl představovat podkladovou studii ke které by zastupitelstvo mělo přistupovat tak, aby vynaložené usilí a investice byly efektivně využity nejen pro obyvatele města, ale i pro obyvatele sousedních správních celků. Vzhledem k tomu, že Kolín patří mezi dynamicky se rozvíjející město, kde hlavním impulsem jeho současného vývoje bylo vybudování automobilky TPCA, je potřeba demografického pasportu pro budoucí rozvoj města i regionu nezbytně nutná.

Kapitola 1

Demografický pasport města

1.1 Koncept demografického pasportu

Demografický pasport by měl poskytnout systematicky zpracovanou a aktuálně doplňovanou základní informaci o současném a perspektivním stavu obyvatelstva na území daného regionu. Jeho primárním účelem je usnadnění rozhodování v oblasti veřejné správy, zejména při tvorbě dlouhodobých strategií regionu (*Hoffmanová, 2005*). Měl by také představovat využitelný materiál pro rozhodování o rozvoji oblasti, popřípadě vyššího územního celku, do kterého příslušný region náleží (*Hubeňáková, 2005*). Demografický pasport by se měl soustředit nejen na otázky týkající se stavu a struktury populace, ale měl by se zabývat i doplňujícími informacemi, které se k populačním otázkám váží. Sám může sloužit jako podklad pro komplexní materiály, které se následně stanou zdrojovými informacemi o rozvoji sledované oblasti.

Demografický pasport se má primárně věnovat charakteru změny populačního chování, struktury a velikosti populací a má se snažit hledat vysvětlení těchto změn. Má tedy zachytit současný stav a charakteristiky sledované populace na základě pozorování v minulosti a pokusit se nalézt důvody, proč je stav sledovaného ukazatele právě takový. V neposlední řadě se má pokusit nastínit vývoj ukazatelů v budoucnosti (*Hündl, 2008*). Z informací, které demografický pasport poskytne, pak mohou čerpat instituce, zaměřující se na strategické plánování, územní rozvoj atd. Pasport by měl být chápán jako podkladová materiál odborných studií zaměřených na komplexní rozvoj lokality v sociální i ekonomické oblasti.

1.2 Struktura demografického pasportu

Demografický pasport města, či jakéhokoli regionu by měl splňovat požadavek přehlednosti a možnosti rychlé aktualizace. Passport města, regionu si klade za cíl být podkladem umožňujícím efektivnější a koncepčnější rozhodování při výkonu státní správy i při rozvoji regionu osobami nezávislými na státní správě. V diplomové práci *K.Hoffmanové (2005)* byly zpracovány okruhy, kterých by se měl demografický pasport týkat. Autorka v práci rozděluje základní a doplňkové ukazatele, které jsou v demografickém pasportu rozhodující pro budoucí vývoj lokality.

K základním tématickým okruhům patří:

- struktura obyvatelstva podle věku a rodinného stavu
- úmrtnost a jej strukturální charakteristiky
- plodnost, nejlépe očištěná od věkové struktury obyvatelstva
- migrace podle věku a pohlaví

U doplňkových okruhů není jednotný názor na typ a oblast ukazatelů. Přesto mezi ně můžeme zařadit:

- bytový fond a jeho kvalita
- náboženství, etnicita, vzdělání, ekonomická aktivita
- analýza dopravní polohy
- rozbor cestovního ruchu, průmyslu a podnikání

Teoretické rozdělení již vydaných pasportů, tak ostatních veřejně přístupných analýz již reflektuje konkrétní rozdělení do kapitol a tématických celků. V zásadě se jedná o rozdělení do čtyř tématických celků.

- a) *V úvodní části* jsou zpracovány všechny doplňkové ukazatele. Jejím posláním je nabídnout uživateli kompletní a vysvětlující pohled na podmínky fyzicko-geografické charakteristiky a sociálně-geografické charakteristiky ovlivňující populační vývoj dané lokality.
- b) *Datová část* zahrnuje popis vývoje obyvatelstva do roku posledního sčítání lidu a popis některých charakteristik, které je možné získat pouze ze SLBD. Dále popis stavu a struktury obyvatelstva od posledního sčítání lidu a popis ostatních charakteristik přirozené i mechanické měny obyvatelstva od posledního sčítání lidu.
- c) *Analytická část* obsahuje analýzu ukazatelů, označených jako základních. Její hlavní přínos spočívá v detailnějším popisu vývoje a současného stavu základních demografických ukazatelů (plodnost, úmrtnost, sňatečnost, rozvodovost, migrace).
- d) *Prognostická část* by měla být posledním celkem, zde se rozebírá nejpravděpodobnější a očekávaný budoucí vývoj dané lokality. Do této části mohou být zahrnuty i případné projekce.

Jednou ze zásadních charakteristik pasportu je uváděna jeho universálnost, snadná aplikovatelnost na různé regiony a také snadná aktualizace uvedených údajů. Tyto požadavky měla splnit universální elektronická verze demografického pasportu, která by sjednotila layout, strukturu i sledované údaje. Tato elektronická verze demografického pasportu zatím publikována nebyla, stejně tak ani hlubší analýza údajů, charakteristik a především metodik, které by do demografického pasportu patřily. Při tvorbě této studie jsou reflektována jen rámcová doporučení a základní rozdělení na tématické okruhy.

Požadavek na snadnou aplikaci na jakékoliv město, region je v tomto případě jen těžko splnitelný. Pro malý územní celek musíme počítat s poněkud odlišnou metodikou než pro velké celky. Je zde nutná neustálá komparace výsledků s vyššími správními celky a v neposlední řadě meziroční kolísání hodnot nutí k opravným a zpřesňujícím úkonům, které v populačně stabilním

celku tolik nutné nejsou. V této studii opět není vytvořen universální návod, jak tvořit demografický pasport. V budoucnu však doufám, že se ve formě počítačového programu, demografický pasport stane důležitou součástí informačního a rozhodovacího inventáře jednotlivých obecních úřadů.

Kapitolu *Základní charakteristika města Kolín* jsem navrhla rozdělit do několika podrobněji zpracovaných podkapitol (město Kolín, postavení města v rámci regionu, počet obyvatel a jeho populační vývoj, vzdělání obyvatelstva, národnostní a náboženské složení, ekonomická aktivita, domovní a bytový fond města, sociální služby a občanská vybavenost, dopravní situace, průmysl a zemědělství).

V úvodních částech jsou zmapovány základní charakteristiky města a postavení města v rámci regionu. Dále se věnuji demografickým údajům. Základní rysy populačního vývoje popisují reprodukčně relativními informacemi. Jedná se o historickou charakteristiku vývoje počtu obyvatel ve městě Kolín a pohlavně věkovou strukturu. Struktura obyvatelstva obsahuje jeho rozdělení do věkových skupin 0-14 let, 15-59 let a 65 a více let, které jsou podrobněji analyzovány v kapitole 5.1. Údaje o počtu a vývoji obyvatel podle vzdělanostních kategorií, o národnostním a náboženském složení jsem využila z výsledků posledního sčítání lidu v roce 2001. Další podkapitola analyzuje vývoj počtu a složení bytových, hospodařících a cenových domácností od předminulého sčítání obyvatel. Navazuje část o ekonomické aktivitě obyvatelstva k určitému datu. Uvádím zde počty a složení ekonomicky aktivních a neaktivních osob podle pohlaví. V podkapitole o sociálních službách a občanské vybavenosti sleduji zařízení sloužící pro účely zdravotních, sociálních a vzdělávacích služeb, kulturního a sportovního využití apod. Doprava, průmysl a zemědělství a životní prostředí dokreslují celkovou charakteristiku města Kolín. U všech ukazatelů jsem se snažila využít metody komparace s ostatními regiony, či územně vyššími celky (Středočeský kraj a ČR). Pro názornost a přesnější dokreslení jsem použila kartogramy a grafy.

Druhá část demografického pasportu obsahuje nejdůležitější výchozí absolutní a relativní údaje demografického i doplňkového charakteru, pro část úvodní a analytickou ve formě tabulek, základních analytických ukazatelů a charakteristik. Z demografických dat pokládám za nejdůležitější uvést počty obyvatel, pohlavně věkovou strukturu po jednotkách věku i pětiletých věkových intervalech, pohlavně-věkovou strukturu podle rodinného stavu, počty událostí jako jsou sňatky, rozvody, narození a úmrtí, z ukazatelů specifické míry plodnosti, úhrnná plodnost, hrubá míra sňatečnosti a rozvodovosti, pravděpodobnost úmrtí, naděje dožití a migraci.

Členění analytické části odpovídá základním tematickým okruhům - pohlavně věková struktura, sňatečnost, rozvodovost, úmrtnost a migrace. Z hlediska metodiky tato kapitola využívá analytických ukazatelů, jejich grafické a tabulkové prezentace, komparace s vyššími územními celky a slovního popisu (viz. kapitola 5).

1.3 Potenciální uživatelé demografického pasportu

Zásadní otázkou je i praktická využitelnost demografického pasportu. Potenciální uživatele můžeme rozdělit do čtyř hlavních skupin. První je sektor veřejné správy, druhým občanský sektor včetně neziskových organizací, třetím podnikatelský sektor a čtvrtým pak sektor vzdělávací a poradenský.

Primárním uživatelem studie je první sektor. Veřejná správa, včetně svazků měst a obcí, patří mezi hlavní uživatele a měla by také patřit mezi zadavatele a do jisté míry i garanta demografického pasportu. Pro další kooperaci a meziregionální srovnání se využívá analytický charakter pasportu, jednoduchost použití, snadný přístup a vyhledávání informací, stejný formát. Ukazatele by měly vycházet z aktuálních údajů a reálných situací. Samotné vypracování demografického pasportu by mělo být provedeno odborníky, především demografy, nejlépe na akademické půdě. Odborné zpracování zaručuje návaznost výsledného pasportu na závěry výzkumu a vývoje. V současné době jsou v ČR již publikovány mnohé analýzy a přehledy. Zadavatelem takovýchto projektů je většinou veřejný sektor. Vzhledem k tomu, že některé dotace Evropské unie jsou vázané na socio-demografické charakteristiky lokalit, které o dotace ze strukturálních fondů žádají, v poslední době sledujeme prudký nárůst zájmu o tyto přehledy. Bohužel, většina z nich je vytvořena pouze za účelem pouhé existence dokumentu takového druhu, bez něž by region dotaci nezískal. Takové studie nemohou nijak reflektovat skutečné změny demografického chování uvnitř regionu. Přesto se jedná o první pokusy o zachycení stavu populace na úrovni menší než celostátní. Stejně jako v České republice je i na mezinárodní scéně v současnosti stále větší poptávka po analýzách menších územních celků (*Smith, Morrison, 2005*). Tyto studie, na rozdíl od české praxe, mají skutečně význam informativní a fungují jako podklad pro rozhodování ekonomických subjektů i státních institucí působících v regionu. Dalším velkým klientem demografického pasportu by se jistě mohly stát instituce, zabývající se komunitním plánováním. Zadavatelem takovýchto studií jsou opět v naprosté většině orgány státní správy (města, obce, mikroregiony i kraje) a řešiteli bývají v případě menších celků interní pracovníci úřadů u větších celků pak specializované firmy. Pro tyto instituce by měl demografický pasport stanovit základní rámec demografických témat, kterým se bude komunitní plánování věnovat. Dalším typem studií, pro které je přehled o stavu obyvatelstva a jeho projekce nezbytným je strategický plán, který většina měst a mikroregionů a některé obce vypracovávají.

Občanský sektor, včetně neziskových organizací upřednostňuje výstižnost a přehlednost. U podobných dokumentů zvýraznění nejdůležitějších informací a vysvětlení jednotlivých ukazatelů. Další využití pasportu je možné i ve styku s veřejností v otázkách uplatňování připomínek a při řešení aktuálních témat týkajících se strategického rozvoje města. Proto je nezbytným faktorem pro efektivní využití pasportu existence jeho on-line verze i verze v tištěné podobě a zejména jejich snadná dostupnost. Všeobecně dostupná tištěná verze je důležitá pro skupinu obyvatelstva, které nemají přístup k internetu a nemůže dojít diskriminaci této skupiny. K dalším uživatelům patří sektor podnikatelský a zaměstnavatelský. Pro tento sektor jsou důležité informace o vývoji trhu práce, struktuře zaměstnanosti a nezaměstnanosti, informace o ekonomické aktivitě obyvatelstva a vývoji pracovní síly. Prioritou poradenského a vzdělávacího sektoru je zpracování minulého, současného a budoucího populačního vývoje

regionu či města. Pro zajištění věrohodnosti a použitelnosti passportu by měly informace mít analytický charakter, aktuálnost a nezaujatost.

1.4 Podmínky využití demografického pasportu

Aby byl demografický pasport využitelný výše zmíněnými institucemi musí splňovat základní požadavky. Musí popisovat aktuální stav populace, musí přinášet pohled do budoucna (součástí může být i populační prognóza) a musí být zajištěna srovnatelnost s jinými pasporty ostatních regionů.

Tyto podmínky může splnit jen standardizovaná elektronická verze demografického pasportu. Ta bude mít jednoznačně určenou metodiku a předem dané ukazatele, které budou srovnatelné na odpovídající regionální úrovni. Tento úkol není jednoduchý, demografický pasport kraje bude vypadat jinak než demografický pasport obce. Realizace možná je, díky variantnímu přístupu k samotnému počítačovému programu, který bude demografický pasport obsahovat. Další požadavek, aktuálnost opět řeší pouze elektronická verze pasportu. Musí se jednat o počítačový program, kam uživatelé, případně zhotovitelé velmi snadno doplní konkrétní údaje z publikací vydávaných ČSÚ nebo jinými úřady evidence. Součástí pasportu by měla být i jeho veřejná dostupnost. Umístění elektronické verze na webových stránkách by usnadnilo komunikaci mezi občany, organizacemi a úřady, zajistilo by vyšší transparentnost rozhodování. Všeobecná přístupnost by mohla pomoci vysvětlit jednotlivé kroky zastupitelstev. Jejich rozhodování by bylo více směřované na služby veřejnosti, spolehlivější a odpovědnější. Podpořilo by se zapojení občanů do problematiky plánování sociálního rozvoje, zdravotního systému, infrastruktury, bytové výstavby či životního prostředí. V konečném důsledku by to jistě vedlo i k většímu zájmu občanů o otázky týkajících se přímo populačního vývoje dané oblasti a o samotnou demografii jako vědní disciplínu.

Kapitola 2

Veřejná správa a samosprávné celky

2.1 Administrativně správní jednotky České republiky

Obec je tradičním základem územní samosprávy. Jedná se o veřejnoprávní územní korporaci, při realizaci svých pravomocí má povahu veřejného úřadu. Obcemi jsou ty územní samosprávné celky, které měly statut obce ke dni účinnosti zákona o obcích č. 128/2000 Sb., a dále obce nově zřízené podle tohoto zákona (*Koudelka, 2003*). Mohou to být obce vzniklé oddělením nebo tím, že zákonem je určitý vojenský újezd zrušen a přeměněn v obec, pokud toto území není přiděleno k jiné obci. Obec je oddělena hranicemi od jiné obce či jiného státu a skládá se z jednoho či více katastrálních území. Může se dělit na části, hlavně pro potřeby evidence. Tyto části však nemají volené orgány samosprávy. Zákon umožňuje pouze řízení tzv. obecních výborů s velmi omezenými pravomocemi. Charakteristickými znaky jsou: vlastní území (územní základ obce), obyvatelstvo obce (personální základ obce), vystupování v právních vztazích svým jménem (právní základ obce) a vlastní majetek a hospodaření (ekonomický základ). Obec v souladu s místními předpoklady a s místními zvyklostmi pečuje o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a pro uspokojování potřeb svých občanů. Jedná se především o potřeby bydlení, ochrany a rozvoje zdraví, dopravy a spojů, výchovy a vzdělání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku (zákon č. 128/2000 Sb.).

Novými městy se mohou stát obce, jež mají nejméně 3 000 obyvatel a za město je jmenuje po předchozím projednání předseda Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Návrh předsedovi Poslanecké sněmovny podává dotyčná obec (zákon č. 128/2000 Sb.). K 1. lednu 2009 existovalo na území České republiky 6 244 obcí. Podle rozsahu výkonu státní správy v přenesené působnosti rozlišujeme obce se základním rozsahem přenesené působnosti (do této kategorie spadají všechny obce) a obce s širším rozsahem přenesené působnosti. Jedná se o obce, které vykonávají státní správu v přenesené působnosti i na území druhých obcí, tj. pro obce spadající do jejich správního obvodu. Do této kategorie obcí spadají pověřené obecní úřady a obce s rozšířenou působností, které jsou stanoveny zákonem č. 314/2002 Sb. Zvláště významná města, jejichž správa je odlišná od ostatních měst, především samosprávou městských částí jsou města statutární. V České republice je 19 statutárních měst: Brno, Havířov, Jihlava, Karviná, Olomouc, Opava, Ostrava, Zlín, České Budějovice, Hradec Králové, Karlovy Vary, Kladno, Liberec, Mladá Boleslav, Most, Pardubice, Plzeň, Teplice a Ústí nad Labem. Statutární města mohou být stanovena jen zákonem č. 128/2000 Sb. Statutární města se mohou členit na městské části nebo městské obvody s vlastními samosprávnými

orgány. Pokud se statutární město člení na vnitřní obvody, je povinno vydat svůj statut formou obecně závazné vyhlášky upravující vnitřní poměry členěného města (*Koudelka, 2003*). Zvláštní postavení má Praha jako hlavní město státu, která je městem s působností kraje (zákon o hlavním městě Praze (č. 131/2000 Sb.) účinný od 12. 11. 2000). Na území České republiky se nachází i pět vojenských újezdů (Boletice, Brdy, Březina, Hradiště a Libavá). Jde o vymezené části území, které jsou určeny k zajišťování obrany státu a k výcviku ozbrojených sil. Nemají samosprávu, jeho vnitřní správu vykonává tzv. Újezdní úřad podléhající Ministerstvu obrany.

Město Kolín je bývalé okresní město. V současné době patří z hlediska uvedeného výše k obci s rozšířenou působností. Svojí rozlohou 58 419 ha 6. největším v kraji. Počet obyvatel 74 365 jej řadí dokonce na 4. místo ve Středočeském kraji.

Postupný vývoj a reformu administrativně správního členění ČR po roce 1989 lze rozdělit na dvě etapy. První etapu lze vymezit obdobím mezi lety 1989 a 2000, druhou pak vymezuje období od roku 2001, kdy proběhly nejzásadnější změny. V oblasti pokračování reformy administrativního uspořádání ČR lze i nadále předpokládat vývoj s cílem větší efektivity jak přenesené tak i samostatné působnosti, což by ještě více prohloubilo potřebu demografické pasportizace měst i krajů.

Po politických změnách v roce 1989 došlo k systémové transformaci veřejné správy ČR. V podstatě se změnil předcházející stav veřejné správy a vytvořily se postupně základy nového ústavního a správního systému. Od tohoto roku lze vývoj systému pokládat za kontinuální. Orgány veřejné moci byly do roku 1990 národní výbory. Národní výbory působily jako orgány státu a samospráva neexistovala vzhledem k politické situaci. V roce 1990 byl systém národních výborů nahrazen novým uspořádáním a byla obnovena obecní samospráva. Nové zřízení obecní samosprávy se uskutečnilo zákonem č. 367/1990 Sb., o obcích. Okresní národní výbory byly nahrazeny okresními úřady. Okresní úřady měly povahu orgánů státní moci a byly koncipovány jako orgány s dvouletým časovým omezením. Tento přechodný systém se ukázal jako dlouhodobější.

Současně probíhaly diskuse o tom, jak by měly vypadat budoucí kraje. Na území ČR bylo vymezeno 14 vyšších územních samosprávných celků. Nově vzniklé kraje se územně liší od krajů, v nichž působily do roku 1990 krajské národní výbory. Z územního hlediska se nové kraje přibližují krajům, které existovaly v letech 1949-1960. Vyšší územní samosprávné celky jsou stanoveny ústavním zákonem č. 129/2000 Sb. s účinností od 1. 1. 2000. Vznikem krajů jako vyšších územně samosprávných celků byla dokončena první etapa reformy veřejné správy.

Druhá fáze reformy byla spojená se zrušením okresních úřadů a jejich nahrazením obcemi s rozšířenou působností, od 1. ledna 2003 (zákon č. 314/2002 Sb, o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností). Tato změna přinesla rozdíl v pojetí výkonu veřejné správy. Oproti minulosti, přinesla s sebou tato reforma fakt, že samospráva zvolená na území města rozhoduje na celém území obvodů.

Z důvodu vstupu ČR do Evropské unie (dále jen EU) v roce 2004 se vytvořila nová klasifikace územních jednotek soudržnosti NUTS, která se využívá ke statistickému monitorování, analýzám i v rámci dotační politiky EU ze strukturálních fondů.

Průměrná velikost krajů je v porovnání s průměrem NUTS 2 v EU menší v počtu obyvatel i v rozloze. Proto jsou samosprávné kraje zařazeny do úrovně NUTS 3. Pro potřeby EU byly vytvořeny sdružené kraje, tzv. oblasti na úrovni NUTS 2. Vytvoření této úrovně v ČR má

hlavně statistický charakter. Rozhodujícím kritériem pro sdružování krajů do oblastí NUTS 2 byla jejich velikost měřená počtem obyvatel. Tím je zajištěna porovnatelnost údajů za oblasti NUTS 2 ČR s oblastmi NUTS v EU. V České republice zní klasifikace takto: na úrovni NUTS 1 je jedna územní jednotka, na úrovni NUTS 2 je osm územních jednotek. Tyto jednotky vznikly sloučením jednotek nižšího řádu (NUTS 3-krajů). NUTS 3 v ČR zahrnuje 14 územních jednotek – krajů. Úroveň NUTS 4 reprezentuje území okresu a úroveň NUTS 5 území každé obce (*Veřejná správa v České republice, 2005*).

2.2 Veřejná správa

Veřejnou správu lze obecně chápat jako nástroj pro řízení a usměrňování veřejných záležitostí prostřednictvím specifických institucí. Za veřejné záležitosti považujeme vše, co se dotýká člověka, jako člena společnosti. Řízením veřejných věcí jsou pověřeny správní orgány, které tvoří ucelenou soustavu ekonomických, administrativních a jiných nástrojů jako forem veřejného řízení.

Po revoluci v roce 1989 byla veřejná správa z mikroregionálního hlediska rozdělena na 75 okresů a hlavní město Prahu. Na základě nezcela funkčního členění státní správy byl v roce 1996 ustanoven 76. okres Jeseník. Toto rozdělení však nevyhovovalo společensko-ekonomickým poměrům a to z hlediska koordinace, tak ani z hlediska kontroly státem. V průběhu 90. let probíhala na politické scéně diskuse o budoucím administrativním uspořádání ČR. Hledal se nový model státní správy, jež by co nejsystematičtěji uspořádal vztahy mezi celkem a částí a současně respektoval sociální, ekonomickou a geografickou strukturu jednotlivých regionů (*Barlow, Dostál a Hampl, 1994*). Nový model měl odpovídat mezinárodním závazkům, statistikám a právu EU, kde se v oblasti veřejné správy zdůrazňuje především decentralizace a přibližování se občanům. Výsledkem jsou novely zákonů o obcích (zákon č. 128/2000 Sb.), krajích (zákon č. 129/2000 Sb.) a hlavním městě Praze (zákon č. 131/2000 Sb.).

Veřejná správa v současném pojetí se dělí na státní správu a územní samosprávu. Tedy na přenesenou působnost a samostatnou působnost. Působností rozumíme okruh záležitostí, kdy je konkrétnímu orgánu veřejné správy v souladu s platným právním řádem umožněno autoritativně rozhodovat a jednat. Obě složky veřejné správy mají svůj základ ustanoven v Ústavě ČR (zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky).

Územní samospráva je veřejnou správou uskutečňovanou jinými subjekty než státem. Stát se zříká určitých pravomocí a přenáší je na orgány územní samosprávy. Stát má možnost kontrolních zásahů vůči samosprávě prostřednictvím soudní moci. Samotný rozsah působnosti může být omezen pouze zákonem. V ČR existuje dvoustupňový systém územní samosprávy, který se dělí na základní a vyšší územní celky. Základní územní samosprávné celky představují obce, vyšší územní samosprávné celky jsou kraje. Každý územní samosprávný celek má své samostatné kompetence, do kterých jiný územní samosprávný celek nemůže zasahovat. V ČR byl zvolen model, kde obec a kraj vykonávají vedle samostatných působností také státní správu v přenesené působnosti.

Základem územní samosprávy je obec. Je základním územním samosprávným společenstvím občanů na územním celku vymezeném hranicí území obce, resp. spojením fyzických osob

bydlících na určitém území. Obec disponuje vlastním majetkem, pečuje o všestranný rozvoj svého území, vystupuje v právnických vztazích svým jménem a při jednání chrání veřejný zájem. Stát neodpovídá za výkon samostatné působnosti, ani za dluhy a závazky obce. Obec je spravována voleným aparátem, který jedná v zájmu občanů. Orgánem, který spravuje obec, je zastupitelstvo. Zastupitelstvo volí ze svých členů starostu a místostarostu. Výkonným orgánem obce je rada obce tvořená starostou a členy zvolenými ze zastupitelstva. Starosta stojí v čele obecního úřadu. Obecní úřad plní úkoly od zastupitelstva nebo rady obce a vykonává přenesenou působnost.

Obec je zřizovatelem center pro rozvoj sociální péče a pro uspokojování potřeb svých občanů. Především se jedná o rozvoj bydlení, vzdělání, dopravy a spojů, kulturní rozvoj, ochranu a rozvoj zdraví a ochranu veřejného pořádku. Obec každoročně obdrží ze státního rozpočtu finanční prostředky na plnění úkolů státní moci. Další finance se rozdělují na základě počtu obyvatel v obci, velikosti území a podle potřeb samotné obce. O velikosti finančního příspěvku rozhoduje Ministerstvo financí pro ve spolupráci s krajem, do kterého obec spadá na základě daňového a dotačního systému. Jednotlivá ministerstva, zejména pro místní rozvoj, zemědělství, kultury, vypisují každoročně řadu dotačních programů. O finanční prostředky z těchto programů se mohou jednotlivé obce ucházet prostřednictvím svých projektů.

Při výše jmenovaných činnostech se orgány měst opírají o rozbory demoeconomických a demosociálních struktur. Z demografického hlediska se však jedná o zavádějící studie, které se většinou opírají pouze o hrubé míry, nepátrají po příčinách a vysvětleních a nezjišťují kontinuitu poznání vývojových procesů. Příkladem může být řada „Programů rozvoje měst“ či „Programů rozvoje kraje“. Jejich následné použití je vyloučené, což z dlouhodobého hlediska zvyšuje náklady na veřejnou správu a nezabezpečuje ekonomický a sociální rozvoj obce, kraje.

Samosprávní jednotkou je také kraj. Kraj je územním společenstvím občanů, kterému náleží právo na samosprávu. Má vlastní majetek, příjmy vymezené zákonem a s nimi hospodaří. V právních vztazích vystupuje vlastním jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících. Kraj pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. Rozsah samostatné působnosti určuje zastupitelstvo kraje a vydává jej ve formě veřejné vyhlášky. Členové zastupitelstva volí hejtmana, ten zastupuje kraj navenek. Výkonným orgánem kraje je rada, kterou tvoří hejtman, náměstci hejtmana a osoby zvolené z řad členů zastupitelstva. Kraj spravuje své záležitosti samostatně. Má povinnost zabezpečit výkon přenesené působnosti ve svém správním obvodu. Je také zřizovatelem veřejných zařízení, především objektů sociální a zdravotnické péče, jejichž zřizovatelem není obec (zákon č. 129/2000 Sb., o krajích).

Státní správou rozumíme záležitosti, o nichž má vyhrazené právo rozhodovat stát a jejichž výkonem jsou pověřené jiné subjekty jemu podřízené. Záležitosti vykonávají subjekty přímo podřízené státu a za jejich plnění zodpovídá samotný stát.

Přenesená působnost ve věcech, které stanoví zvláštní zákon, je v základním rozsahu svěřena orgánům obce. Tato působnost je svěřena do rukou pověřených obecních úřadů. Konkrétní postup a jednání státní správy jsou určeny platnými právními předpisy jednotlivých zájmových oblastí (správním řádem, zákonem o státní kontrole, zákonem o daních a poplatcích).

Kraj vykonává státní správu na svém území ve věcech, které stanoví zákon. Dále koordinuje na svém území zájmy obcí nebo sdružení obcí ve svém obvodu. Sleduje a analyzuje vnitřní

potřeby obcí a spolurozhoduje o umístění systémových dotací ze státního rozpočtu podporujících regionální rozvoj a přerozděluje tyto dotace do rozpočtů obcí. Kraj zajišťuje přípravu, realizaci a kontrolu plnění rozvojových programů, včetně dokumentu Strategie regionálního rozvoje ČR a programů zahraniční pomoci. Zároveň je zřizovatelem právnických osob působících v oblasti rozvoje kraje, poskytuje jim dotace a půjčky (*Lacina, Vítek 2008*).

O konečné výši dotací na konkrétní rozvojové projekty ze státního rozpočtu a ze strukturálních fondů EU spolu rozhoduje stát a příslušné orgány EU. Jedná-li se o projekty z oblasti lidských zdrojů a infrastruktury, mají tyto projekty předem stanovený obsah, jehož součástí jsou i demografické analýzy a prognózy. EU přispívá na každé programové období za každý region soudržnosti (NUTS 2) finančními prostředky na základě schváleného Regionálního operačního programu (tzv. ROP). V současné době v rámci programového období 2007 – 2013 je možné na jednotlivé projekty získat dotaci až do výše 85 % z celkových rozpočtových nákladů. Další finanční prostředky může žadatel získat ze státního rozpočtu ve výši 5-10 %.

V ČR v současné době nejsou k dispozici demografické prognózy na úrovni krajů (NUTS 3) ani regionů soudržnosti (NUTS 2), které by zahrnovaly i migraci, používají se výsledky ze Sčítání lidu, domů a bytů, pohybu obyvatelstva nebo celostátní demografické studie. V rámci jednotlivých ROP tak není možné plně rozpracovat sociální specifika, ekonomické a demografické rozdíly mezi jednotlivými regiony soudržnosti NUTS 2. Tato skutečnost může významným způsobem ovlivnit výběr projektů podporovaných za strukturálních fondů (*Veřejná správa v České republice, 2005*).

Absence aktuálních a kompletních analýz vývoje obyvatelstva z různých aspektů a z ní vycházejících prognózy na nižší než celorepublikové úrovni se projevují i v procesu tvorby regionálních plánů a rozvojových strategií, které tvoří nedílnou součást demografického pasportu regionu.

2.3 Mezinárodní spolupráce ve veřejné správě

Po roce 1989 se zásadně změnilo mezinárodní postavení České republiky (až do konce roku 1992 ještě v rámci Československa). Nově byly vybudovány četné zahraniční vztahy, které nebylo možné v předcházejícím období navázat. Výrazně začaly narůstat i mezinárodní aktivity v oblasti veřejné správy. V této oblasti dochází k rostoucí výměně zkušeností dané oblasti zejména mezi novými a starými státy Evropské unie (dále jen EU), ale také v rámci činnosti v mezinárodních organizacích, v nichž je Česká republika vázána svým členstvím.

Ministerstvo vnitra ČR se snažilo v uplynulém období vytvořit globální síť zahraničních partnerů na základě požadavků a potřeb v souladu se zahraničně-politickými prioritami České republiky. Zahraniční aktivity byly orientovány zejména na problematiku reformy územní veřejné správy, její modernizaci a zvýšení účinnosti výkonu ústřední státní správy, na zlepšení kvality řízení. Dalšími řešenými oblastmi byla problematika informatizace veřejné správy, standardizace veřejných služeb a jejich financování, využívání strukturálních fondů EU, právní úprava postavení úředníků státní správy a zaměstnanců samosprávy. Byly řešeny otázky informovanosti veřejnosti o činnosti orgánů a docházelo ke zvyšování účasti veřejnosti na řízení a posilování vztahů mezi vládou a občany. V oblasti zahraničních vztahů dominovala výměna

zkušeností mezi Českou republikou a ostatními státy v rámci přípravy na vstup do Evropské unie.

Souběžně s vnitřními reformami připravila Evropská komise řadu předvstupních programů pro přistupující státy. Tyto programy byly zaměřeny na pomoc v otázkách regionální politiky a na prohloubení spolupráce mezi samosprávnými celky.

Nejstarším a nejdůležitějším předvstupním fondem je program PHARE. Program PHARE byl založen v roce 1989 původně jako pomoc hospodářské transformaci Polska a Maďarska (zkratka PHARE – „Poland and Hungary Assistance of the Reconstruction of the Economy“), postupně se jeho činnost rozšířila na 13 států východní a střední Evropy včetně České republiky. Programy PHARE byly financovány Evropskou unií a podporovaly projekty přispívající k rychlejší ekonomické obnově zemí a jejich sociální a ekonomické soudržnosti. Od roku 1994 se program soustředil na podporu činností, které úzce souvisely s plánovaným vstupem do EU. Konkrétně se jednalo i o modernizaci a rozšíření veřejné správy. Program předvstupní pomoci PHARE byl členěn na programová období, která korespondovala s programovými obdobími Evropské unie.

Od roku 2000 každoročně pro Českou republiku z fondů PHARE vyčlenil Evropský parlament 79 milionů EUR (na počátku bylo přepočtovou jednotkou tzv. ECU) ve formě grantů. Finanční prostředky se používaly ve značné míře na zvýšení efektivnosti veřejné správy, modernizaci ústřední státní správy, všeobecný vzdělávací systém pro zaměstnance.

Významnými předvstupními finančními nástroji byly vedle programu PHARE po roce 2000 i programy ISPA a SAPARD. Program ISPA byl zaměřen na budování základní dopravní infrastruktury a na dosažení standardů EU v oblasti životního prostředí.

Akcční program SAPARD (Speciál Action Programme for Pre-Accession Aid for Agriculture and Rural Development) byl zaměřen na podporu v oblasti zemědělství a rozvoje venkova. Program byl původně navržen na období 2000-2006 a byl určen všem kandidátským státům do doby jejich vstupu do EU. Většina kandidátských zemí ukončila tuto podporu vstupem do EU v roce 2004. Cílem programu bylo dosáhnout trvale udržitelného rozvoje zemědělství a venkova, dále řešení specifických problémů zemědělství a venkovských oblastí a podpora při zavádění „acquis communautaire“ pro oblast společné zemědělské politiky. Z fondu SAPARD získala Česká republika od jeho vzniku více než 70 milionů EUR, určených zejména pro Jihomoravský, Jihočeský a Středočeský kraj (*Veřejná správa v České republice, 2005*).

Vzhledem k současnému prosazování trendů EU a změnám v oblasti regionálního plánování se pro další rozvoj většiny oblastí jeví jako klíčové zapojení občanů do správy vlastní obce a příslušného kraje. To však předpokládá všeobecnou informovanost občanů o současném stavu a nejpravděpodobnějším budoucím vývoji daného problému či alternativ řešení. Obce a kraje budou muset více investovat do oblastí obecně se dotýkajících každodenního života občanů (oblast sociální, zdravotní, školské politiky, zaměstnanost, infrastruktura, životní prostředí atd.). Většina zmíněných oblastí souvisí s pohlavně-věkovou strukturou obyvatelstva regionu a tudíž se mnoho problémů neobejde bez příslušných demografických podkladů. Bude-li řešena problematika spojená s vývojem obyvatelstva, pak je úloha demografického pasportu regionu jednoznačná.

Kapitola 3

Zdroje demografických dat, jejich kvalita a dostupnost

3.1 Zdroje demografických dat

Jedním ze zásadních problémů, se kterými se při konstrukci demografických ukazatelů malého územního celku setkáváme, je omezená datová základna. Pro územní celky na úrovni obcí, případně pověřených obcí (ORP) existuje jen velmi omezený soubor veřejně poskytovaných dat. V této studii je nejčastěji čerpáno ze statistik Českého statistického úřadu (ČSÚ). Jen některá data jsou veřejně přístupná, jiná jsou zpoplatněna. Údaje o věkové struktuře, počtech obyvatel a celkových počtech narozených, zemřelých a migraci (celkové počty imigrantů a emigrantů) jsou k dispozici na webových stránkách www.czso.cz. Detailnější informace poskytují Oddělení regionálních analýz a informačních služeb ČSÚ. Například dílčí charakteristiky o sňatečnosti, narozených, zemřelých podle pohlaví a věku. Pro vytvoření demografického passportu by dalšími zdroji informací o obyvatelstvu zjišťovaných státní statistikou mohla být také výběrová šetření (mikrocensus prováděný v období mezi sčítáními, šetření populačního klimatu a jiné). Pro získání dalších charakteristik můžeme použít i jiné informační zdroje. Mezi ně patří centrální registr obyvatel města, cizinecká policie, Ministerstvo práce a sociálních věcí, statistiky zdravotních zařízení a jiné instituce poskytující informace o obyvatelstvu.

Obecně je při práci s daty týkajícími se malého územního celku nutné dávat neustále pozor na jejich správnost a kontrolovat je z jinými zdroji. Samotný ČSÚ eviduje několik „nepřesností“ či chybějících údajů v publikovaných datech. K některým hodnotám dochází po složitějších výpočtech, a je v zájmu autora demografického pasportu konfrontovat výsledky se všemi dostupnými zdroji dat.

3.2 Práce s daty

Město Kolín představuje malou územní jednotku s nižším výskytem různých demografických událostí. Z toho důvodu se nejedná o zcela reprezentativní vzorek, a proto je v některých případech vývoj vybraných ukazatelů v porovnání s celou ČR odlišný. Zpracovávání demografického pasportu pro územně malý celek s malým počtem obyvatel sebou nese mnohá rizika. Jde především o nedostatek pozorovatelných událostí, jako jsou narození, úmrtí nebo stěhování. Tyto malé počty událostí vedou k faktu nestálosti a sledované ukazatele v čase velmi kolísají a vyzorovat trend vyžaduje úpravy. Formy úprav většinou zahrnují tzv. agregaci

(slučování) dat. Můžeme hovořit o agregaci v čase, prostoru, a v individuálních charakteristikách (jako je pohlaví, věk nebo národnost). Jednou z možností je převzetí některých charakteristik z populačně větších celků. Musíme mít na zřeteli, že odlišnost většího celku od sledované populace nesmí přerůst únosnou mez. V několika případech se jedná o tak malý vzorek šetření, že nemá prakticky žádný smysl ho hodnotit.

Nalezení referenčního celku je prvním problémem. Pokud budeme sledovat demografické procesy jako je plodnost nebo úmrtnost, jistě nelze je posuzovat pouze jen z konečných absolutních čísel. Tyto ukazatele je třeba „třídit“ dalšími proměnnými, jako je věk, pohlaví a další demografické charakteristiky populace. Při takovémto třídění se však ještě zmenšuje už tak velmi malý počet událostí. Další úpravou, která rozhodně pomáhá eliminovat nestálost ukazatelů v čase je zařazování tzv. pětiletých věkových skupin jako třídících proměnných. Pokud bychom uvažovali jednoleté věkové skupiny, došli bychom k výsledkům, že v určitých letech je počet pozorování demografických jevů v jednoleté věkové skupině zcela odlišný od jiného studovaného roku, protože celkové počty událostí jsou tak malé. Zařazením 5ti letých věkových skupin sice nemůžeme kolísání hodnot eliminovat docela, ale můžeme je alespoň výrazně zmenšit. Další velký problém, které zařazení pětiletých věkových skupin v sobě nese je především v počtech obyvatel v roce 0 a 1–4. Pro účely této studie města Kolín byly tyto roky sloučeny, a vznikla tak věková skupina 1–4 roky. Věk 0 hraje velmi důležitou úlohu při tvorbě úmrtnostních tabulek (konstrukce ukazatele e_0 – naděje dožití při narození). Při analýzách plodnosti a migrace, byly nakonec tyto osoby přiřčeny do skupiny 0–4 roky. Pokud jsou demografické ukazatele v čase nestálé a k analýze potřebujeme nějakou stálou charakteristiku, můžeme přistoupit k průměru sledovaných hodnot za více let. Tyto průměrné hodnoty jsou pro jednotlivé ukazatele dostatečně validní a mohou sloužit jako náhrada okamžikových ročních hodnot sledovaných charakteristik.

Pokud dojdeme k nějakým závěrům, je třeba tyto závěry porovnávat s jinými, populačně většími celky. Některé charakteristiky za tyto větší celky jsou již vypracované (nejčastěji ČSÚ) a mohou tak sloužit ke kontrole námi vypracovaných údajů. Pokud se naše údaje budou výrazně lišit, je třeba se na takovéto údaje zaměřit a zjistit, zda je metodika použitá pro výpočet správná. Dobré je také porovnávat výsledky za sledovaný menší celek s jinými, přibližně stejně velkými lokalitami. V této studii byla využita komparace s vyššími územními celky - Středočeským krajem a ČR.

Kapitola 4

Základní charakteristika města Kolín

4.1 Historie města Kolín

Kolín leží v úrodné polabské oblasti, která patřila od pravěku k nejosídlenějším na českém území. Samotné město vzniklo u řeky Labe na křižovatce tří cest, používaných již v dobách římského impéria. Kolín je město s bohatou historickou tradicí, které stalo královským městem za vlády Přemysla Otakara II., v roce 1261. Z této doby pochází první písemná zmínka o Kolíně. V dějinách města se odrážejí dějiny českých zemí. Ve 13. a 14. století to bylo město velmi bohaté, díky nedalekým nalezištím stříbra. Posléze však kolínská naleziště zastínila naleziště kutnohorská. Do evropských dějin se město zapsalo bitvou v roce 1757, která byla součástí války mezi Pruskem a Rakouskem (*Kuča, 1997*). O vzniku názvu města jsou rozdílné představy. Nejstarší písemné prameny nazývají město latinsky „Colonia Nova as Albim“ nebo jen „Civitas Colonia“, německy „Köln uff der Elbe“. Historikové tvrdí, že slovo Kolín je odvozeno od slova „kolonie“ či od Kolína nad Rýnem, odkud snad němečtí kolonisté přišli. Josef Tůma se ve svém díle „Kolínsko a Kouřimsko“ domníval, že se jedná o slovo původu slovanského: kůl, kolina, jímž byla zpevňována půda.

Kolín leží na 15° 12' 12" východní délky a 50° 01' 44" severní šířky (přibližně střed Karlova náměstí). Rozloha samotného Kolína je 2 350 ha, společně s katastry místních částí Štítary, Sendražice, Šťáralka a Zibohlavy činí skoro 3 500 ha. Městem protéká řeka Labe. Nejnižší místo ve městě je 192,5 m. n. m. (hladina řeky Labe při opuštění města), nejvyšší 295,8 m. n. m. (v katastru místní části Kolín-Zibohlavy). Kolín je správním centrem, jedná se o obec s rozšířenou působností. Město je členěno na 10 částí, Kolín I až Kolín VI a místní části: Štítary, Sendražice, Šťáralka a Kolín – Zibohlavy.

4.2 Postavení města v rámci regionu

Kolín byl od dávných dob přirozenou křižovatkou obchodních cest. Tato funkce zůstala do dnešní doby a zahrnuje silniční, železniční, autobusovou a na určité lokální úrovni také leteckou a říční dopravu. Z hlediska rozvojových os se město nachází ve vzdálenosti 12 kilometrů od dálnice D11 (Praha-Hradec Králové), cca 50 kilometrů je město vzdáleno od hlavního dálničního tahu D1 (Praha-Brno). Kvalita napojení na nadřazené dopravní tahy úzce souvisí s konečným řešením obchvatu a průjezdu Kolína, jejichž realizace přímo ovlivňuje další rozvoj

města. Tato problematika je však spojená se značnou finanční náročností a tak bylo konečné řešení dlouho odkládáno. Investice byla zahájena až v roce 2009.

Poloha Kolína v rámci bývalého okresu Kolín je však pouze zdánlivě výhodná. Západní část tohoto mikroregionu patří přirozenou spádovostí do sféry vlivu Prahy. Tento trend podporují existující a vznikající satelitní „pražské obytné oblasti“. Východní část Kolínska se regionálně formuje kolem města Kolína, ale svůj vliv mají i blízká města Poděbrady a Kutná Hora.

I když je přirozená spádovost města Kolína je tříštěna mezi pražskou sféru vlivu v západní části okresu a přílišnou blízkost dalšího města Kutné Hory, představuje město Kolín pro celý mikroregion místo, kde se soustřeďuje jednak většina správních, kulturních, zdravotních, školských i sportovních institucí a jednak většina pracovních příležitostí. Město Kolín je místem pracovní dojížděky z okolních obcí a zároveň místem pracovní vyjížděky do hlavního města Prahy. Město tedy spadá do metropolitního areálu Prahy, který se vyznačuje větší územní koncentrací ekonomiky a obyvatelstva, ale zejména kvalitativně nejvýznamnější koncentrací nejprogresivnějších aktivit (*Hampl, 2005*).

Výlučné postavení města Kolín v rámci okresu je také dáno bohatou historií města. Kolín je nejlidnatější město v regionu, téměř třetina obyvatel území obce s rozšířenou působností bydlí v samotném městě. Druhé největší město okresu Český Brod je počtem obyvatel čtyřikrát menší. Postavení a vliv města Kolína v rámci kraje či republiky je ovlivněno napojením na dopravní infrastrukturu, ekonomickými aktivitami, které se na území města vyskytují, životním prostředím a také jinými faktory.

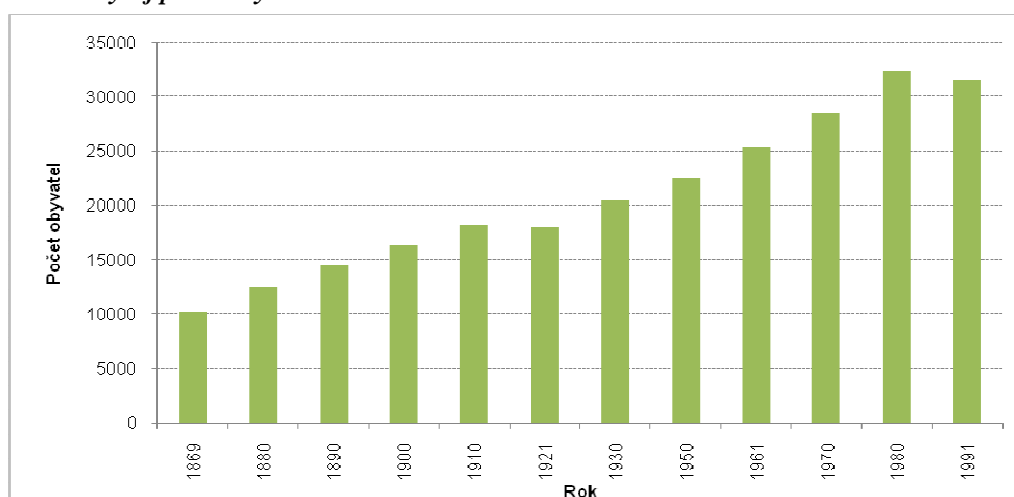
Kolín je převážně průmyslové město v zemědělském regionu Polabí. Napojení na dopravní tahy je důležitým lokalizačním faktorem ovlivňující umístění průmyslové výroby do tohoto regionu. Z významných průmyslových závodů se ve městě nacházejí například PARAMO a. s. (chemická výroba), Thermo King, MiKing (strojírenská výroba), Lučební závody Kolín (chemická výroba) aj. V posledních letech jsou na Kolínsku budovány průmyslové zóny, z nichž průmyslová zóna Ovčáry, ve které je automobilka TPCA, je zónou s celorepublikovým významem. Dalším důležitým faktorem ovlivňující rozvoj města je životní prostředí. Pro rozvoj cestovního ruchu je stav a kvalita životního prostředí rozhodující. Turistický potenciál Kolína a jeho okolí není příliš využit. Návštěvnost je výrazně koncentrována do nedaleko ležícího historického města Kutné Hory. Vedení města Kolín proto hledá další možné oblasti cestovního ruchu, například využití řeky Labe pro říční dopravu, rozvoj cyklodopravy na jeho březích.

4.3 Počet obyvatelstva

4.3.1 Populační vývoj v letech 1869-1990

V roce 1869 žilo na území města Kolína 10 239 obyvatel. Počet obyvatel rostl, až do roku 1910 kdy číslo dosáhlo hodnoty 18 138 obyvatel. Pak nastal mírný pokles počtu obyvatel mezi sčítáními 1910 a 1921, který byl zapříčiněn 1. světovou válkou. V dalším období počet obyvatel rostl a v roce 1976 již přesáhl hranici 32 tis. obyvatel (maximum v roce 1986-32 298 obyvatel). V roce 1990 počet obyvatel dosáhl plně stabilního počtu 32 128 obyvatel. Město Kolín v této době zaznamenal hospodářský rozkvět, založený na průmyslové výrobě. Rozvíjel se zde chemický (zejména závody PARAMO, Lučební závody) a později i elektrotechnický průmysl (např. závod TESLA). V té době byla zahájena nová bytová výstavba, vznikla nová a moderní sídliště. Postupný vývoj počtu obyvatel města charakterizuje následující graf.

Obr. 1: Vývoj počtu obyvatel města Kolína v letech 1869-1990

Zdroj dat: Český statistický úřad.

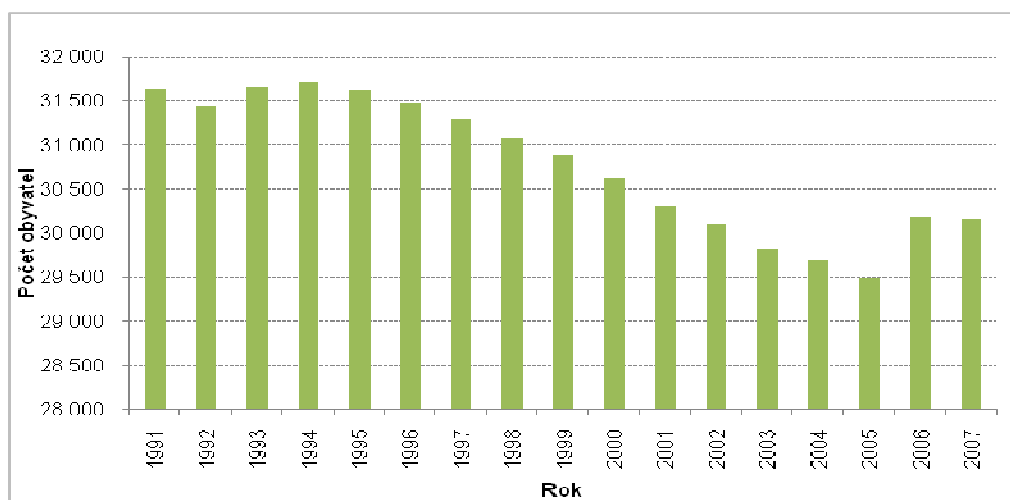
4.3.2 Populační vývoj v letech 1991- 2006

V období mezi sčítáními v letech 1991-2006 vykazoval počet obyvatel klesající tendenci. V roce 1991 došlo k poklesu počtu obyvatel na 31 629 obyvatel a hranice 32 tis. od té doby již nebyla překročena. Nepříznivé vývojové trendy v počtu obyvatel dokresluje i populační vývoj v posledních deseti letech. Tento vývoj je charakterizován poměrně výrazným úbytkem obyvatelstva přirozenou měnou, tj. rozdílem mezi počtem narozených a zemřelých osob. Tyto úbytky zdaleka nejsou kompenzovány podstatně menšími přírůstky obyvatelstva v důsledku vyššího počtu přistěhovalých osob oproti osobám, které se z Kolína vystěhovaly. Od roku 2005 dochází k opačnému trendu. K 1. 1. 2006 žilo v Kolíně 30 175 obyvatel. Tento nárůst byl zapříčiněn nárůstem přirozeného přírůstku obyvatelstva a celkově vysokým pozitivním saldem migrace. Počet přistěhovalých osob se zvýšil v důsledku pracovních příležitostí, zejména volných pracovních míst v rámci nové automobilky TPCA. S výstavbou automobilky byla spjata nová bytová výstavba, která byla součástí pobídek pro zahraničního investora. Tato skutečnost je odrazem vysokých hodnot kladného migračního salda v roce 2005 (viz tab. 1).

Tab. 1: Bilance pohybu obyvatel města Kolína v letech 1991-2007

	stav k 1.1.	Živě narození	Zemřelí	Přistěhovalí	Vystěhovalí	Přirozený přírůstek	Saldo migrace	Celkový přírůstek (úbytek)
1991	31 629	326	373	588	744	-47	-156	-203
1992	31 426	339	373	901	646	-34	255	221
1993	31 647	346	318	622	592	28	30	58
1994	31 705	274	353	528	530	-79	-2	-81
1995	31 624	266	401	530	543	-135	-13	-148
1996	31 476	256	371	424	496	-115	-72	-187
1997	31 289	253	334	428	560	-81	-132	-213
1998	31 076	235	316	419	538	-81	-119	-200
1999	30 876	247	364	379	529	-117	-150	-267
2000	30 609	242	335	413	547	-93	-134	-227
2001	30 292	252	335	466	580	-83	-114	-197
2002	30 095	292	319	490	741	-27	-251	-278
2003	29 817	291	345	616	689	-54	-73	-127
2004	29 690	265	298	606	774	-33	-168	-201
2005	29 489	298	337	1 432	707	-39	725	686
2006	30 175	318	311	843	867	7	-24	-17

Zdroj dat: Český statistický úřad.

Obr. 2: Vývoj počtu obyvatel města Kolína v letech 1991-2007 (k 1.1. daného roku)

Zdroj dat: Český statistický úřad.

4.3.3 Pohlavně věková struktura obyvatel

Velký význam má i hodnocení pohlavně věkové struktury obyvatelstva. V hodnocení se odráží předchozí vývoj a zároveň ovlivňuje vývoj další. Podíl žen v celkovém úhrnu obyvatelstva za město Kolín v roce 2001 dosáhl 52,2 %. Ve vyšším věku postupně narůstá převaha žen, která se směrem k vyšším věkovým skupinám a k vyšší úmrtnosti mužů stále zvyšuje. Počet žen ve věku nad 60 let je přibližně o polovinu vyšší než počet mužů ve stejném věku (přirozená nadúmrtnost mužů). Touto charakteristikou se však město nijak výrazně neodlišuje od úrovně České republiky.

Tab. 2: Obyvatelstvo města Kolína podle pohlaví a základních věkových skupin v letech 1980-2001

	v tom					
	celkem	podle pohlaví		podle věkové skupiny		
		muži	ženy	0-14	15-59	60+
1980	32 501	15 589	16 912	7 605	18 886	6 010
v %	100,0	47,9	52,1	23,4	58,1	18,5
1991	31 595	15 108	16 487	6 374	18 613	6 608
v %	100,0	47,8	52,2	20,2	58,9	20,9
2001	30 258	14 487	15 771	4 356	19 840	6 062
	100,0	47,8	52,2	14,4	65,6	20,0

Zdroj dat: Český statistický úřad, SDLB 2001.

Na rozdíl od osmdesátých let, kdy došlo ke zlepšení věkové struktury obyvatelstva, však vývoj v dalších desetiletích už tak pozitivní nebyl. V důsledku klesající porodnosti se snižoval počet obyvatel ve věkové skupině 0-14 let i její podíl na celkovém počtu. Výrazně se to projevilo v posledním období, kdy počet obyvatel této věkové skupiny v roce 2001 dosahoval 4 356 osob, to je o 3 249 méně než v roce 1980. Úbytek postihl zcela rovnoměrně všechny věkové skupiny dětské populace. Obyvatelstva v produktivním věku přibýlo více jak 7 % oproti roku 1980. Na absolutním i relativním přírůstku se podílel přechod silnějších ročníků mladých lidí za sedmdesátých a osmdesátých let do této věkové kategorie. Podíl nejstarší věkové skupiny zaznamenal nepatrný nárůst o 2 % oproti roku 1980. Podíl této skupiny na celkovém počtu obyvatel se v důsledku poměrně vysokého úbytku počtu obyvatel snížil jen minimálně. Zda dojde k pokračování těchto trendů v delším časovém období se teprve projeví.

4.4 Vzdělanostní struktura obyvatelstva

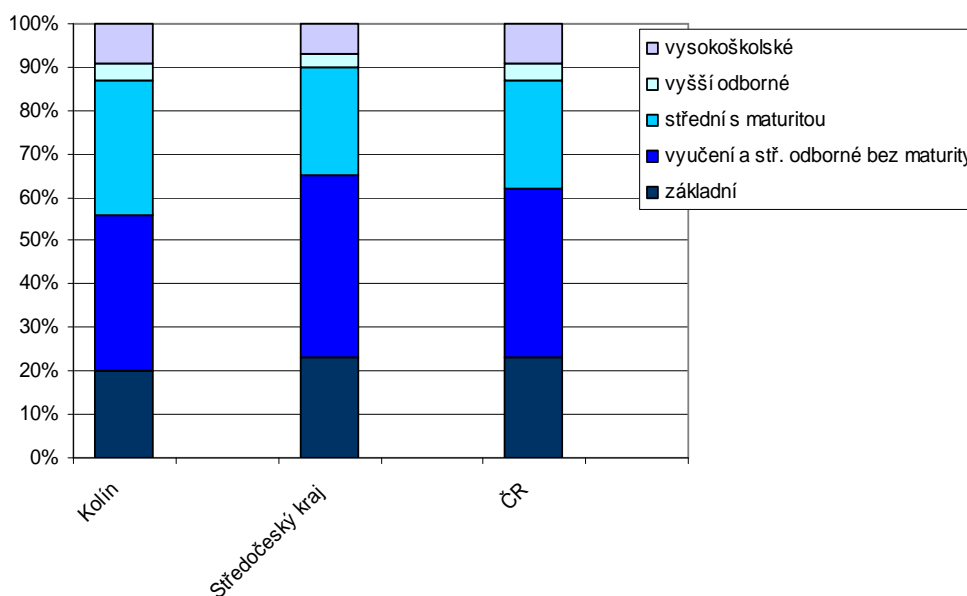
Při hodnocení vzdělanostní struktury jsem vycházela z celostátního Sčítání lidu, domů a bytů v roce 1991 a 2001. Kolín lze na základě těchto údajů charakterizovat jako město s vyšší úrovní vzdělanosti oproti celorepublikovému průměru. Data ze sčítání v roce 1991 uvádějí, že kvalifikované dělnické profese a středoškolsky vzdělaní tvořili 63 % obyvatel starších 15 let. K vysokoškolsky vzdělaným obyvatelům se řadilo jen 7 % obyvatel starších 15 let. Při posledním sčítání v roce 2001 se nejvýrazněji změnila hodnota u vysokoškolsky vzdělaných obyvatel. V roce 2001 na území města tvořily kvalifikované dělnické profese a středoškolsky vzdělaní 67 % z ekonomicky aktivních obyvatel. Vyšší odborné a vysokoškolské vzdělání mělo celkem 13 % ekonomicky aktivních obyvatel. Domnívám se, že tento pozitivní trend se bude nadále zlepšovat, neboť po roce 2000 byla ve městě a v jeho zázemí zřízena celá řada soukromých středních škol a vysoká škola. Podpora vyššího stupně vzdělání a vytváření zázemí pro absolventy škol se pozitivně projevuje na dalším rozvoji měst.

Tab. 3: Ekonomicky aktivní obyvatelstvo města Kolína podle dosaženého vzdělání k 1. 3. 2001

Dosažené vzdělání	Počet obyvatel					
	Kolín		Středočeský kraj		ČR	
	absolutní	relativní	absolutní	relativní	absolutní	relativní
bez vzdělání	82	0 %	4 286	0 %	37 932	0 %
základní	4 989	20 %	218 041	23 %	1975109	23 %
vyučení a stř. odbor. bez maturity	9 273	36 %	380 694	42 %	3255400	39 %
střední s maturitou	7 837	31 %	230 405	25 %	2134917	25 %
vyšší odborné	1 119	4 %	31 586	3 %	296 254	4 %
vysokoškolské	2 248	9 %	66 123	7 %	762 459	9 %

Zdroj dat: Český statistický úřad, SDLB 2001.

Při porovnávání vzdělanostní struktury ve městě Kolín a ČR je patrný jediný rozdíl, a tím je vyšší podíl středoškoláků s maturitou. Podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním je roven podílu ČR. Srovnání s hodnotami Středočeského kraje nám ukazuje, že město Kolín vykazuje vyšší vzdělanost než je v kraji obvyklá. Sice je v Kolíně nižší podíl obyvatel s výučním listem (bez maturity), ale o to vyšší je podíl středoškoláků s maturitou. Tento příznivý podíl je hlavně vyvolán existencí řady středních odborných škol a dlouholetou tradicí ve městě (gymnázium, obchodní akademie, střední průmyslová škola, střední škola komunikací a spojů atd.).

Obr. 3: Vzdělanostní struktura obyvatel města Kolína k 1. 3. 2001

Zdroj dat: Český statistický úřad, SDLB 2001.

4.5 Národnostní a náboženská příslušnost

Město Kolín dle národnostní struktury je velmi homogenní. V roce 1991 bylo na území Kolína 96 % obyvatel české národnosti, občanů slovenské národnosti žilo v Kolíně necelé 2 %, což bylo pod celostátním průměrem. Z dalších národností tvořili početnější skupinu Romové (0,7 %) a Maďaři (0,4 %) (*Strategický plán města Kolín*). Při posledním sčítání v roce 2001 bylo celých 97 % obyvatelstva české národnosti. Druhou nejvíce zastoupenou národností byla národnost slovenská s 1 %. Podíl ostatních národností dosahoval desetin procenta, konkrétně jde o národnost moravskou a ukrajinskou. Ve srovnání města Kolína s ČR si můžeme všimnout rozdílu. Území ČR obsahuje i území Moravy a Slezska, kde se více obyvatel hlásí k národnosti moravské, slezské či slovenské, proto je celkově nižší procentuální zastoupení české národnosti. Na rozdíl od středočeského Kolína, který má velmi podobný podíl obyvatel české národnosti jako Středočeský kraj. V posledních třech letech se nepatrně změnilo národnostní složení ve městě. Jedná se především o národnost polskou, slovenskou, ukrajinskou a vietnamskou. Občané těchto národností přicházejí do města Kolína hlavně z pracovních důvodů. Hlavním jejich zaměstnavatelem je automobilka TPCA.

Tab. 4: Národnostní složení obyvatel města Kolína k 1. 3. 2001

Národnost	Počet obyvatel					
	Kolín		Středočeský kraj		ČR	
	absolutní	relativní	absolutní	relativní	absolutní	relativní
česká	29 121	97,0 %	10 74360	96,0 %	9249 777	90,4 %
moravská	41	0,1 %	1536	0,1 %	380 474	3,7 %
slezská	1	0,0 %	89	0,0 %	10 878	0,1 %
slovenská	307	1,0 %	15 287	1,4 %	193 190	1,9 %
romská	27	0,0 %	1416	0,1 %	11 746	0,1 %
polská	26	0,0 %	2144	0,2 %	51 968	0,5 %
německá	21	0,0 %	1110	0,1 %	39 106	0,4 %
ukrajinská	49	0,1 %	2963	0,3 %	22 112	0,2 %
vietnamská	27	0,0 %	1319	0,1 %	17 462	0,2 %

Zdroj dat: Český statistický úřad, SDLB 2001.

Data ze Sčítání lidu v roce 1991 uvádějí, že více jak polovina obyvatel Kolína byla bez vyznání, 16 % se odmítlo vyjádřit, z věřících se nejvíce hlásilo k římskokatolické církvi (78 % z věřících), dále následovala církev československá husitská (10 %) a evangelická (10 %). Ostatní církve byly zastoupeny mizivě. Při posledním sčítání v roce 2001 bylo zjištěno, že téměř tři čtvrtiny obyvatel města Kolína je bez vyznání a 8 % se odmítlo vyjádřit. Nejvíce zastoupenou církví je římskokatolická. O mnoho méně stoupců mají církve československá husitská a československá evangelická. Podíl obyvatelstva vyznávající pravoslavné náboženství nedosáhl ani jednoho procenta, stejně tak svědkové Jehovovi. Vyšší zastoupení věřících v rámci celé ČR je pochopitelné. Je zde zahrnuto větší území a hlavně Morava a Slezsko, kde má náboženství větší tradici.

Tab. 5: Obyvatelstvo města Kolína podle druhu vyznání k 1. 3. 2001

Druh církve (vyznání)	Počet obyvatel					
	Kolín		Středočeský kraj		ČR	
	absolutní	relativní	absolutní	relativní	absolutní	Relativní
Římskokatolická	4 442	14,7 %	212 965	18,9 %	2 740 780	26,8 %
českoslov. Husitská	460	1,5 %	13 010	1,2 %	99 103	1,0 %
českobratr. Evangelická	536	1,8 %	11 994	1,1 %	117 212	1,1 %
Pravoslavná	30	0,1 %	1 976	0,2 %	22 968	0,2 %
svědkové Jehovovi	83	0,3 %	2 038	0,2 %	23 162	0,2 %
bez vyznání	21 813	72,1 %	770 234	68,6 %	6 039 991	59,0 %
Nezjištěné	2 362	7,8 %	89 798	8,0 %	90 981	8,8 %

Zdroj dat: Český statistický úřad.

4.6 Struktura rodin a domácností

Počet bytových domácností se mezi lety 1980–2001 zvýšil o 3 156 domácností. Zároveň došlo k poklesu jejich průměrné velikosti z 2,62 členů na domácnost na 2,31 členů. Nejnovější informace o struktuře domácností poskytuje SLDB z roku 2001. Podle údajů z tohoto sčítání bylo ve městě Kolín evidováno 12 011 bytových domácností, z toho bylo 94 % s jednou hospodařící domácností a zbylých 6 % s dvěma a více hospodařícími domácnostmi. Na území města bylo evidováno 13 053 cenzových domácností. Největší podíl cenzových domácností tvořily úplné rodiny, a to 54 %. Neúplné rodiny se podílely 14 %, domácnosti jednotlivců tvořily 30% podíl a nerodinných domácností byla 2 %.

Tab. 6: Počet cenzových a hospodařících domácností města Kolína v letech 199 a 2001

Typ domácností	Domácnosti celkem		Struktura domácnosti v %		Průměrný počet členů v domácnosti	
	1991	2001	1991	2001	1991	2001
Cenzové domácnosti celkem	12735	13053	100,0	100,0	2,47	2,31
úplná rodina	7830	7044	61,5	54	3,12	3,01
s dětmi do 15 let	4 264	3048	33,5	23,4	3,83	3,76
bez dětí do 15 let	3 566	3996	28,0	30,6	2,27	2,44
neúplná rodina	1 464	1839	11,5	14,1	2,44	2,45
s dětmi do 15 let	913	1065	7,2	8,2	2,62	2,62
bez dětí do 15 let	551	774	4,3	5,6	2,15	2,22
Vícečlenné nerodinné domácnosti	46	269	0,4	2,1	2,09	2,11
Domácnosti jednotlivců	3 395	3 901	26,6	29,9	1	1
Hospodařící domácnosti celkem	12632	12964	100,0	100,0	2,48	2,33
s 1 cenzovou domácností	12534	12879	99,2	99,3	.	2,31
se 2 a více cenz. domácnostmi	98	85	0,8	0,7	4,56	5,38

Zdroj dat: Český statistický úřad.

4.7 Domovní a bytový fond

Údaje o domovním fondu byly zjišťovány také při SLDB 2001. Podle tohoto sčítání bylo na území města Kolín 3 958 domů, z toho jich bylo 92 % domů obydlených. Rodinné domy tvoří 78 % většinu na území města, zbylých 22 % jsou domy bytové. Podle vlastnictví dělíme domy ve vlastnictví soukromých osob, domy obce nebo státu a poslední skupinou jsou byty ve vlastnictví stavebních bytových družstev (dále SBD). Ve vlastnictví soukromých osob bylo v roce 2001 80 % domů, obec nebo stát vlastnily 8 % bytů a stejný podíl vlastnila SBD.

Z obydlených domů jich bylo nejvíce postaveno v letech 1920 – 1945 (34 %), v letech 1946 až 1980 to bylo 32 %. Naopak nejméně domů bylo postaveno v letech 1981 – 2001, kdy to bylo pouze 15 % (*Strategický plán města Kolín*). Stáří domů, tedy období jejich postavení, odpovídá i charakter zástavby ve městě Kolín. V Kolíně tvoří největší část nízkopodlažní zástavba (1 a 2 podlaží), zhruba 80 %. Podíl 3–4 podlažních domů je zhruba 12 %, zbylých 8 % jsou domy s více než pěti podlažími. V porovnání se Středočeským krajem je ve městě Kolíně vysoký podíl vícepatrových domů s více než pěti podlažími. Tento vysoký podíl vyšších domů je dán hlavně bytovými domy na Zálabí, které mají čtyři až pět podlaží. Jejich stáří je okolo 50 let. Panelové domy a panelová sídliště jsou postaveny hlavně na Pražském a Kouřimském předměstí. Panelová sídliště jsou stará zhruba 30 let, sídliště U Jána cca. 15 let.

Podle SLDB 2001 bylo ve městě Kolín 12 968 bytů. Z toho jich 12 011 bylo obydlených (93 %). Převážná většina bytů se nacházela v bytových domech (71 %), zbytek bytů bylo v domech rodinných (29 %). Neobydlených bytů bylo 967, tedy 7 % z celkového počtu bytů ve městě. Podle právního důvodu užívání bytu bylo nejvíce obydlených bytů nájemních (31 %). Ve vlastním domě bylo 24 % obydlených bytů. Téměř stejný podíl byly byty v osobním a družstevním vlastnictví. Zde je opět velký rozdíl oproti Středočeskému kraji, kde je největší podíl bytů ve vlastním domě (50 %) a nájemních bytů je jen 20 %. Při uplatnění hlediska počtu obytných místností mělo nejvíce bytů tři místnosti (41 %), dvě místnosti byly v 36 % bytů. Pak následují byty s jednou obytnou místností (12 %), čtyřmi, pěti a více místnostmi (*ČSÚ, 2008*). Kvalitativní stránkou domovního a bytového fondu je jeho technická vybavenost spočívající ve vybavení bytů plynem, vodovodem, přípojkou na kanalizační síť, splachovacím záchodem, vlastní koupelnou atd. Vodovodem je ve městě vybaveno 99 % domů, plynem 90 % domů. Připojeno na kanalizační síť je přes 80 % domů. Vybavenost bytů vodovodem, koupelnou či záchodem se ve městě Kolín pohybuje okolo 98 %. Ukazateli bydlení jsou např. průměrné počty osob na byt, počet obytných místností na byt, obytné plochy na osobu. Podle těchto ukazatelů je úroveň bydlení v Kolíně totožná s úrovní ve Středočeském kraji. Zmíněné ukazatele se liší pouze v desetinách procent.

Nejvýraznějším počinem bytové výstavby v současnosti je stavba bytových domů v oblasti bývalých kasáren a v lokalitě U Vodárny. Bytová výstavba v těchto oblastech souvisí s existencí automobilky TPCA, pro kterou by vystavěné byty měly sloužit. Vyrostlo zde okolo 850 bytů. Výstavba spojená s automobilkou není jediná. Soukromé subjekty vystavěly v Kolíně tři bytové domy, z toho jeden v centru města a dva na jeho okraji. Tyto domy nabízejí byty různých velikostí v počtu několika desítek. Výstavbou bytů, nejen pro automobilku, se zabývá samozřejmě i město. Plánuje výstavbu bytového domu na Zálabí a také přestavbu bývalého štábu armády ČR. Tyto dvě akce by měly nabídnout přes 50 bytových jednotek. V Kolíně se

nerozvíjí jenom výstavba nových bytů, ale dochází i k rekonstrukci již existujících objektů. Dalším typem nové zástavby je budování rodinných domků na okraji města. Nejvíce se výstavba nových rodinných domků rozvinula v oblasti mezi Kolínem a obcí Polepy, kde jich vyrostlo více než deset a na dalších pozemcích probíhají přípravné práce pro stavbu rodinných domů. Nové řadové domky by měly vyrůst také ve Štířatech. V obcích jako jsou Polepy nebo Hluboký Důl se rozrůstá zástavba a téměř se blíží k hranicím města Kolína. Pokud bude tento trend pokračovat, mohly by zmíněné obce téměř splynout s městem.

4.8 Ekonomická aktivita

Město Kolín je průmyslovým centrem v zemědělské oblasti, které má členitou odvětvovou strukturu. Těžiště ekonomické aktivity spočívá právě v různých odvětvích průmyslové výroby. Struktura místní ekonomiky odpovídá i profesní skladba obyvatelstva. Kolín disponuje již řadu desetiletí širokou odvětvovou strukturou hospodářství, která nabízí bohatou profesní nabídku pracovního uplatnění. Jsou zde zastoupena téměř všechna odvětví průmyslu, významný je podíl chemického průmyslu, elektroprůmyslu, stavebnictví, dopravy, zdravotnictví, zemědělství a dalších služeb. Za poslední dva roky došlo k obrovskému rozvoji automobilového průmyslu, zejména díky TPCA a jejím subdodavatelům. Průmyslový charakter regionu formuje poptávku po pracovních silách. Největší zájem je stále o dělnické profese, poptávka po výzkumných, vědeckých a výše kvalifikovaných pozicích stagnuje. Vzhledem k celospolečenským trendům ovlivněným populačním vývojem i hospodářskou situací lze předpokládat úbytek ekonomicky aktivního obyvatelstva na území města Kolín. K poklesu ekonomické aktivity přispělo i zvyšování počtu nepracujících seniorů a zároveň starší občané ztratili placené zaměstnání, především odchodem do důchodu. Z hlediska věkové struktury lze zaznamenat tendenci snižování ekonomické aktivity u věkové skupiny 15-19 a 20-24 let a to díky prodlužování si doby studia a tím i přípravy na zaměstnání. Naproti tomu je patrné prodlužování doby odchodu do důchodu, čímž je zapříčiněn nárůst ekonomicky aktivních obyvatel ve věkové skupině 60 a více let. Síla ekonomické aktivity v roce 2001 se projevovala ve věkových skupinách 25-29 let a 45-49 let (*Strategický plán města Kolín*). Celkem bylo sečteno k 1. 3. 2001 14 629 zaměstnaných osob.

Nárůst nezaměstnanosti byl zaregistrován v letech 1990–1998, kdy docházelo ke snižování pracovních míst ve velkých továrnách. V té době se míra nezaměstnanosti pohybovala okolo 11 %. Od roku 2001 došlo k oživení pracovní nabídky a poklesu nezaměstnanosti. V současnosti se pohybuje mezi 7-9 %.

Tab. 7: Ekonomicky aktivní obyvatelstvoměsta Kolína podle pohlaví a odvětví ekonomické činnosti k 1. 3. 2001

	Celkem	v tom		Struktura v %			Podíl žen v odvětví v %
		muži	ženy	celkem	muži	ženy	
Ekonomicky aktivní celkem v tom odvětví ekonomické činnosti:	16 022	8 480	7 542	100,0	100,0	100,0	47,1
zemědělství, lesnictví a rybolov	192	124	68	1,2	1,5	0,9	35,4
průmysl	4 710	2 988	1 722	29,4	35,2	22,8	36,6
stavebnictví	1 096	936	160	6,8	11,0	2,1	14,6
obchod, opravy motorových vozidel							
a spotřebního zboží	1 772	795	977	11,1	9,4	13,0	55,1
pohostinství a ubytování	511	254	257	3,2	3,0	3,4	50,3
doprava, pošty a telekomunikace	1 311	858	453	8,2	10,1	6,0	34,6
peněžnictví a pojišťovnictví	458	135	323	2,9	1,6	4,3	70,5
činnosti v oblasti nemovitostí, služby pro podniky, výzkum	836	424	412	5,2	5,0	5,5	49,3
veřejná správa, obrana, povinné sociální zabezpečení	1 017	533	484	6,3	6,3	6,4	47,6
školství, zdravotnictví, veterinární							
a sociální činnosti	1 923	383	1 540	12,0	4,5	20,4	80,1
ostatní veřejné a osobní služby	759	340	419	4,7	4,0	5,6	55,2
nezjištěné odvětví	1 437	710	727	9,0	8,4	9,6	50,6

Zdroj dat: Český statistický úřad

Důležitým činitelem trhu práce ve městě Kolín je dojíždka a vyjíždka do zaměstnání. Podle výsledků posledního SLDB, které proběhlo v roce 2001, vyjíždělo z města Kolína za prací 3 353 obyvatel, což je téměř čtvrtina ekonomicky aktivních obyvatel. Denní vyjíždku za prací provozovalo 2 594 ekonomicky aktivních obyvatel. Naopak dojíždějícími obyvateli z jiných míst než z Kolína bylo obsazeno zhruba 15 % pracovních míst (*Strategický plán města Kolína*). Počet dojíždějících k 1. 3. 2001 bylo 8 637 obyvatel. Vyjíždka obyvatel za prací je určitě ovlivněna blízkostí hlavního města Prahy a také její snadnou dopravní dosažitelností z města Kolín. Do Prahy vyjíždějí zejména zaměstnanci ve sféře služeb, stavebnictví a průmyslu. Většímu využití dojíždky do Prahy brání limity dopravní obslužnosti, dané jednak finanční náročností automobilové dopravy i zvyšujícími se náklady na hromadnou dopravu. Předpokládám, že vyjíždka do hlavního města Prahy bude nadále stoupat díky výhodné dopravní poloze města Kolína na důležitém železničním koridoru.

Z hlediska kvalifikace podle nejvýše dosaženého vzdělání město Kolín nevybočuje z celostátního průměru. Jedná se o strukturu kvalifikace, která neodpovídá požadavkům zaměstnavatelů v současné době transformace společnosti (viz. tab. 8). Tato problematika je řešitelná s pomocí kvalitního a pružného systému rekvalifikace a spolupráce se školami. Uplatnění uchazečů s nižším stupněm vzdělání (tj. vyučení bez maturity a střední odborné bez maturity) stále přetrvává jako důsledek zprovoznění řady nových firem v průmyslové zóně

a růstu stavební výroby. Přesto roste také poptávka po uchazečích s vysokoškolským stupněm vzdělání.

Tab. 8: Obyvatelstvo města Kolína ve věku 15 a více let podle ekonomické aktivity a dosaženého vzdělání k 1. 3. 2001

	Obyvatelstvo		v tom		Ekonomicky aktivní			
	celkem	v %	muži	ženy	muži počet	v %	ženy počet	v %
Celkem	25 902	100,0	12 223	13 679	8 480	100,0	7 542	100,0
v tom nejvyšší ukončené vzdělání:								
základní, vč. neukončeného	4 989	19,3	1 683	3 306	556	6,6	884	11,7
vyučení bez maturity	4 776	18,4	2 792	1 984	1 956	23,1	1 029	13,6
střední odborné bez maturity	4 497	17,4	2 318	2 179	1 843	21,7	1 224	16,2
úplné střední všeobecné s mat.	1 527	5,9	532	995	334	3,9	593	7,9
úplné střední odborné s mat.	5 965	23,0	2 730	3 235	2 165	25,5	2 397	31,8
nástavbové studium	701	2,7	226	475	178	2,1	370	4,9
vyšší odborné	418	1,6	213	205	117	1,4	144	1,9
vysokoškolské	2 212	8,5	1 249	963	1 065	12,6	780	10,3
z toho bakalářské	134	0,5	65	69	47	0,6	45	0,6
vědecká příprava	36	0,1	31	5	21	0,2	5	0,1
bez vzdělání	82	0,3	33	49	19	0,2	14	0,2
nezjištěno	354	1,4	189	165	21	0,2	11	0,1

Zdroj dat: Český statistický úřad.

Vlivem rozšiřování struktury středního odborného školství a v této souvislosti i s postupným uzavíráním jednotlivých učňovských oborů, jsou vytvořeny předpoklady k postupné změně vzdělanostní struktury s nárůstem podílu absolventů odborného školství s maturitou a vysokých škol. Postupně bude klesat podíl pouze vyučených pracovních sil. Podrobnější údaje jsou uvedeny v kapitole 4.8.1.

4.9 Sociální služby a občanská vybavenost

V rámci sociálních služeb a občanské vybavenosti sledují zařízení sloužící pro účely zdravotnictví, vzdělávacích služeb, kulturního a sportovního vyžití. Zahrnujeme do této oblasti sociální péči, obchodní vybavenost, ubytování, stravovací zařízení a veřejnou správu. Jedná se o důležitý městotvorný prvek, který se podílí na uspořádání města, rozmístění obyvatelstva i na tvorbě nových spádových oblastí z okolního území. Rozvoj služeb a občanské vybavenosti je závislý na změně struktury obyvatelstva, legislativních i ekonomických podmínkách. Rozmístění služeb je rovnoměrné na celém území města s ohledem na počet obyvatel a jejich očekávané potřeby, proto je tato součástí demografického passportu města Kolín.

4.9.1 Školství

Město Kolín je tradičním centrem vzdělávání na území bývalého okresu. Soustřeďují se zde jak základní a střední školy, tak školy mateřské. Od roku 2003 se na území města nachází také soukromá vysoká škola zaměřená na politické vědy.

V posledních letech došlo ke snížení počtu mateřských škol. V roce 1999 těchto škol bylo ve městě dvanáct, ale v současnosti působí ve městě Kolíně pouze deset mateřských škol. Jsou rozmístěny rovnoměrně na celém území města a zabezpečují předškolní výchovu. Základních škol má Kolín celkem sedm. K tomu je nutno připočíst ještě zvláštní školu a základní uměleckou školu. Zřizovatelem těchto základních škol je město Kolín. Jednotlivé základní školy se od sebe liší svým zaměřením. V Kolíně najdeme základní školu zaměřenou na jazykovou výuku, kde se jazyky vyučují již od třetí třídy nebo základní školu se zaměřením na matematiku či sport. Osm zařízení v Kolíně zajišťuje středoškolské vzdělání. Největší část škol je zaměřena na ekonomiku a administrativu. Menší část na strojírenství, elektrotechniku a stavebnictví. Právě větší zaměření na průmyslové obory, které tvoří největší podíl zaměstnanců v Kolíně, je nedostatkem struktury středního školství v Kolíně. Nejde jen o maturitní obory, ale také o učňovské obory, jejichž absolventi by jistě našli uplatnění (viz. kapitola 4.7). Na území města existuje jediná organizace zajišťující vyšší vzdělání. Jedná se o školu, jejíž název je Academia Rerum Civilium – Vysoká škola politických a společenských věd, s. r. o. Tato vysoká škola byla založena v roce 2003 a v současnosti nabízí studium bakalářského studijního oboru „Politologie“. Tento obor je možné studovat v prezenční nebo kombinované formě. Zároveň tato škola pořádá kurzy zabývající se vstupem ČR do EU, teorií voleb a také jazykové kurzy. Vysoká škola politických a společenských věd nabízí také studium pro osoby starší 55 let (Akademie třetího věku) a pro osoby mladší 55 let (Akademie volného času). V Kolíně je i několik jazykových škol. Při Střední podnikatelské škole a SPŠ Kolín existují jazykové školy, které vyučují němčinu a angličtinu v rámci denního studia. Jazykovou výuku v Kolíně zajišťuje také jazyková škola Skřivánek, která má v Kolíně svou pobočku.

4.9.2 Zdravotnictví

Hlavním subjektem v zajišťování lékařské péče v Kolíně je Oblastní nemocnice Kolín, a. s. Toto zdravotnické zařízení má dlouhodobou tradici jako nadregionální centrum poskytování lékařské péče. Nemocnice Kolín je jedna z pěti velkých (oblastních) nemocnic, které mají zajišťovat lékařskou péči ve Středočeském kraji. Ostatní oblastní nemocnice se nachází v Benešově, Kladně, Mladé Boleslavi a Příbrami. Z důvodu prosazování středočeské koncepce zdravotnictví byly tyto nemocnice převedeny na akciové společnosti. Kolínská nemocnice je akciovou společností od 1. 4. 2005. Oblastní nemocnice Kolín zajišťuje zdravotní péči pro východní část Středočeského kraje. V současné době prochází areál nemocnice a samotná oddělení modernizací. Byla kompletně provedena přestavba budovy interního oddělení, nově vybudováno pracoviště záchranné služby, probíhá přestavba chirurgického oddělení a byl nově otevřen centrální příjem pacientů. Tato celková modernizace by měla zlepšit péči o pacienty a splnit nároky pro zabezpečení zdravotních služeb východní části Středočeského kraje.

Poskytování lékařské péče nezajišťuje pouze kolínská nemocnice, ale také lékaři svými soukromými praxemi, soukromá lékařská zařízení a lékárny. V Kolíně existují i další právnické osoby působící ve zdravotnictví například POLY-GYN, s. r. o., zdravotnické zařízení zaměřené

na gynekologicko – porodnickou péči a plastickou chirurgii. Dalšími jsou Sdružení dětských stomatologů, v. o. s., Zubní technika, s. r. o. Ve městě působí šest veterinárních lékařů a sídlí zde několik lékáren.

4.9.3 Sociální péče

Sociální péči, jež je v Kolíně poskytována, zajišťují organizace zřizované městem i soukromé osoby. Hlavní složky systému sociální péče v Kolíně jsou domov důchodců, penzion pro seniory, pečovatelská služba, azylový dům, kojenecký ústav a další. Město spravuje pro důchodce a potřebné občany domov důchodců, který má kapacitu 80 míst a také penzion pro seniory, ve kterém se nachází 23 pokojů. Domov důchodců prošel v posledních letech rekonstrukcí, čímž by se měla zlepšit úroveň péče, ale nikoli zvýšit jeho kapacita. Město rovněž provozuje 7 domů s pečovatelskou službou, kde je 149 bytů (Strategický plán rozvoje města Kolín). Pečovatelská služba v Kolíně má okolo 1 000 klientů, pro něž zajišťuje donášku nákupů, rozvoz obědů, běžný úklid a ošetrovatelské úkony. Na území města působí také občanské sdružení Prostor, které se zaměřuje zejména na poradenství pro mládež. Řeší problémové chování mládeže (šikana, nezvladatelnost, krádeže) a zabývá se prevencí sociálně patologických jevů mladých lidí. Občanské sdružením je o. s. VOLNO, se věnuje péči o děti postižené autismem, mentální retardací a kombinovaným postižením. Toto občanské sdružení se snaží pomáhat pečujícím osobám, rodičům. V roce 2004 zahájil svou činnost v Kolíně azylový dům. Aktivní činnost vyvíjí Středisko pro poradenství a sociální rehabilitaci, jež poskytuje poradenské služby a zastřešuje několik svazů zdravotně postižených. Pro obyvatele Kolína funguje poradna pro manželství a mezilidské vztahy, dva kluby důchodců a také romský klub.

4.9.4 Služby

Na území města působí 6 peněžních ústavů a jejich úřadoven a 8 pojišťoven. Mají zde sídlo specializované peněžní ústavy, jako jsou stavební spořitelny. V Kolíně působí 17 advokátních a komerčně právních kanceláří a tři samostatné notářské kanceláře. Auditorské služby a daňové poradenství poskytuje v současnosti více než 25 subjektů.

O bezpečnost se ve městě stará Městská policie a Policie ČR, ale i soukromé bezpečnostní agentury. Policie ČR řeší hlavně majetkovou kriminalitu (60 % z celkové kriminality), různé krádeže a vloupání. Městská policie se stará hlavně o pořádek ve městě a spravuje kamerový systém, jenž monitoruje dění v centru města. V rámci prevence kriminality spolupracuje Městská policie s Policií ČR a pořádá přednášky a soutěže na základních a středních školách. Na bezpečnosti v Kolíně a okolí se podílí také Hasičský záchranný sbor Kolín.

Kolín je centrem sportovního dění. V Kolíně jsou v provozu plavecký bazén, zimní stadion, tenisové kurty a sportovní hřiště. Co se týká aktivních sportovců, má Kolín mnoho sportovních klubů a organizací, které se starají jak o dospělé týmy, tak o mládežnická družstva. K nejvýznamnější sportovním klubům patří Sokol Kolín (gymnastika, atletika), Basketball club Kolín, SC Kolín (lední hokej), FK Kolín a AFK Kolín (fotbal), Velbloud korfbal klub. V Kolíně lze nalézt sportoviště většinu běžně provozovaných sportů. Je zde i jízdárna, kde lze provozovat parkurové jezdectví, kynologické cvičiště a závodistiště pro psy. Místní letiště je využíváno ke sportovnímu létání nebo parašutismu. Další místo, které slouží pro krátkodobou rekreaci a relaxaci se nachází v zálabské části Kolína lesopark Borcky. Zde se je umístěno několik

sportovišť (tenis, házená, volejbal, atletika). Pro aktivní relaxaci lze využít několik fitness center a pohybových středisek.

Trávit volný čas je možné i na Kmočvě ostrově, který leží jen pár stovek metrů od centra města. Ostrov je spojen lávkou s oběma břehy Labe. Je zde nově vybudován amfiteátr, který slouží jako letní kino či zázemí při pořádání koncertů. Nově je zde postaveno i dětské hřiště a u břehu ostrova kotví vyhlídková loď. Jinou formou rekreace je cykloturistika. Kolín se nachází v Polabí, kde je mnoho zajímavých míst a měst k navštívení (zámek Kačina, Kutná Hora, skanzen v Kouřimi, aj.). Přímo ve městě nenajdeme žádnou komunikaci, která by sloužila výhradně cyklistům, proto je veškerá cyklistická doprava realizována po běžných komunikacích. V poslední době se začalo s výstavbou cyklostezek v okolí města, ty však svou délkou nepokrývají potřebu cykloturistů (*Strategický plán města Kolín*).

Město Kolín je okresním kulturním centrem. Funguje zde regionální muzeum a divadlo. Věhlasný je mezinárodní festival dechové hudby Kmočův Kolín s doprovodným programem. Zajímavý je i podzimní festival pantomimy na počest slavného rodáka Kašpara Debureau. Kulturní aktivity podporuje rovněž Městská knihovna se studovnou poskytující přístup k internetu a nedávno otevřené Městské informační centrum. Společenskému životu slouží Městský společenský dům s kapacitou 600 míst, který prochází postupně rekonstrukcí. Díky iniciativě města došlo k rekonstrukci a zpřístupnění židovských objektů (synagoga, hřbitov). Samotné město vynakládá finanční prostředky k rekonstrukci dalších historických budov v centru Kolína (chrám sv. Bartoloměje).

4.10 Doprava

Kolín je dopravním uzlem, kterým prochází významné komunikace. Je důležitým dopravním místem především v železniční a silniční dopravě. Ve městě je realizována samozřejmě i doprava říční nebo cyklistická. Kolín má i své letiště.

Silniční doprava je nejen důležitá v samotném městě, ale hlavně ve smyslu napojení na komunikace vedoucí do města a z města. Toto napojení na dálnice, silnice I. třídy a jiné důležité komunikace určuje dopravní dostupnost města. Nejbližší dálnicí městu Kolín je dálnice D 11, vedoucí z Prahy směrem na Hradec Králové. Napojení na tuto dálnici je možné z dálničních křižovatek Poděbrady jih a Poděbrady sever, které jsou od Kolína zhruba 12 km. Další možností napojení na D 11 je cesta přes Veltruby a dále po dálničním přivaděči vedoucím z automobilky TPCA. Ve směru na Prahu funguje dvouproutá silnice I/12, která končí před Kolínem napojením na silnici I/38. Silnice I/38 spojuje severní oblast republiky ve směru na Českou Lípou (přes Nymburk, Mladou Boleslav) s jižní oblastí republiky. Silnice I/38 směřuje z Kolína na Havlíčkův Brod a Jihlavu (možnost napojení na dálnici D 1) až k hraničnímu přechodu Hatě. Na sever od Kolína vede komunikace na Žehuň a dále směrem na Náchod.

Kritickým místem silniční dopravy v Kolíně je průtah městem a transitní doprava, která městem projíždí. Vede cca. 500 metrů od historického centra města a prochází také několika obydlenými oblastmi. V současnosti je dopravní situace v Kolíně kritická. K řešení tohoto problému by měl přispět obchvat, o jehož výstavbě bylo již rozhodnuto. Město plánuje výstavbu obchvatu po jižním obvodu Kolína. V plánu jsou dvě varianty. Varianta K, probíhající po jižním okraji města, je delší, finančně náročnější, ale nerozdělí město a dovolí tak dalšímu růstu.

Varianta M je kratší, levnější. Její nevýhodou je rozdělení zastavěného území části Štítarského předměstí s negativními dopady na osídlené území a vznik bariéry v městské zástavbě. Dopravní situaci v Kolíně se snaží město řešit vytvářením kruhových objezdů, které zjednodušují dopravu. O ostatních rušných křižovatkách zatím není rozhodnuto, zda z nich budou vytvořeny křižovatky kruhové.

Meziměstská hromadná doprava je v Kolíně uskutečňována na kolínském autobusovém nádraží. V Kolíně funguje přes 11 dálkových linek a přes 20 místních. Kolínské autobusové nádraží se nachází vedle nádraží železničního. Městská autobusová doprava je v Kolíně provozována firmou Městská autobusová doprava Kolín, s. r. o. Tato firma provozuje 9 linek, které zajišťují dopravní obslužnost ve městě.

Kolín leží na křižovatce dvou hlavních celostátních dvoukolejných elektrizovaných železničních tratí č. 110 (Praha – Kolín - Česká Třebová), č. 230 (Praha – Kolín – Havlíčkův Brod). Dále do města Kolína vedou tratě č. 231 (Kolín – Lysá nad Labem – Praha) a regionální jednokolejová a neelektrizovaná trať č. 234 Kolín – Ledcečko. Trať 010 je součástí mezinárodně významných železničních koridorů spojujících republiku s Německem, Polskem, Slovenskem a Rakouskem. Koridory se v současnosti postupně modernizují a upravují se pro tzv. koridorový standard, zajišťující rychlosti 120 – 162 km/h a prostorovou průchodnost.

Město Kolín má k dispozici veřejné vnitrostátní letiště. Provozovatelem letiště je Aeroklub Kolín. V současnosti se využívá zejména pro školící a výcvikové lety, leteckou záchrannou službu, vyhlídkové lety Aeroklubu a také obchodní i pracovní lety soukromých společností. Kolínem protéká řeka Labe, dopravně významná a využívaná vodní cesta navazující na evropské vodní cesty, splavná až do Chvaletic. V Kolíně chybí osobní přístav, jenž by mohl posílit cestovní ruch a přispět k jeho rozvoji. V současnosti se však zpracovává studie vybudování osobního přístavu v blízkosti Kmochova ostrova.

V Kolíně a okolí je díky rovinatému terénu cyklistická doprava tradičním a celkem významným prvkem. Využívány jsou především stávající komunikace a souběžné chodníky. Ve městě nejsou vybudovány cyklistické stezky ani značení.

4.11 Průmysl a zemědělství

Město Kolín, stejně jako kolínský region, má pestrou odvětvovou skladbu hospodářství i profesní strukturu obyvatel. V odvětvové struktuře jsou zastoupeny téměř všechny druhy průmyslu, významné zastoupení má automobilový průmysl, stavebnictví a zdravotnictví. Dalšími oblastmi hospodářství, které mají významnější podíl, jsou doprava a spoje, školství a veřejná správa.

Na území města Kolína se nachází několik průmyslových zón, které svou významností ovlivňují průmyslovou výrobu v ČR. První je průmyslová zóna na Pražském předměstí. Vyrosla podél komunikace na Prahu a tvořila zázemí pro chemický a potravinářský průmysl. Dnes jsou zde soustředěny hlavně chemické provozy firmy Lučební závody, a.s. Rozšíření této zóny brání blízkost zdrojů pitné vody. Druhou průmyslovou zónou je oblast na Zálabí, kde na pravém břehu Labe vznikly závody potravinářského a strojírenského průmyslu. Dnes zde sídlí podniky Koramo a.s., Elektrárna Kolín, ZZN Polabí, ČKD Dukla. Třetí a největší průmyslová zóna je na Kutnohorském předměstí. Tato tradiční průmyslová oblast města se postupně

rozšiřovala v blízkosti železniční stanice Kolín, kolínského přístavu a komunikace na Kutnou Horu, Čáslav a Havlíčkův Brod. Zde se soustředila hlavně chemická výroba a polygrafický průmysl. V současnosti zde existují podniky Thermo King, Kopus, Draslovka a Obchodní tiskárny Kolín. Na průmyslovou zónu plynule navazuje nově vybudovaná oblast, kde během posledních pěti let vznikly nové podniky. Strojírenskou výrobu zde realizuje firma MiKing a firma Emerson, která vyrábí klimatizační techniku.

Dominující zónou se stala průmyslová zóna Kolín – katastrální území obce Ovčáry, investorem v této zóně je společnost TPCA (Toyota Peugeot Citroën Automobile), která zde postavila nový podnik na výrobu osobních automobilů.

Kapitola 5

Analytická část

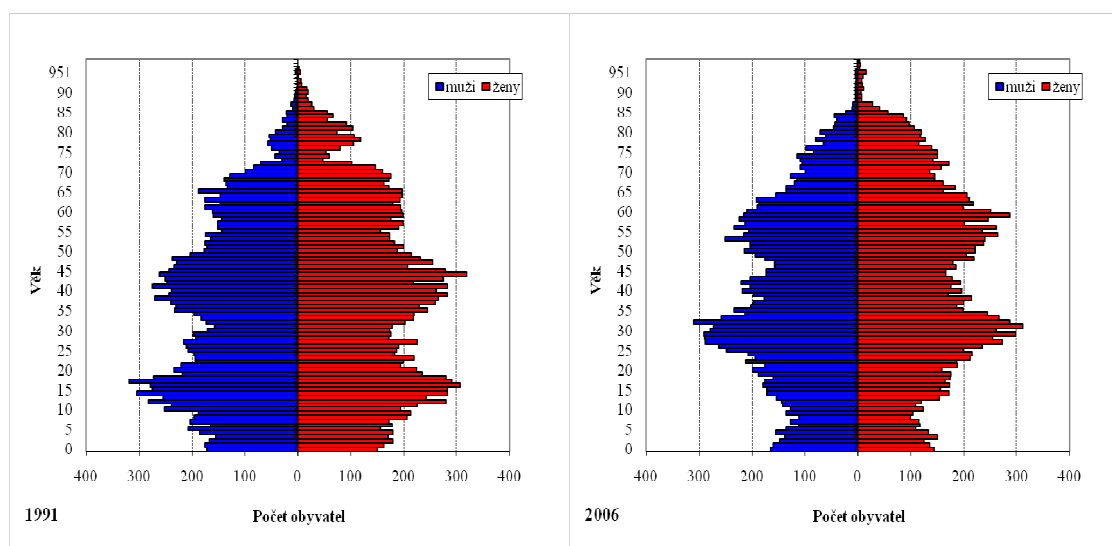
5.1 Pohlavní a věková struktura obyvatelstva

Struktura obyvatelstva podle pohlaví a věku patří mezi základní demografické struktury obyvatelstva. Věková struktura obyvatelstva je výslednicí předcházejícího vývoje úrovně porodnosti, úmrtnosti a migrace během zhruba posledních sta let. V současné době odráží vliv celého 20. a počátku 21. století. Tyto události a demografické chování se projevují zářezy a nepravidelnostmi ve věkové pyramidě. Ve věkové struktuře ČR najdeme hluboké zářezy způsobené nízkou plodností společně s vyšší úrovní úmrtnosti. Nízká plodnost nastala během první světové války a hospodářské krize. Později poklesl počet narozených dětí koncem 50. a 60. letech. Nejvýraznější je pokles počtu narozených vlivem snížení úrovně plodnosti v 90. letech. Zároveň narůstala úroveň úmrtnosti, zejména v 60. a 80. letech, včetně natalitní vlny z let sedmdesátých. Důsledkem tohoto vývoje kdy dlouhodobě klesá úroveň plodnosti a zároveň roste úroveň úmrtnosti, počty obyvatel stagnují nebo i klesají. Zastoupení hlavních věkových skupin se poměrně rychle mění (*Populační vývoj České republiky, 2007*). Během několika příštích let se předpokládá pokles absolutního i relativního zastoupení předproduktivní a produktivní složky obyvatelstva a nárůst postproduktivní složky. To bude způsobeno především přechodem silných válečných a poválečných ročníků do seniorského věku (*Pavlík a kol., 2002*). V souhrnných charakteristikách věkového složení se stárnutí obyvatelstva projevuje růstem průměrného věku a posunem věkového mediánu. Zhoršuje se i index stáří (poměr mezi produktivní a dětskou složkou populace). Demografické stárnutí obyvatelstva je charakteristické pro celou Českou republiku a téměř pro všechny vyspělé země. Postupně se tak stává globálním jevem.

Věkové složení bývá obvykle sledováno pomocí počtů a proporcí obyvatelstva rozděleného do tří hlavních věkových skupin. Ty jsou vymezeny z hlediska přibližného počátku a konce věku ekonomické aktivity hranicemi 15 a 60 - nebo stále častěji 65 let. Ačkoliv se tyto hranice stále více rozvolňují a méně odpovídají skutečnosti, poskytují v dlouhodobém srovnání dostatečný přehled o hlavních rysech věkové skladby populace a o charakteru populačního vývoje (*Populační vývoj České republiky, 2007*).

K zobrazení věkového složení celé populace se používají věkové pyramidy. Základny věkových pyramid se v období vyšší intenzity porodnosti rozšiřují, opak je zúžení základny při nízké úrovni porodnosti. Tyto nepravidelnosti se v čase odrážejí v počtu osob ve vyšším věku. Změna politického systému a sociálně ekonomické transformace společnosti v 90. letech prohloubila pokles intenzity plodnosti. Ke snížení úrovně porodnosti došlo i přesto, že do reprodukčního věku postupně přicházely ženy narozené v populační vlně 70. let. Tento trend je typický pro celou Českou republiku, tedy i pro město Kolín. Z porovnání základů věkových pyramid je zřejmé, že vliv velmi nízké intenzity plodnosti v 90. letech je dlouhodobý a ovlivní vývoj porodnosti a tím i věkovou strukturu obyvatelstva v budoucnosti. V Kolíně v letech 1991 až 2006 dochází ke značnému kolísání ve věkové struktuře (viz obr. 4). Nejvýrazněji klesá podíl dětské složky, naopak se zvyšuje podíl osob v produktivním věku. Na věkové pyramidě z roku 2006 je vidět, jak se počty obyvatel v některých věkových skupinách zvyšují, nejvýrazněji u věkové skupiny 25-35 let (nárůst o 263 osob) a ve skupině 55 a více let. Pro budoucí vývoj města Kolín je důležité zastoupení dětí ve věku do 4 let. Zde se setkáváme s výrazným poklesem, téměř o 243 osob (relativně).

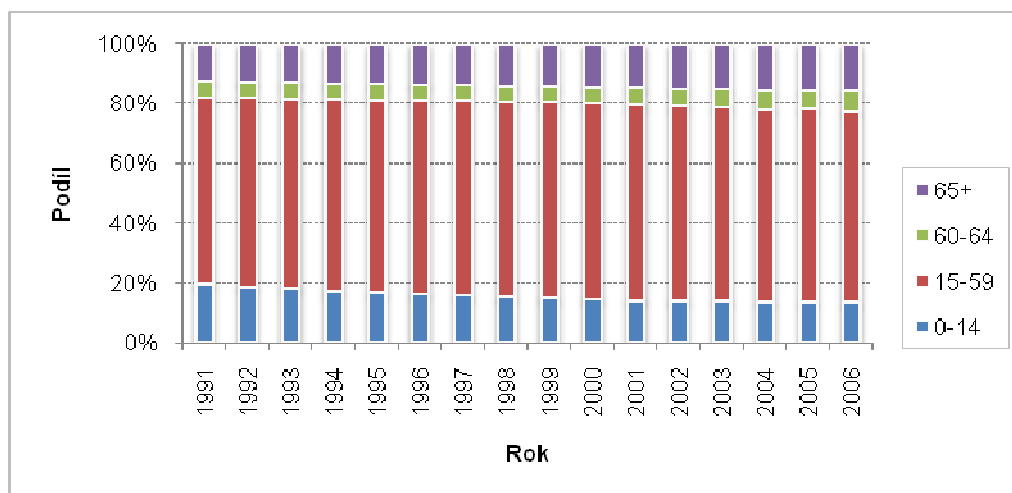
Obr. 4: Složení obyvatel města Kolína podle věku a pohlaví v roce 1991 a 2006

Zdroj dat: Český statistický úřad.

Stárnutí populace v Kolíně bylo způsobeno především razantním snížením podílu dětí na celkové populaci. Probíhalo tedy od základny věkové pyramidy. Příčinou poklesu počtu dětí byla nízká intenzita plodnosti v 90. letech, odchod osob z natalitně silných ročníků sedmdesátých let do vyšších věkových skupin i příchod slabších ročníků z let osmdesátých. Díky nízkému počtu narozených dětí byly generace vystupující z dětské věkové složky nahrazeny novými generacemi jen z poloviny.

Vlivem snižující se porodnosti došlo ke skokovitému poklesu počtu dětí a tím i ke snížení jejich podílu na počtu obyvatelstva. Podíl dětí (0-14 let), které v roce 1991 tvořily pětinu obyvatelstva, klesl do roku 2006 na 13 % (ČR 14 %). Podíl osob v produktivním věku mezi lety 1991-2006 vzrostl o 2 % na 64 % (ČR 65 %). Může jít však o údaj relativní, neboť se zároveň prodlužovala doba přípravy na zaměstnání. Ve sledovaném období došlo také k nárůstu podílu osob starších 65 let (viz obr. 5).

Obr. 5: Struktura obyvatel města Kolína podle hlavních věkových skupin v letech 1991-2006

Zdroj dat: Český statistický úřad.

Index stárí, počítaný jako podíl osob starších 65 let a dětí do 15 let v roce 2000 poprvé překročil hranici 100 %. V porovnání se situací v celé ČR jsou indexy stárí ve městě Kolín vysoké. Vlivem klesajících počtů narozených a pozvolným růstem podílu seniorů starších 65 let se podíl obyvatelstva v produktivním věku v 90. letech vyvíjel příznivě. Důsledkem byl pokles ekonomického zatížení obyvatelstva pro populaci ve věku 15-64 let. Ve městě Kolín rychleji klesalo zatížení v 90. letech ze 47 % na 41 % (ČR z 50 % na 43%). Během prvních let 21. století se index pohyboval okolo 41 % a výrazněji se neměnil. V rámci poklesu indexu ekonomického zatížení se snižovala i hodnota indexu závislosti I. (poměr dětí do 15 let a osob ve věku 15-64 let), zatímco index závislosti II. (poměr osob starších 65 let a osob v produktivním věku) vzrůstal.

Tab. 9: Index stárí města Kolína podle pohlaví v letech 1991-2006

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
muži	47,8	49,7	53,7	57,1	60,1	63,4	65,9	68,9
ženy	81,9	86,6	90,5	96,9	101,3	107,1	113,5	120,4
celekem	64,4	67,7	71,7	76,5	80,2	84,8	88,9	93,4
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
muži	72,0	75,3	78,9	81,4	82,8	85,9	85,1	88,4
ženy	124,3	130,8	134,2	139,7	142,0	148,8	149,4	152,0
celkem	97,2	101,8	105,4	109,2	111,2	115,9	115,4	118,5

Zdroj dat: Český statistický úřad. Vlastní výpočty.

Průměrný věk obyvatel České republiky se během období 1991-2006 plynule zvyšoval. Je to jeden ze znaků stárnutí obyvatelstva, které lze pozorovat od začátku 90. let. Jinak tomu nebylo ani ve městě Kolín. Průměrný věk obyvatelstva je v porovnání s Českou republikou mírně vyšší. Během let 1991-2006 se průměrný věk obyvatel Kolína zvýšil o 4,1 roku na 41,2 (ČR 2006 40,2 let). Studium průměrného věku odděleně pro muže a ženy ukazuje vyšší průměrný věk žen než mužů přibližně o 5 let. Ve městě Kolín intenzivní stárnutí obyvatelstva

neprobíhalo v důsledku zvyšujícího se počtu seniorů, ale od základny věkové pyramidy vlivem již zmiňovaného poklesu plodnosti.

5.2 Porodnost a plodnost

Proces rození je jedním z klíčových demografických procesů. Spolu s úmrtností představuje základní složku demografické reprodukce populace. Plodnost je ovlivněna i vnějšími faktory jako např. populační politikou státu, bytovou situací, hodnotovým systémem partnerů, možnostmi uplatnění na trhu práce apod. Úroveň porodnosti závisí na plodivosti neboli fekunditě, což je schopnost muže a ženy rodit děti. Jejím výsledným efektem, vyjádřeným počtem narozených dětí, je plodnost neboli fertilita (Kalibová, 2006). Úroveň porodnosti je pak výslednicí vzájemného působení dvou faktorů: intenzity plodnosti žen a početní velikosti a věkové struktury skupiny žen v reprodukčním neboli v rodivém věku (Burcin, Kučera, Čermák, 2002). Ten je statisticky vymezen intervalem 15-49 dokončených let. Při analýze plodnosti a porodnosti ve městě Kolín jsem rodivý věk matek záměrně ohraničila věkem 40 let, protože četnost živě narozených dětí ve věku matek 40-49 let je velmi malá a vzhledem k nízkému počtu potenciálních matek i v čase značně nestabilní. Statistika porodnosti je založena na dokumentu Hlášení o narození, který obsahuje údaje o narozených dětech v Kolíně. Ty jsou shromažďovány na matrice OÚ města Kolín a dále předávány na Český statistický úřad pro další zpracování.

Až do začátku první poloviny devadesátých let byla pro reprodukční chování ČR charakteristická časná plodnost realizovaná především v manželství. Prudké změny v úrovni plodnosti proběhly v závěru 20. století. Nové politické uspořádání, změny sociální i ekonomické ovlivnily chování populace. Objevily se nové možnosti seberealizace, vzdělávání a pracovního uplatnění, které se výrazně projevily ve změně chování mladé generace. To se projevuje odkládáním sňatků a založením rodiny v pozdějším věku. Následkem těchto vlivů poklesl počet narozených dětí jak v celé v ČR, tak i ve městě Kolín.

Tab. 10: Porodnost a plodnost města Kolína v letech 1991-2006

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Živě narození celkem	326	339	346	274	266	256	253	235
v tom: muži	173	167	172	149	144	131	142	134
ženy	153	172	174	125	122	125	111	101
Index maskulinity/podíl mužů	0,53	0,49	0,50	0,54	0,54	0,51	0,56	0,57
Hrubá míra porodnosti	10,4	10,7	10,9	8,7	8,5	8,2	8,1	7,6
Úhrnná plodnost	1,99	2,05	2,09	1,66	1,62	1,57	1,56	1,46
Průměrný věk matek	24,8	25,0	25,4	25,7	25,6	25,9	26,8	27,3

Porodnost a plodnost města Kolína v letech 1991-2006 (pokračování)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Živě narození celkem	247	242	252	292	291	265	298	318
v tom: muži	126	123	141	162	138	139	162	174
ženy	121	119	111	130	153	126	136	144
Index maskulinity/podíl mužů	0,51	0,51	0,56	0,55	0,47	0,52	0,54	0,55
Hrubá míra porodnosti	8,1	8,0	8,4	9,8	9,8	9,0	9,9	10,5
Úhrnná plodnost	1,55	1,53	1,61	1,87	1,87	1,72	1,91	2,04
Průměrný věk matek	27,4	27,4	28,0	28,0	28,4	28,4	28,8	28,4

Zdroj dat: Český statistický úřad. Vlastní výpočty.

V období let 1991 až 2004 klesl počet živě narozených dětí v Kolíně až o jednu třetinu, v celé České republice o jednu čtvrtinu. V přepočtu na 1 000 obyvatel do roku 1994 porodnost klesala, v dalších letech stagnovala a od roku 2005 do současnosti porodnost vzrůstá. Vývoj tohoto regionu ve své podstatě kopíroval vývoj celorepublikový, přičemž strukturální ukazatele plodnosti ve městě Kolín jsou odlišné od ukazatelů ČR.

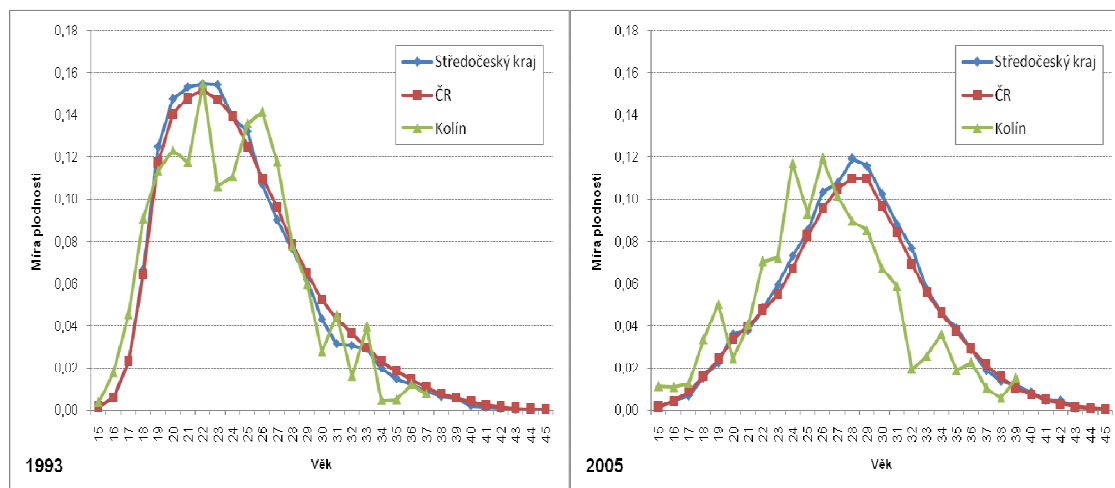
Úhrnná plodnost se během první poloviny devadesátých let výrazně snižovala, k nejvyššímu rozdílu ve městě Kolín došlo mezi lety 1993 a 1994, kdy se úhrnná plodnost propadla z 1,57 na 1,19 (viz tab. 8). Historicky minimální hodnota úhrnné plodnosti byla zjištěna v roce 1998 na úrovni 0,99 (v ČR v roce 1999 1,13), přičemž hodnota pro zajištění prosté reprodukce je 2,1. Usuzuji, že pokles hodnot úhrnné plodnosti v tomto období byl způsoben zejména změnou reprodukčního chování žen vstupujících do věku intenzivní plodivosti. Společně s odkládáním sňatků odkládaly ženy i narození dětí. Oproti tomu současný nárůst úrovně plodnosti je odrazem vstupu silné generace žen narozených v sedmdesátých letech do věku nejvyšší plodnosti. V dlouhodobém časovém horizontu můžeme očekávat opět pokles úrovně porodnosti, protože klesá počet žen silných populačních ročníků.

I přes malý počet žen v reprodukčním věku ve městě Kolín, jež může způsobovat náhodné výkyvy ve vývoji, jsem přistoupila k výpočtu specifických měr plodnosti podle věku za jednotlivé kalendářní roky 1993, 2005. Určitým řešením problému by mohla být agregace údajů za více kalendářních let, ale i v tomto případě by mohlo být ohroženo znázornění tendencí vývoje plodnosti. V následujících grafech specifických měr plodnosti jsou patrné projevy nahodilých změn, jež ovlivňují hodnoty statistického ukazatele. Pro porovnání vývoje je uveden kontextuální rámec Středočeského kraje a České republiky (viz obr. 6).

Údaje za Středočeský kraj velmi dobře reprezentují i rozložení měr v celé ČR. V průběhu sledování se liší jen velmi málo. V roce 1993 polovina úhrnné plodnosti byla v Kolíně, Středočeském kraji i ČR realizována ženami do věku 24 let. Zatímco v roce 2005 jsou u Středočeského kraje a ČR pozorovány maximální míry plodnosti ve věku 28-30 let, ve městě Kolín se maximální hodnoty posouvají do věkové skupiny 24-26 let. Vyšší plodnost v mladších věkových skupinách je odrazem celorepublikového baby-boomu a vyššího počtu přistěhovalých osob. Mladí lidé se stěhují do Kolína díky novým pracovním příležitostem v nově vzniklé automobilce TPCA a postupně se tu usazují a zakládají rodiny. Tento trend bude zřejmě jen dočasný a je z poloviny ovlivněn jen aktuální poptávkou po pracovní síle. V budoucnu se vývoj

ve městě Kolín přiblíží celorepublikovému. Plodnost je obecně nižší než ve Středočeském kraji a ČR zvláště pak ve vyšším věku. Změny ve struktuře i intenzitě plodnosti zcela jistě jsou odrazem sociálních, politických a ekonomických změn ve státě.

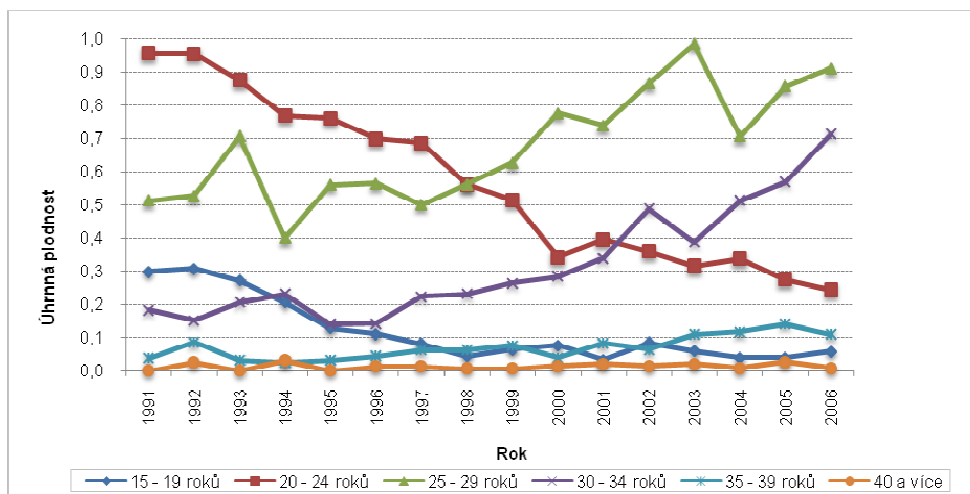
Obr. 6: Míry plodnosti města Kolína podle věku žen v roce 1993 a 2005

Zdroj dat: Český statistický úřad. Vlastní výpočty.

V průběhu devadesátých let byla zaznamenána významná transformace rozložení plodnosti podle věku (viz obr. 7). Počátkem devadesátých let byla nejvyšší intenzita plodnosti žen v ČR i ve městě Kolín realizována ve věkové skupině 20-24 let. Ve druhé polovině tohoto období dochází k poklesu plodnosti a její intenzita podle věku se postupně přesouvá do věkové kategorie 25-29 let. Od roku 2002 zaznamenáváme pokles zastoupení věkové skupiny 25-29 let na celkové plodnosti a vzestup podílu žen ve věkové skupině 30-34 let. V roce 2006 se na intenzitě plodnosti v Kolíně podílelo 34 % žen věkové skupiny 30-34 let (ČR 30%) (viz příloha 2). Od počátku sledovaného období se tento podíl neustále roste spolu s tím, jak dlouhodobě klesají počty dětí narozených ženám ve věkové skupině 20-24 let. Podle *Strategického plánu města Kolín* předpokládaný vývoj plodnosti se bude realizovat ve věkové kategorii 28-35 let.

Obr. 7: Vývoj plodnosti města Kolína podle věku v letech 1991-2006

Zdroj dat: Český statistický úřad. Vlastní výpočty.

Se změnami ve vývoji plodnosti souvisí i zvyšování věku matek při porodu. V České republice je od roku 1993 zřejmý lineární trend narůstání průměrného věku matky při narození prvního dítěte (*Populační vývoj České republiky, 2007*). Ten se v průměru zvýšil z 22,6 let na 26,9 let v roce 2006. Tento trend zaznamenáváme i ve městě Kolín, kde ve sledovaném období dochází také k nárůstu průměrného věku matky při porodu (viz tab. 8). V roce 1991 průměrný věk činil 24,8 let a zvýšil se na 28,4 let v roce 2006 (ČR 26,9 let). Analýza plodnosti podle rodinného stavu do jisté míry odráží budoucí úroveň plodnosti a strukturální změny v rodinném chování obyvatelstva. Na základě dostupných dat nelze určit, zda se děti narodily do nesezdaných partnerských svazků nebo svobodným ženám bez partnera. Přesto v těchto skupinách došlo v Kolíně k nárůstu plodnosti o 25 % za posledních pět let (viz příloha 2). Dochází však ke snižování počtu dětí rozených v manželstvích. Pokles počtu dětí narozených v této kategorii je do jisté míry i důsledkem snížení intenzity sňatečnosti. Z tohoto vývoje je možné usuzovat, že zatímco do poloviny devadesátých let byly některé sňatky uzavírány z důvodu finančního zvýhodnění vdaných těhotných žen, dnešní sociální systém dává určité výhody svobodným matkám.

Struktura živě narozených dětí podle pořadí ve sledovaném období se výrazně neměnila (viz příloha 2). V roce 2006 se v Kolíně narodilo 48 % dětí prvního pořadí a 37 % druhého pořadí (ČR 86 %), 8 % třetího pořadí (ČR 15 %) a u čtvrtého a vyššího pořadí 0,6 % dětí. Rozdíl oproti roku 1992 můžeme pozorovat především u dětí čtvrtého a vyššího pořadí, kdy hodnota v této době byla 5 %. Celkový vývoj porodnosti podle pořadí nijak nekolísá a odpovídá dlouhodobému celorepublikovému trendu vývoje plodnosti.

Velmi nízká úroveň porodnosti v Kolíně od poloviny 90. let svým způsobem určuje nejen současný vývoj plodnosti, ale bude ovlivňovat i budoucí populační vývoj. K nízké úrovni porodnosti přispívá dlouhodobě nízká úroveň sňatečnosti obyvatelstva a tím i snížení počtů mladých žen ve věku nejvyšší biologické plodnosti žijících v manželství. Dalším důvodem je pokles úrovně realizované plodnosti vdaných žen a změny v rodinném chování obyvatelstva. Mladé ženy odkládají založení rodiny do vyššího věku, takže věkový profil plodnosti stárne. Zanedbatelné není ani postupné zvyšování vzdělanostní úrovně ženské populace, vysokoškolsky vzdělané ženy rodí v průměru své první dítě ve vyšším věku. I přes mírný vzestup úhrnné plodnosti v posledních letech nelze očekávat, že by se reprodukční chování výrazněji změnilo směrem k většímu počtu dětí.

5.3 Úmrtnost

Úmrtnost je další z klíčových demografických procesů. Tvoří základní složku demografické reprodukce populace. Tento proces je závislý na věku a pohlaví člověka. Spolu s nemocností je úmrtnost jedním z hlavních ukazatelů vypovídajících o zdravotním stavu populace. Zdravotní stav, nemocnost a úmrtnost jsou ovlivňovány řadou faktorů. Můžeme vyčlenit tři hlavní: genetické, ekologické a socioekonomické faktory. Ukazatel úmrtnosti se v časoprostoru mění spolu s vývojem společnosti a odrážejí se v ní i důležité historické události (*Hoffmanová, 2005*).

Statisticky jsou evidovány počty zemřelých na základě formuláře Listu o prohlídce mrtvého. Matrika vypíše formulář Hlášení o úmrtí, který zasílá na zpracování do Českého statistického úřadu. Ten čtvrtletně publikuje absolutní i relativní údaje o zemřelých.

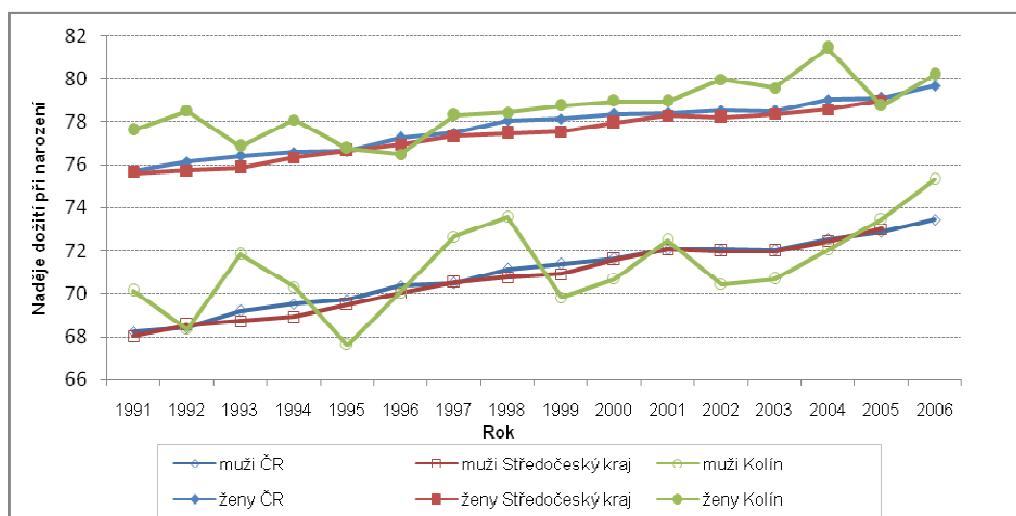
Díky výraznému posunu lékařských věd od čtyřicátých let došlo k razantnímu poklesu úmrtnosti. Pokles úmrtnosti byl dáván do souvislosti s mnoha sociálně-ekonomickými faktory. Patřily mezi ně zdravotnická osvěta, zvýšení objemu zdravotnických prostředků, zlepšení dostupnosti léků a kvalitní lékařské techniky či zlepšení životního prostředí. Většina z uvedených faktorů se výrazněji projevuje v městském prostředí, což souvisí s příznivějšími úmrtnostními poměry ve větších městech (*Burcin, Kučera, Čermák, 2002*). V praxi to znamená prodloužení lidského života a tento trend bude nadále pokračovat. Pokles úmrtnosti a prodloužování střední délky života s sebou nese i negativní aspekty, jako jsou vyšší nároky na zdravotnické a sociální služby, sociální vybavenost, ale i změny v ekonomice a společnosti jako takové (*Pavlík a kol., 2002*).

Při analýze úmrtnosti se musí řešit mnohé problémy. Protože jsem analyzovala jen malou statistickou jednotku město Kolín, nebyla snadná dostupnost dat ani jejich odpovídající kvalita. Během jednoho kalendářního roku může být proces úmrtnosti vystaven vlivům krátkodobých změn (např. epidemiologická situace). Tyto vlivy pak mohou způsobit velké výkyvy v počtu zemřelých a ty se projeví i v intenzitě úmrtnosti. Z tohoto hlediska nemůžeme dospět ke kvalitním demografickým závěrům. Za účelem srovnatelnosti vývoje úmrtnosti v Kolíně, Středočeské kraji a ČR jsem použila údaje za jednotlivé kalendářní roky. K dispozici jsem měla pouze některé demografické charakteristiky, počty zemřelých v pětiletých věkových skupinách a úmrtí podle příčin.

Analýza úmrtnosti jsem provedla pro město Kolín v kontextu se Středočeským krajem a Českou republikou. Z pozorování počtu zemřelých ve sledovaném období 1991-2006 byl ve sledovaných územních jednotkách zaznamenán přibližně 6 % pokles (*Demografická ročenka kraje České republiky, 2007*). Stárnutí věkové struktury může snadno převážit důsledky zlepšující se úmrtnostních poměrů. Proto je vhodnější úroveň úmrtnosti hodnotit pomocí pohlavně a věkově specifických měr, úmrtnostních tabulek a z nich odvozených ukazatelů (viz příloha 3). Hrubá míra úmrtnosti v Kolíně v roce 2006 (10,3 zemřelých na 1000 obyvatel středního stavu (ČR 10,2) byla o 1,6 %o nižší ve srovnání s rokem 1991. Uvedený pokles hrubé míry však nevysvětluje snížení celkové intenzity úmrtnosti, protože její vypovídací hodnota je deformována pokračujícím stárnutím populace.

Naděje dožití při narození je vypočítána pomocí zkrácených úmrtnostních tabulek. Vzhledem k rozdílné úmrtnosti mužů a žen se konstruuje pro obě pohlaví. Tento agregátní ukazatel je vhodný pro srovnání v rámci trojice územních celků a využívá se také ke zhodnocení životní a kulturní úrovně obyvatelstva (viz obr. 8). Po celé sledované období ve městě Kolín se naděje dožití při narození plynule zvyšovala. V roce 2006 dosáhla hodnoty 75,3 roku u mužů a u žen 80,2 roku (ČR muži 73,5 roku, ženy 79,7 roku a Středočeský kraj muži 73,1 roku a ženy 78,9 roku). To znamená prodloužení průměrné délky života od roku 1991 o 5,2 roku u mužů a o 2,6 roku u žen. V porovnání se Středočeským krajem a Českou republikou byla situace obdobná (prodloužení věku u mužů o 5,9 roku u žen o 4,3 roku). V případě Kolína, jako malého územního celku, mohou být uvedené rozdíly ovlivněny náhodným kolísáním hodnoty naděje dožití. I přes tyto možné výkyvy je možné pozorovat podobný trend zvyšování naděje dožití v celorepublikovém měřítku.

Obr. 8: Vývoj naděje dožití při narození obyvatel města Kolína, Středočeského kraje a ČR v letech 1991-2006

Zdroj dat: Český statistický úřad. Vlastní výpočty.

Výraznou změnou prošla také úroveň kojenecké úmrtnosti, tedy úmrtnosti v průběhu prvního roku života. V Kolíně se současná míra kojenecké úmrtnosti pohybuje kolem 2 ‰ (tedy 2 zemřelí na 1000 živě narozených). Vzhledem k tomu, že se zemřelá osoba ve věku 0 let v referenčním celku vyskytne jednou za několik let, je věková skupina 0 let, která se běžně ve statistikách uvádí odděleně, mimo jiné z důvodů evidence kojenecké úmrtnosti, přiřčena ke skupině 1–4 roky. V ČR se podíl kojenecké úmrtnosti na celkové úmrtnosti měřeno absolutním počtem zemřelých snížil z 1,1 % v roce 1990 i vlivem nižší úrovně porodnosti na pouhých 0,3 % v roce 2006 (*Populační vývoj České republiky, 2007*). Ve Středočeském kraji dochází také poklesu kojenecké úmrtnosti na 2,4 ‰ v roce 2006. Příznivý vývoj úmrtnosti dětí do 1 roku života je typický pro celou ČR 3,3 ‰. Ta se tak řadí mezi země s nejnižší kojeneckou úmrtností na světě. Na nízké hodnoty kojenecké úmrtnosti má největší vliv velice kvalitní prenatální a neonatální lékařská péče.

V ČR je patrný pokles úmrtnosti ve všech věkových skupinách. Ve městě Kolín je situace odlišná, což je způsobeno převážně náhodnými výkyvy v intenzitě úmrtnosti. I zde můžeme pozorovat podobný trend snižování úmrtnosti. Dlouhodobé snižování intenzity úmrtnosti ve všech věkových skupinách dokládá, že se nejedná jen o krátkodobý pokles, ale o trvalé zlepšování úmrtnostních poměrů (viz příloha 3). Největším dílem ke zlepšení naděje dožití při narození byl pokles intenzity úmrtnosti mužů ve věku 30-49 let u žen nad 40 let věku. Ke zlepšení úmrtnosti došlo ve věkových skupinách 70-79 let, 60-69 let a v nejstarší věkové skupině 80 a více let u obou pohlaví. U mužů byl pokles v intenzitě úmrtnosti podle věku vždy o něco větší než u žen, což odpovídá vývoji celorepublikovému. Vzhledem k socioekonomickým podmínkám (kvalitnější zdravotní péči, přístupu lékařů a kvalitním lékům atd.) lze očekávat další pokles intenzity úmrtnosti a zvyšování střední délky života.

Z hlediska příčin úmrtí nejvýznamněji k prodloužení lidského života během posledních deseti let v České republice přispělo snížení úmrtnosti na nemoci oběhové soustavy. Naopak nárůst můžeme zaznamenat u příčin úmrtí na novotvary. V Kolíně je tento trend podobný, při analýze úmrtnosti podle příčin úmrtí vycházím z poskytnutých dat ČSÚ od roku 1994. Celkový

podíl úmrtnosti na nemoci oběhové soustavy se snížil o 3 %, u mužů byl pokles výraznější. U žen se zvýšil podíl zemřelých na novotvary o 4 %. Příčinou může být stále častější karcinom prsu u žen. Patrný je i nárůst příčin úmrtí na dýchací soustavu u mužů o 3 %. V roce 2006 byl podíl úmrtí na novotvary 55 % ze všech úmrtí, 28 % na nemoci oběhové soustavy a 6 % na nemoci trávicí a dýchací soustavy. Sebevraždy se podílely 1 % na všech úmrtí.

5.4 Migrace

Součástí populačního vývoje každého územního celku je vedle přirozené měny (porodnost, úmrtnost) taky měna mechanická (stěhování obyvatelstva). V souvislosti se společenskými a ekonomickými změnami po roce 1989 se bezesporu zvýšil objem mezinárodní migrace. Česká republika se po roce 1991 stala ziskovou migrační zemí. Na kladném migračním saldu se velkou měrou podílela imigrace občanů a zvýšený migrační pohyb byl zaznamenán v roce 1993 po rozdělení Československa. Zvýšený příliv cizinců pocítujeme po celá 90. léta. Statistické údaje o počtech vystěhovaných a přistěhovaných osob jsou značně neúplné, neboť platilo několik právních norem, týkajících se druhů pobytu a způsobu evidence cizích státních příslušníků na našem území. V roce 2000 vstoupil v platnost nový zákon o pobytu cizinců. Došlo ke změně definice typů pobytu cizinců a jejich evidence. Změnila se i metodika sledování zahraniční migrace, bohužel bez návaznosti na minulé léta. Statistické nesrovnalosti mezi počty vystěhovaných a přistěhovaných na mezinárodní úrovni způsobují právě tyto rozdíly. V samotné práci se však věnuji vnitřní migraci (nejde o zahraniční stěhování) v období let 1992-2006 za město Kolín, okres Kolín a Středočeský kraj (viz tab. 11).

Během 90. let došlo k výrazným socio-demografickým změnám, které v celé ČR ovlivnily migrační situaci. Migrační potenciál města Kolín po roce 1989 vzrůstal, ale i přes to Kolín začal obyvatelstvo ztrácet v důsledku negativní migrační bilance. Tento trend je zřetelný i u ostatních větších měst ČR. Úbytek obyvatelstva stěhováním měl na celkovém úbytku obyvatelstva města Kolín během let 1993 až 2001 rozhodující podíl. Nezabránila tomu ani nová bytová výstavba a nové pracovní možnosti. Změna nastala po roce 2002, kdy výrazně vzrostl počet přistěhovaných osob. Tento trend byl výsledkem vzniku nových pracovních příležitostí v rámci výstavby automobilky TPCA. Největší nárůst byl v roce 2006 a to o 1 423 osob (rok 2005 o 774 osob). Usuzuji, že jde jen o momentální stav, díky přílivu pracovních sil ze Slovenska, Polska a Ukrajiny do automobilky TPCA. V budoucnu se tento trend bude zpomalovat a počty přistěhovaných ve městě Kolín budou stagnovat či klesat.

Situace za okres Kolín je trochu odlišná. Do roku 1996 počet přistěhovaných klesal, další vývoj až na menší výkyvy byl příznivý a migrace působila v pozitivním směru. Přesto úbytek obyvatelstva přirozenou měnou nestačil plně kompenzovat. Počty vystěhovaných v letech 1991 až 2006 měly rostoucí tendenci. Tento vývoj je výsledkem stěhování v rámci Středočeského kraje a do periferních oblastí Prahy z důvodu větších pracovních příležitostí, které na okrese Kolín nebyly dostačující. Ve Středočeském kraji byla úloha migrace ještě znatelnější. Zde se jedná hlavně o mezikrajskou migraci a její podíl neustále vzrůstá. Významně tomu přispívá i migrace mezi Prahou a Středočeským krajem, kdy počet vystěhovaných z Prahy do Středočeského kraje byl dvojnásobkem stěhování opačným směrem. Středočeský kraj můžeme považovat za přirozené zázemí hlavního města.

Tab. 11: Migrační bilance města Kolína, okresu Kolín a Středočeského kraje v letech 1991-2006

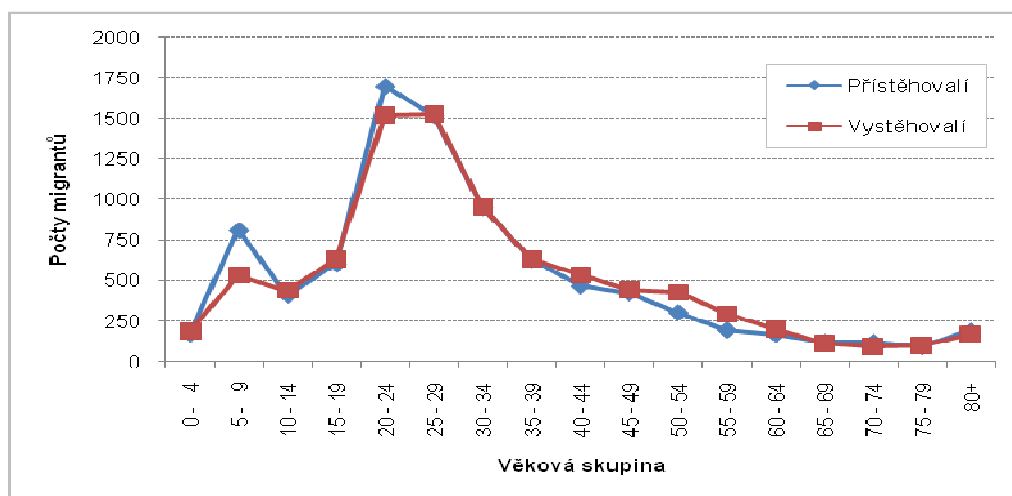
	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
	přistěhovalí							
město Kolín	588	901	622	528	530	424	428	419
okres Kolín	1 093	1 268	1 167	1 054	1 103	917	1 275	1 109
Středočeský kraj	11 507	11 721	11 551	10 954	10 994	10 413	11 874	12 991
	vystěhovalí							
město Kolín	744	646	592	530	543	496	560	538
okres Kolín	1 454	1 329	1 291	1 071	897	853	900	920
Středočeský kraj	12 487	11 105	10 993	8 744	8 275	7 944	7 503	7 489
	migrační saldo							
město Kolín	-156	255	30	-2	-13	-72	-132	-119
okres Kolín	-361	-61	-124	-17	206	64	375	189
Středočeský kraj	-980	616	558	2 210	2 719	2 469	4 371	5 502
	celkový přírůstek							
město Kolín	-203	221	58	-81	-148	-187	-213	-200
okres Kolín	-674	-350	-271	-389	-208	-415	47	-113
Středočeský kraj	-2 873	-1 130	-1 179	-928	-1 270	-1 529	730	2 501
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
	přistěhovalí							
město Kolín	379	413	466	529	741	689	774	1432
okres Kolín	1 216	1 204	1 238	1 355	1 703	1 570	2 334	2 074
Středočeský kraj	13 712	13 821	15 842	20 656	24 710	24 630	27 387	31 295
	vystěhovalí							
město Kolín	529	547	580	490	616	606	707	843
okres Kolín	848	936	1 145	1 262	1 214	1 319	1 183	1 468
Středočeský kraj	7 204	7 296	10 985	13 995	15 172	15 046	12 613	14 823
	migrační saldo							
město Kolín	-150	-134	-114	39	125	83	67	589
okres Kolín	368	268	93	93	489	251	1 151	606
Středočeský kraj	6 508	6 525	4 857	6 661	9 538	9 584	14 774	16 472
	celkový přírůstek							
město Kolín	-267	-227	-197	-278	-127	-201	686	-17
okres Kolín	-6	-105	-171	-58	257	122	1 030	602
Středočeský kraj	2 889	3 684	2 340	4 743	7 121	8 276	14 037	17 146

Zdroj dat: Český statistický úřad. Vlastní výpočty.

Věková struktura migrace během let 1992-2006 odrážela obecné zákonitosti tohoto procesu. Rostoucí objem vnitřního stěhování byl způsoben vyššími počty osob přicházejících do věku 20-34 let, jejich osamostatněním a následným odchodem z domova. Největší míra migrační výměny ve sledovaných územních jednotkách probíhala ve věkové skupině 20-29 let (viz obr. 10). V roce 1993 byla nejvyšší intenzita migrace ve věkové skupině 20-24 let, od roku 2000 se větší intenzita pohybu obyvatelstva rozšířila i do věku 25-29 let. Od roku 2005 se zřetelněji projevil posun migrace do pozdějšího věku. Zvýšení intenzity stěhování do věku 30-50 let mělo několik příčin. Souviselo to s delší dobou vzdělávání a pozdějším vstupem na pracovní trh, dále s odkládáním založení rodiny a také s vývojem úrovně bytové situace. Pokles migrace u dětské složky obyvatelstva (0-14 let) je do jisté míry závislé na migraci celé rodiny. Jejich migrace klesá z důvodu navštěvování základních škol v místě bydliště a s tím je spojeno i usazení celé rodiny. Zvýšená migrace osob starších 80-ti let může být zapříčiněna jejich stěhování za

rodinami, které se o ně starají nebo přestěhováním se do domova důchodců či jiných sociálních zařízení.

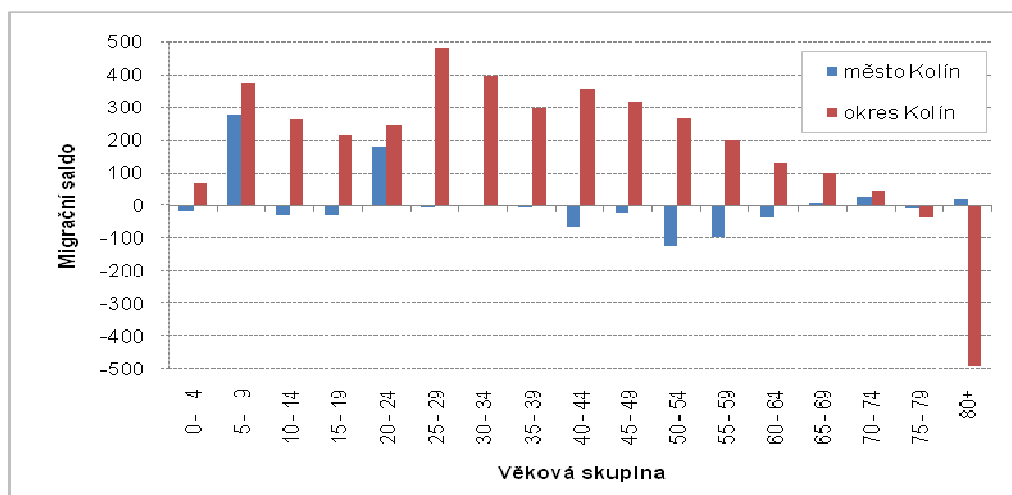
Obr. 9: Celkové počty přistěhovalých a vystěhovalých obyvatel města Kolína v letech 1992-2006

Zdroj dat: Český statistický úřad. Vlastní výpočty.

K úbytku obyvatelstva mechanickou měnou ve městě Kolín přispěly téměř všechny věkové skupiny (viz obr. 9). Nejvíce se na záporném migračním saldu podílela věková skupina 30-64 let a to více jak z poloviny. Migrační zisky ve věkové skupině 20-24 let jsou způsobeny atraktivitou města pro mladé lidi z okolních městeček a vesnic, kteří tu studovali na středních školách a někteří z nich zde zůstali i pracovat. Opačný trend, tedy pokles migračního salda je patrný ve věkové skupině 25-29 let. K tomuto jevu přispívá blízkost Prahy, její lukrativnější pracovní nabídky, kulturní zázemí, ale i to, že absolventi zdejších vysokých škol se zde usadí natrvalo. Migrační saldo v okrese Kolín ve stejném období dosahovalo kladných hodnot. Nejvýrazněji bylo kladné migrační saldo zaznamenáno ve věkové skupině 25-29 let. Tento vývoj je odrazem suburbanizační tendence neboli trendu přesouvání bydlení za hranice velkoměst do okresů v těsné blízkosti Prahy. Důvodem toho může být touha po klidnějším a čistším prostředí, podporované levnějším bydlením.

Obr. 10: Věková struktura migračního salda města Kolína a okresu Kolín v letech 1992-2006

Zdroj dat: Český statistický úřad. Vlastní výpočty.

Ve vnitřní migraci v posledních letech pokračují tendence suburbanizace, vyliďňují se špatně dostupná sídla nejen na venkově ale i na perifériích ekonomických center. Týká se to hlavně vesnic a měst s malými možnostmi zaměstnání, což bylo již v minulosti. Zlepšením bytové politiky a rozšířením pracovních příležitostí by se v budoucnu dalo zabránit úbytku obyvatelstva z postižených míst. Ke zlepšení migrační bilance měst přispívá do jisté míry i nové postavení části cizinců v populaci České republiky.

5.5 Sňatečnost

Sňatečnost je demografický proces, který studuje zakládání manželství na základě daných podmínek. Sňatek je demografická událost opakovatelného charakteru, která nemusí nastat u každého jedince. Neobnovitelnou událostí je pouze první sňatek. Limitujícími faktory při uzavírání sňatku jsou rodinný stav, věk (minimální sňatkový věk) a určitý stupeň pokrevnosti. Sňatek mohou uzavírat osoby svobodné, rozvedené nebo ovdovělé. V monogamní společnosti se rozlišují první sňatky (sňatky svobodných) a sňatky dalšího pořadí (sňatky rozvedených, ovdovělých). Počet uzavíraných manželství závisí na velikosti souboru sňatkuschného obyvatelstva a jeho rozdělení podle pohlaví a věku. Struktura a rozsah tohoto souboru pak závisí na celkovém populačním vývoji i úrovni jednotlivých složek demografické reprodukce (Kalibová, 2006). Intenzita sňatečnosti je také ovlivněna populační politikou a hospodářskou situací v zemi. Proto si sňatečnost uchovává velký význam pro charakter reprodukčního procesu.

Sňatky jsou evidovány pomocí dokumentu Hlášení o uzavření manželství, které v České republice shromažďuje Český statistický úřad. Každoročně se vydává publikace Pohyb obyvatel, ve které je možné nalézt statistické informace o sňatcích. Při hodnocení úrovně sňatečnosti v této práci vycházím z registrovaných událostí (počty sňatků, počty svobodných osob) poskytnutých Českým statistickým úřadem.

Do konce 80. let se Česká republika vyznačovala vysokou intenzitou sňatečnosti a manželství se uzavírala v nízkém věku. Na tom se podílely především faktory jako malá možnost osobní seberealizace, nízká dostupnost antikoncepce, přednostní přidělování bytů rodinám a novomanželům či novomanželské půjčky mladým párům (Pavlík, Kučera, 2002). Od roku 1989 v souvislosti se sociálně-ekonomickými změnami došlo k výrazným změnám demografického chování populace, což se odrazilo i na sňatečnosti. Na počátku 21. století je úroveň sňatečnosti v ČR velmi nízká. Do manželství vstupuje absolutně i relativně jen málo mužů a žen v reprodukčně příznivém věku. V roce 2003 bylo uzavřeno v ČR zatím nejméně sňatků (49 tisíc) méně to bylo jen za první světové války (Populační vývoj České republiky, 2007). Přitom se ve sňatkuschném věku stále ještě nacházely v tomto období početné generace narozených v 70. letech 20. století. Důvodem nízkého počtu uzavíraných sňatků jsou prohlubující se tendence nastoupené počátkem 90. let- nízká intenzita vstupu do manželství svobodných osob ve stále vyšším věku mužů i žen a snížení intenzity opakovaných sňatků mužů i žen. Po propadu úrovně sňatečnosti v první polovině devadesátých let nastupuje nový charakter sňatkového chování. Jde o faktická manželství, která jsou jen malou náhradou trvalého úbytku počtu legitimních manželství. Důvodů nízkého počtu uzavíraných sňatků je několik. Z těch nejdůležitějších je třeba zmínit liberální politický systém, systém ekonomický

a také sociální situace. Pro část mladé populace se stává manželství institucí potřebnou pouze jako vhodný rámec výchovy dětí. Mladí lidé v dnešní moderní společnosti se delší dobu připravují na samostatný život. Déle studují a připravují se na svá povolání, delší čas získávají prostředky pro vlastní domácnost a také odkládají založení vlastní rodiny. To vše se odráží v poklesu sňatečnosti v celé ČR.

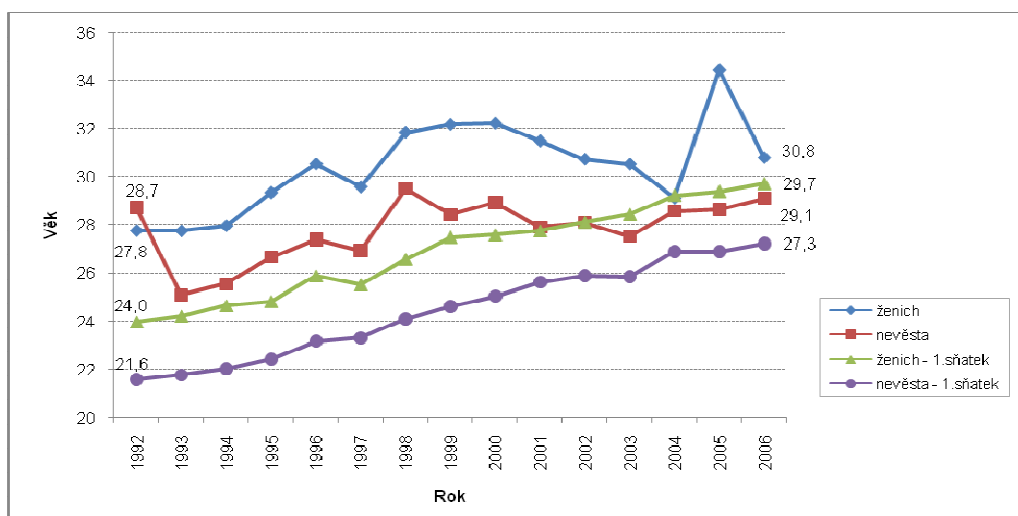
Nízké počty sňatků byly v Kolíně zaznamenány od roku 1994 a minimum bylo uzavřeno v roce 2005 (150 sňatků). Roční počty jsou poměrně vyrovnané. Výjimkou byl již zmíněný rok, v němž bylo evidováno o 26 sňatků méně než v roce následujícím (viz příloha 4).

Mezi snoubenci stále výrazně převyšují ženichové a nevěsty uzavírající svůj první sňatek. Přesto od počátku 90. let klesají podíly osob oboustranně svobodných vstupujících do manželství. V Kolíně jich bylo v roce 1991 skoro 67 % (v roce 2006 jen necelých 61 %, ČR 74 %), rozvedených bylo 12,5 % v roce 1991 (v roce 2006 18 %, ČR 24 %). Data naznačují, že zastoupení svobodných se dlouhodobě mírně snižuje ve prospěch snoubenců rozvedených. Tento pokles souvisí s vysokou úrovní rozvodovosti, takže na sňatkovém trhu je významný podíl mladých rozvedených osob.

Skladba snoubenců v Kolíně je také výrazně ovlivněna jejich věkem (viz příloha 4). V roce 1992 nejčastěji uzavíraly sňatky osoby ve věku 20-24 let (muži z 50 % a ženy ze 41 %), v roce 2006 byl výrazný pokles sňatečnosti v této věkové skupině u mužů na 11 % a u žen na 12 %. V posledních letech se projevuje celorepublikový trend odkládání sňatků do vyššího věku. Nejčastěji se uzavírá sňatek ve věkové skupině 25-29 let (u mužů z 39 % a u žen z 34 %). Zajímavý je také vývoj sňatečnosti ve věkové skupině 30-34 let. Zatímco v roce 1992 muži uzavírali v tomto věku sňatek z 8% a ženy z 9 %, v roce 2006 to bylo již 25 % mužů a 32 % u žen. V nejmladší věkové skupině 16 až 19 let dochází k poklesu počtu sňatků a v roce 2006 u obou pohlaví nebyl zaznamenán žádný případ snoubenců v tomto věku. Stále více se setkáváme s případy, kdy klasické manželství je nahrazeno nesezdaným soužitím.

Celorepublikový trend odkládání sňatků do vyššího věku je velmi dobře pozorovatelný na průměrném věku při sňatku. Ve městě Kolín muži dosáhli v průměru nejvýše 30,8 let a ženy 29,1 let. Dlouhodobě se zvyšuje i průměrný věk vstupu do prvního manželství. Průměrný věk při prvním sňatku u mužů činil v roce 1992 pouze 24 let, do roku 2006 se zvýšil na 29,7 let (ČR 30,9 roku a Středočeský kraj 33,4 roku). U žen se ve stejném časovém období zvýšil z 21,6 roku na 27,3 roku (ČR 28,4 roku a Středočeský kraj 30,4 roku). Vzestup úrovně sňatečnosti ve vyšším věku zatím nekompensuje pokles sňatků ve věku do 25 let. Tento trend je odrazem již zmíněných skutečností - lepších možností vzdělávání, seberealizace a finanční náročnosti zabezpečení rodiny.

Obr. 11: Průměrný věk při sňatku a prvním sňatku podle pohlaví ve městě Kolín v letech 1992-2006

Zdroj dat: Český statistický úřad. Vlastní výpočty.

S vývojem sňatečnosti souvisí také vývoj počtu sňatků podle pořadí manželství (viz příloha 4). Pokles prvních sňatků v Kolíně v letech 1991 až 2006 byl výrazný u obou pohlaví. Jejich podíl se pohyboval na 65 a 75 % (ČR 74 %). Pokles počtu druhých sňatků byl výraznější u mužů (skoro o 30 %), a u žen téměř 23 %, celkově se podíl pohyboval okolo 24 %. Podíl třetích sňatků výrazně nekolísá.

Budoucí vývoje sňatečnosti nelze zcela odhadnout. Můžeme ale očekávat, že sňatečnost bude stoupat a průměrný věk při sňatku se bude nadále pohybovat v rozmezí 27 až 31 let. Počty ženatých mužů a vdaných žen se budou dále snižovat, jejich úbytek bude i nadále jen částečně kompenzován faktickými manželstvími.

5.6 Rozvodovost

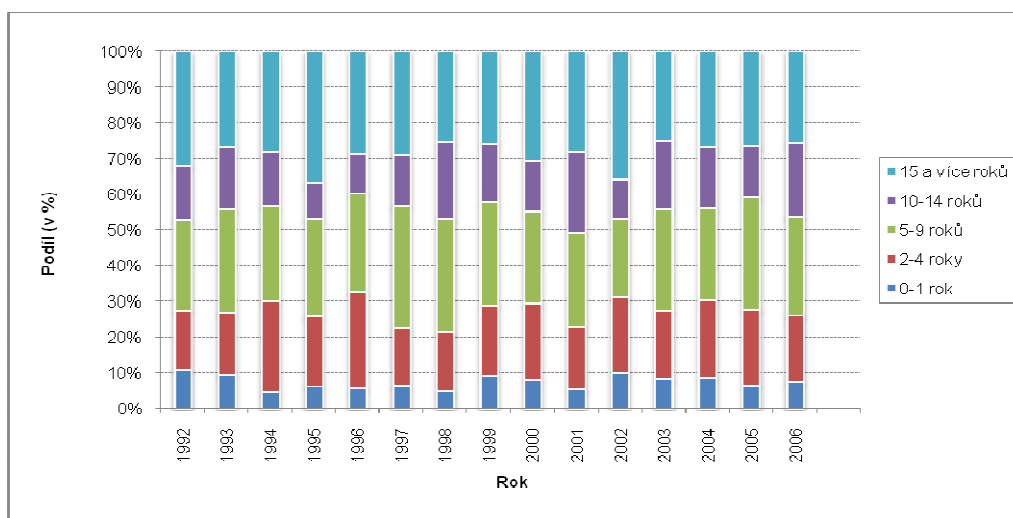
Rozvod je právním ukončením manželství, uskutečňuje se na základě žádosti a dojde k němu rozhodnutím soudu. Rodina a manželství jsou v každé době ovlivňovány řadou společenských a sociálních faktorů, jako jsou kultura a tradice, hodnotová orientace a emancipace žen. Z dalších faktorů ovlivňující rozvodovost je úroveň sňatečnosti, populační politika a existující rozvodová legislativa (právní dostupnost rozvodu). Vysoká úroveň rozvodovosti patří k negativním charakteristikám demografického chování populace ČR. Změny v demografickém chování od počátku 90. let, označované jako druhý demografický přechod, se v úrovni rozvodovosti nijak neprojeví a trend vysoké intenzity rozvodovosti zůstává zachován. Vysoká rozvodovost nebyla nijak ovlivněna ani populační politikou ani změnami v úrovni ostatních demografických procesů. Historické maximum v ČR z roku 1996 (více než 33. tisíc rozvodů), souviselo s publikováním návrhu legislativců výrazně ztížit rozvod v prvních letech trvání manželství (*Populační vývoj České republiky, 2007*). Přechodný pokles absolutního počtu rozvodů v letech 1999-2000 byl způsoben přijetím nového zákona o rodině, který zkomplikoval a prodlužoval vyřizování žádostí o rozvod v případě rodin s nezletilými dětmi. Při hodnocení změn absolutního počtu rozvedených manželství je třeba vzít v úvahu nejen intenzitu

rozvodovosti, ale i počty sňatků uzavřených v předchozích letech. V úvahu musíme brát i skutečnost, že počet statisticky zjištěných rozvedených manželství je nižší než počet rozpadlých manželství, neboť ve statistice nejsou zanesena manželství, která již de facto neexistují, ale nejsou rozvedena (Kalibová, 2006). Informace o počtu rozvedených manželství získáme z běžné statistické evidence obyvatelstva. Údaje o počtu rozpadlých manželství získáme pouze z výběrového šetření. Intenzitu rozvodovosti měříme obvyklou hrubou mírou jako počet rozvodů na 1000 obyvatel. Hrubá míra rozvodovosti má pouze orientační charakter. Od 90. let se v ČR pohybuje okolo hodnoty 3 rozvody na 1000 obyvatel. Tento ukazatel je ovlivněn nejen intenzitou rozvodovosti, ale i strukturou obyvatelstva podle rodinného stavu a věku. Přesnějšími ukazateli jsou obvyklé věkově specifické míry počtu rozvedených manželství na 1000 žen vdaných a míry počtu rozvodů na 1000 vdaných žen ve věku 15-49 let nebo ve věku nad 15 let (Srb, 2004).

Pokles absolutního počtu rozvodů v Kolíně na počátku 90. let byl pouze odrazem výrazných společenských změn (viz příloha 6). Další výraznější pokles v letech 1999-2000 byl způsoben přijetím již zmiňovaného zákona o rodině. Nový zákon sice ztížil projednávání rozvodů manželství s nezletilými dětmi, ale na druhou stranu urychlil žádosti o rozvod podané na základě vzájemné domluvy partnerů. Tento fakt vedl k tomu, že mezi lety 1991-1998 se v Kolíně v průměru rozvádělo 55,5 % manželství, v letech 2001-2006 to bylo již 68,6 % manželství. Minimální hodnoty bylo dosaženo v roce 2000, kdy se rozvedlo 40,7 % manželství v přepočtu na počet uzavřených sňatků.

Při hodnocení intenzity rozvodovosti je možné sledovat strukturu rozvodů podle délky trvání manželství (viz příloha 5). Od 90. let došlo ke snížení zastoupení rozvodů po krátké době trvání manželství ve prospěch rozvodů déletrvajících manželství. U těchto manželství čekají rodiče, až děti dospějí, a poté dochází k rozvodu. Podíl manželství s délkou trvání 10-14 let vzrostl z 15,2 % na 20,5 % (ČR 23%), v případě manželství do 4 let došlo k poklesu o 1,9 %. Výjimku představují manželství po patnácti a více letech, kde zaznamenáváme pokles o 6,4 %. Vzhledem k tomu, že ubývá neuvážených sňatků v důsledku početí dítěte, klesá rozvodovost v prvních letech manželství.

Obr. 12: Struktura rozvodů města Kolína podle délky trvání manželství v letech 1992-2006

Zdroj dat: Český statistický úřad. Vlastní výpočty.

Dlouhodobě zůstává zachována i struktura rozvodů podle pořadí (viz příloha 5). Z celkového ročního počtu rozvodů se zastoupení rozvodů prvního pořadí pohybuje u obou pohlaví kolem 72 % (ČR 80 %), rozvody druhého pořadí představují 25 % (ČR 18 %) a přibližně 2 % připadají na rozvody třetího a vyššího pořadí.

Kapitola 6

Vyhlídky rozvoje města Kolín

6.1 Strategický plán rozvoje města Kolín

O zpracování Strategického plánu rozvoje města, jako základního dokumentu pro jeho rozvoj bylo rozhodnuto Městským zastupitelstvem v Kolíně.

Profil města Kolína byl zpracován jako první fáze Strategického plánu rozvoje města a je podkladem pro další analytické a návrhové etapy projektu. Má sloužit jako zdroj informací a údajů pro zpracování SWOT analýzy, tj. analýzy silných a slabých stránek města a bude podkladem pro další práci. Kromě toho zpřístupní potřebné informace o Kolíně všem potenciálním zájemcům a investorům.

Nejvýznamnějšími zdroji informací byly podklady odborných útvarů Městského úřadu města Kolína, Okresního úřadu Kolín, Úřadu práce Kolín, výsledky Sčítání lidu, domů a bytů 1991 a aktuální údaje Českého statistického úřadu a údaje mnoha jiných institucí sídlících na území města. Podkladem byl i koncept územního plánu města Kolína. Významným zdrojem informací byly výsledky vlastního průzkumu podnikatelského prostředí města, který byl proveden v průběhu června 2000. Záměrem bylo shromáždit nejnovější informace k dané problematice, ne vždy však byly všechny potřebné informace dostupné v požadované struktuře nebo výběru za území města Kolín. Samotný strategický plán nemá přesnou vypovídací hodnotu. Jeho zhotovení proběhlo v červnu roku 2000. Jednotlivé oblasti zpracování se od sebe značně liší kvalitou zpracování. Oblast demografie není podrobně zpracována, největší důraz se kladl na ekonomickou stránku města. Strategický plán by měl být rovněž aktualizován v souvislosti s probíhajícím vývojem v daném prostoru. V dnešní době se pracuje na aktualizaci plánu rozvoje města.

6.2 SWOT analýza

SWOT analýza (Strong points, Weak points, Opportunities, Threats neboli silné stránky, slabé stránky, příležitosti, hrozby) je standardní metoda používaná k prezentaci analytických poznatků o nejrůznějších objektech zkoumání. Jejím principem je jednoduchá, výstižná, vyčerpávající a objektivní charakteristika současných vnitřních silných a slabých stránek zkoumaného objektu a možných vnějších budoucích příležitostí a ohrožení jeho rozvoje. Připomínáním silných stránek a naopak kladením důrazu na odstraňování stránek slabých roste pravděpodobnost využití příležitostí, které město či region má a klesá možnost dopadu

nepříznivých ohrožení. Následující SWOT analýzu jsem rozdělila do několika oblastí, ve kterých budu popisovat silné, slabé stránky, příležitosti a hrozby. Těmito okruhy jsou:

- Obyvatelstvo a sociální infrastruktura
- Nezaměstnanost a trh práce
- Místní ekonomika a ekonomický rozvoj
- Technická a dopravní infrastruktura

6.2.1 Obyvatelstvo a sociální infrastruktura

■ Silné stránky

- Historické a kulturní tradice města
- Vyšší úroveň vzdělanosti (oproti průměru ČR)
- Kvalitní zázemí modernizované nemocnice
- Dobrá úroveň sociální péče
- Existence vysoké školy ve městě
- Modernizace a rekonstrukce domova důchodců
- Existence místního kina, divadla, tradice kulturních festivalů
- Fungující pečovatelská služba
- Azylový dům

■ Slabé stránky

- Stárnutí populace
- Ubývání žáků nastupujících do základních škol
- Nedostatečné kapacity domovů pro seniory
- Chybí kapacity chráněného bydlení pro obyvatele se zdravotním postižením
- Nevhodné zaměření středního školství
- Nízké zastoupení vysokého školství
- Relativní stáří zástavby (největší podíl tvoří domy z let 1920 – 1945)
- Malá nabídka denní a vícedenní rekreace
- Špatná internetová prezentace města a její využívání

■ Příležitosti

- Optimalizace a přizpůsobení sítě a zaměření středního školství podle vyvíjejícího se ekonomického zaměření regionu
- Další rozvoj vysokého školství v celém regionu
- Zvyšování kapacit bydlení pro seniory a tělesně postižené
- Využití příchodu cizinců (z řad TPCA) a nových jazykových škol k rozvoji jazykové vybavenosti obyvatel a obohacení kulturního dění
- Podpora začlenění nových národnostních skupin (z řad TPCA)
- Zvýšení významu nemocnice v důsledku její modernizace
- Rozvoj kulturních tradic ve spolupráci s grantovým programem TPCA
- Rozvoj neziskových organizací v sociální oblasti

■ Hrozby

- Blížkost Prahy a její trvalý i každodenní odsávací efekt pro kvalifikované a mladé obyvatele
- Nízká míra identifikace s městem, resp. regionem
- Nezájem o technické obory v průmyslově změřením Kolíně
- Příliv obyvatel jiných národností a jejich nepřijetí ze strany obyvatel města
- Nedostatečná úroveň komunikace mezi obyvateli navzájem a mezi obyvateli a vedením města
- Konkurence se sousedními městy (Poděbrady, Kutná Hora)
- Výskyt sociálně patologických jevů

6.2.2 Nezaměstnanost a trh práce**■ Silné stránky**

- Nízká míra nezaměstnanosti (oproti ČR)
- Silný zaměstnavatel v regionu (TPCA)
- Přítomnost několika zahraničních investorů
- Přiměřená úspěšnost aktivní politiky nezaměstnanosti
- Dobrá dopravní dostupnost města

■ Slabé stránky

- Jednostranné zaměření místní ekonomiky (velký podíl průmyslu)
- Rostoucí kvalifikační požadavky zaměstnavatelů
- Dojíždka obyvatel za prací do hlavního města
- Špatné uplatnění mladistvých a osob starších 50 let

■ Příležitosti

- Rozšíření podnikatelských aktivit v souvislosti s existencí průmyslových zón
- Přítomnost velkého a stabilního zaměstnavatele (TPCA)
- Podpora dalšího vzdělávání a rekvalifikací
- Rozvoj poradensko zprostředkovatelských služeb Úřadu práce v Kolíně
- Větší spolupráce vzdělávacích institucí s místními podnikateli
- Větší rozvoj služeb a cestovního ruchu a s tím spojená nová pracovní místa

■ Hrozby

- Prohlubování nezaměstnanosti mladistvých a uzavírání se trhu práce pro tuto skupinu obyvatel
- Stárnutí pracovní síly
- Nepochota zvyšovat kvalifikaci ze strany zaměstnanců
- Odsávací efekt Prahy (odliv kvalifikovanějších pracovníků)
- Pokles automobilového průmyslu

6.2.3 Místní ekonomika a ekonomický rozvoj**■ Silné stránky**

- Tradice průmyslové výroby ve městě
- Diverzifikované průmyslové výroby

- Existence stabilních podniků
- Přítomnost zahraničních investorů
- Rozvinuté malé a střední podnikání
- Přítomnost velkého podniku TPCA
- Dobrá technická infrastruktura
- Existence průmyslových zón
- **Slabé stránky**
 - Nízký podíl služeb
 - Ekologické zatížení starých průmyslových výrobních
 - Nevyužité staré průmyslové areály
 - Špatná dopravní situace ve městě
 - Málo rozvinutý cestovní ruch
- **Příležitosti**
 - Rozvoj služeb v souvislosti s existencí TPCA (zajištění potřeb TPCA místními podniky)
 - Podpora cestovního ruchu a vzájemné spolupráce s ostatními regiony a kulturními zařízeními
 - Rozvoj tzv. kongresové turistiky (v souvislosti s blízkostí Prahy)
 - Zlepšení prezentace města (lepší marketing města)
 - Využívání grantových programů při realizaci projektů neziskovými organizacemi a sdruženími
 - Využití starších průmyslových objektů pro vznik vzdělávacích zařízení (dislokovaná pracoviště VŠ, inkubátory, atd.)
- **Hrozby**
 - Odsávací efekt Prahy
 - Nevyužití starších průmyslových objektů a jejich chátrání
 - Nízká míra komunikace mezi veřejnou správou a podnikatelskými subjekty
 - Konkurence sousedních měst (Poděbrady, Kutná Hora)
 - Pokles v automobilovém průmyslu
 - Pomalá výstavba obchvatu města

6.2.4 Technická a dopravní infrastruktura

- **Silné stránky**
 - Významná poloha železniční stanice v Kolíně
 - Dobré napojení na důležité silniční tahy a dálnici
 - Hustá síť městské hromadné dopravy
 - Přítomnost Labe jako dopravní komunikace
 - Existence místního letiště
- **Slabé stránky**
 - Kritická situace v souvislosti s průtahem města a tranzitní dopravou
 - Nevybudovaný obchvat

- Centrum Kolína jako jediné místo, kde je Labe přemostěno mezi městy Týnec n. L. a Poděbrady
- Přetíženost centra města parkujícími automobily
- Chybějící koncepce dopravy v regionu

▣ Příležitosti

- Přesun tranzitní dopravy po dokončení dálnice D 11 a vybudování obchvatu
- Využití labské vodní cesty
- Zlepšení systému parkování v centru a vybudování záchytného parkoviště
- Rozvoj komunikací pro cyklisty ve městě

▣ Hrozby

- Nevhodné řešení obchvatu Kolína
- Opoždění výstavby obchvatu
- Nevhodně řešené parkování v centru města

Místní samospráva by měla využít předpokladů demografického paspartu při řešení problémů v souladu s pravděpodobným vývojem populace města Kolín. Na základě shromážděných materiálů, vypracované SWOT analýzy se pokusím o přiblížení výše zmíněných podmínek rozvoje města Kolín.

Populace města Kolína se stejně jako obyvatelstvo celé ČR nevyhne demografickému stárnutí. Budoucí vývoj věkové struktury bude ovlivněn odchodem poválečných ročníků do důchodového věku a razantním snížením podílu dětí na celkové populaci. Poměr produktivní a poproduktivní složky obyvatelstva bude samozřejmě souviset i se změnou důchodové reformy, jejíž součástí by mohla být i změna věku odchodu do důchodu. S výrazným poklesem dětské složky obyvatelstva bude souviset i transformace oblasti vzdělání, např. změny kapacity vzdělávacích zařízení, rušení předškolních zařízení atd. V důsledku očekávaného početního růstu osob ve starším věku bude zapotřebí modernizace zdravotnických a pečovatelských služeb. Úroveň plodnosti bude ovlivněna zejména tím, zda budou realizována dosud odkládaná narození dětí ženami do 30 let. Nadále bude klesat plodnost ve věkové skupině 15-24 let a naopak poroste plodnost žen starších 26 let. V tomto směru je nutné přihlédnout k současnému stavu a perspektivám mladých lidí na trhu práce a k otázkám bydlení, které do jisté míry ovlivňují rozhodování mladých párů o založení rodiny. Předpokládá se růst naděje dožití při narození u mužů i žen. To se projeví na poklesu úmrtnosti jako celku. Na zvýšení naděje dožití se podílí zlepšování úmrtnostních poměrů mužů starších 40 let a žen starších 60 let. Tento trend by měl vést k vytvoření profesionálního lékařského zázemí a zkvalitnění lékařské péče v Nemocnici Kolín. Proces migrace je podmíněn celou řadou faktorů. K nejdůležitějším patří ekonomická, sociální a politická situace ve městě Kolín. I přes stoupající atraktivitu města Kolín (volná pracovní místa, dobrá úroveň infrastruktury, dopravní dostupnost) nedojde ke změně současného záporného migračního salda na kladné, ale pouze k mírnému snížení jeho záporných hodnot. Za možnou bariéru rozvoje města Kolín považují blízkost Prahy a její „odsávácí efekt“.

Řešení nastíněných problémů může zajistit město samo, na některé je nutná spolupráce s ostatními úrovněmi státní správy a samosprávy, neziskovými organizacemi a samotnými občany města Kolín.

Závěr

Řešení otázek a předvídání budoucího vývoje obyvatelstva a rozvoje území je možné pouze za předpokladu přístupu ke kvalitním informacím. Demografický pasport, představuje souhrnnou informaci o demografické situaci na pozadí sociálního, ekonomického, politického vývoje a částečně takovou možnost poskytuje. Pro malé územní celky je důležitost takového zdroje o to větší, že detailnější informace o vývoji obyvatelstva nejsou obvykle k dispozici a podrobnější demografické analýzy menších celků se neprovádějí. Využití demografického pasportu v praxi povede k efektivnějšímu rozhodování v oblasti regionálního rozvoje, rozvoje lidských zdrojů, plánování vzdělanostní struktury a počtu míst ve školních zařízeních, plánování sociální struktury a zdravotních služeb, veřejné dopravy, sociální vybavenosti atd. Hlavním uživatelem pasportu by měla být především státní správa, regionální a místní samospráva a další kompetentní úřady a subjekty. Demografický pasport je pro veřejnou správu velmi důležitým zdrojem a mohl by sloužit jako podkladový materiál pro rozhodování v rámci budoucího populačního vývoje a pro řešení otázek spojených se současným stavem populace. Pro konečný efekt pasportu je nezbytně nutné převést studii do elektronické podoby a všeobecně ji tak zpřístupnit. Postupně by se mělo pracovat i na její aktualizaci a možnosti rozšíření podle potřeby uživatelů. Za předpokladu širšího využívání demografických pasportů v praxi nepochybně dojde k úplnějšímu a přesnějšímu nastavení obsahu, struktury a ukazatelů tak, aby splňovaly podmínky daného územního celku.

Demografický pasport města Kolín je jednou z prvních studií na toto téma. Jedná se o nový způsob prezentace informací daného druhu. Z původního záměru vytvořit demografický pasport města se podařilo sestavit systém demografických ukazatelů, analytických výsledků včetně přehledu socio-ekonomické situace a podmínek. Přínos této práce spočívá v praktické ukázce tvorby pasportu, použití příslušných metod a principů a v hledání odpovídajících demografických ukazatelů.

Při vypracování práce se vyskytla řada problémů, především nedostatečné množství poskytnutých dat a malé počty demografických událostí ve sledovaném období. Proto některé otázky nebyly v práci detailněji studovány, konkrétně se jedná o migraci obyvatelstva. Dalším nedostatkem práce je studium populace podle pětiletých věkových skupin. Tento postup byl nezbytně nutný pro stabilitu dat.

Na pozadí výsledků demografické analýzy můžeme konstatovat, že město Kolín následuje celorepublikový trend ve svém sociodemografickém vývoji. Po změně režimu v 90. letech došlo k výrazným změnám v porodnosti, úmrtnosti, sňatečnosti a rozvodovosti. Pokles porodnosti

a odkládání narození dítěte do vyššího věku bylo odrazem nového stylu života, seberealizace a postavení ženy ve společnosti. Úmrtnost klesala díky novým lékařským metodám, dostupnějším lékům a zlepšením životní úrovně. Zvyšovala se tak i naděje dožití. Intenzita sňatečnosti poklesla a věk snoubenců vzrostl, úroveň rozvodovosti se i nadále drží na vysoké úrovni. Intenzita migrace, není v práci detailněji rozebrána. Vzhledem k nedostupnosti některých informací, jsou k dispozici pouze absolutní data. Z nich vyplývá, že v průměru počty vystěhovalých převyšují počty přistěhovalých. Můžeme tedy hovořit o migračním úbytku v počátku sledovaného období. Změna nastala v roce 2005, kdy je výrazný migrační přírůstek. Tento vývoj je zapříčiněn novou pracovní příležitostí v rámci automobilky TPCA. Od toho roku, počet přistěhovalých opět klesá. Prognóza budoucího vývoje města Kolín není prozatím zpracována, neboť představuje zcela samostatnou úlohu, která by spolu se sestavením demografického pasportu výrazně přesáhla standardní rozsah diplomové práce.

Samotný demografický passport tak není zcela dokončen. Lze však předpokládat, že v budoucnu při systematictějších využívání demografických pasportů v praxi, dojde ke kompletnímu zhodnocení minulého a plnohodnotnému odhadu budoucího vývoje obyvatelstva města Kolín, jejichž výsledky se stanou jedním ze základních informačních východisek pro efektivní řízení lokálního rozvoje.

Seznam použité literatury

BARLOW, M., DOSTÁL, P., a HAMPL, M. (eds.). 1994. Territory, Society and Administration: The Czech Republic and the Industrial Region of Liberec. S. 41-55. Amsterdam:UvA Press.

BURCIN, B., KUČERA, T., ČERMÁK, Z. 2002. *Demografický vývoj města Liberce a jeho perspektivy*. Praha

Demografická ročenka vybraných měst ČR, 1991 až 2006. 2007. Praha: Český statistický úřad, 2007. Kód 4034-07.

Demografická ročenka krajů České republiky 1991 až 2006. 2007. Praha: Český statistický úřad, 2007. Kód: 4027-07.

HAMPL, M. 2005. *Geografická organizace společnosti v České republice: Transformační procesy a jejich obecný kontext*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, 2005. ISBN 80-86746-02 X.

HUBEŇÁKOVÁ, K. 2005. *Návrh koncepce vytvoření demografického pasportu města Liberce*. Diplomová práce. PřFUK katedra demografie a geodemografie. 2005.

HOFFMANOVÁ, K. 2005. *Koncept demografického passportu regionu a jeho aplikace v podmínkách Karlovarského kraje*. Diplomová práce. PřFUK katedra demografie a geodemografie. 2005.

HUNDL, V. 2008. *Demografický pasport malého územního celku-studie správního obvodu Praha 22*. Diplomová práce. PřFUK katedra demografie a geodemografie. 2008.

KALIBOVÁ, K. 2006. *Úvod do demografie*. 2006. 2. vyd. Praha : Nakladatelství Karolinum, 2006. ISBN 80-246-0222-9.

KOUDELKA, Z. 2003. *Průvodce územní samosprávou po 1. 1. 2003*. 1. vyd. Praha : Linde Praha, 2003. ISBN 80-7201-403-X.

KUČA, K. 1997. *Města městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezku*. Díl 3, H-Kole. 1. vyd. Praha : Libri, 1997. ISBN 80-85983-14-1.

LACINA, L.; VÍTEK, O. 2004. *Finanční a institucionální zajištění regionálního rozvoje v ČR s akcentem na vztahy k Evropské unii*. Informační prostor Institutu pro evropskou politiku Europeum www.integrace.cz, 20. 7. 2008.

PAVLÍK, Z. a kol. 2002. *Populační vývoj České republiky 1990-2002*. Praha : Katedra demografie a geodemografie. Přírodovědecká fakulta. Univerzita Karlova v Praze, 2002. ISBN 80-902686-8-4.

PAVLÍK, Z.; KUČERA, M. (eds.) 2002. *Population Development in the Czech Republic 1990-2002*. Praha, 2002. Dostupné z [www: <popin.natur.cuni.cz>](http://www.popin.natur.cuni.cz) ISBN 80-902686-8-4.

Populační vývoj České Republiky 2001-2006. 1. vyd. Praha: Katedra demografie a geodemografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy, 2007. ISBN 978-80-86561-77-6.

SMITH, S. K.; MERRISON, P. A. 2005. *Small-area and Business demography*. Springer US, 2005

SRB, V. 2004. *1000 let obyvatelstva českých zemí*. Praha : Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0712-3.

Statistický lexikon obcí České republiky 1992. 1994. Praha : SEVT, 1994. ISBN 80-7049-096-9.

Statistický lexikon obcí České republiky 2007. 2007. Praha : Český statistický úřad; Ministerstvo vnitra ČR, 2007. ISBN 978-80-250-1450-9.

Veřejná správa v České republice. 2005. 2. vyd. Praha : Ministerstvo vnitra ČR, 2005. ISBN 80-239-4709-5.

Vývoj obyvatel v okresech a městech Středočeského kraje za období 1960-2003. Praha : ČSÚ, 2008. Kód 13-2103-04.

Zákon č. 128/2000 Sb, o obcích. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2009 Dostupné z WWW:<<http://www.mvcr.cz/clanek/informace-k-novele-zakonu-o-uzemnich-samospravnych-celcich.aspx>>.

Zákon č. 129/2000 Sb, o obcích. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2009 Dostupné z WWW:<<http://www.mvcr.cz/clanek/informace-k-novele-zakonu-o-uzemnich-samospravnych-celcich.aspx>>.

Zákon č. 131/2000 Sb, o obcích. *In Sbírka zákonů České republiky*. 2009 Dostupné z WWW:<<http://www.mvcr.cz/clanek/informace-k-novele-zakonu-o-uzemnich-samospravnych-celcich.aspx>>.

Zákon č. 367/1990 Sb, o obcích. 2009 Dostupné z WWW: < www.mvcr.cz/soubor/ks-22-6judik-doc.aspx>.

Zákon č. 314/2002 Sb, o obcích. *In Sbírka zákonů České republiky*. 2009 Dostupné z WWW:<<http://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=2002&typeLaw=zakon&what=Rok&stranka=9>>.

Český statistický úřad. Dostupné na < www.czso.cz>.

Strategický plán města Kolín

Přílohy

Seznam příloh

Příloha 1: Pohyb obyvatelstva města Kolína v letech 1991-2006

Příloha 2: Porodnost a plodnost města Kolína v letech 1991-2006

Příloha 3: Úmrtnost města Kolína v letech 1991-2006

Příloha 4: Sňatečnost města Kolína v letech 1991-2006

Příloha 5: Rozvodovost města Kolína v letech 1991-2006

Příloha 1: Pohyb obyvatelstva města Kolína v letech 1991-2007

		sňatky	rozvody	potraty	narození	zemřelí	přistěhovalí	vystěhovalí	přirozený přírůstek	migrační přírůstek	celkový přírůstek	počet obyv. (k 31.12.)
CELKEM	1991	231	119	361	326	373	588	744	-47	-156	-203	31 426
	1992	242	138	376	339	373	901	646	-34	255	221	31 647
	1993	198	104	273	346	318	622	592	28	30	58	31 705
	1994	185	136	194	274	353	528	530	-79	-2	-81	31 624
	1995	184	128	162	266	401	530	543	-135	-13	-148	31 476
	1996	176	126	158	256	371	424	496	-115	-72	-187	31 289
	1997	181	111	173	253	334	428	560	-81	-132	-213	31 076
	1998	161	126	166	235	316	419	538	-81	-119	-200	30 876
	1999	166	97	162	247	364	379	529	-117	-150	-267	30 609
	2000	177	85	146	242	335	413	547	-93	-134	-227	30 382
	2001	185	132	126	252	335	466	580	-83	-114	-197	30 095
	2002	170	109	128	292	319	490	741	-27	-251	-278	29 817
	2003	163	120	135	291	345	616	689	-54	-73	-127	29 690
	2004	155	148	149	265	298	606	774	-33	-168	-201	29 489
	2005	150	154	137	298	337	1 432	707	-39	725	686	30 175
2006	176	161	155	318	311	843	867	7	-24	-17	30 158	

Příloha 1: Pohyb obyvatelstva města Kolína podle pohlaví v letech 1991-2007 (pokračování)

		narození	zemřelí	přistěhovalí	vystěhovalí	přirozený přírůstek	migrační přírůstek	celkový přírůstek	počet obyv. (k 31.12.)
muži	1991	173	172	284	384	1	-100	-99	15 006
	1992	167	206	416	290	-39	126	87	15 093
	1993	172	152	289	269	20	20	40	15 133
	1994	149	173	258	253	-24	5	-19	15 114
	1995	144	201	242	257	-57	-15	-72	15 042
	1996	131	182	206	231	-51	-25	-76	14 966
	1997	142	162	201	256	-20	-55	-75	14 891
	1998	134	149	192	256	-15	-64	-79	14 812
	1999	126	186	187	281	-60	-94	-154	14 658
	2000	123	162	200	262	-39	-62	-101	14 557
	2001	141	160	246	313	-83	-114	-197	14 410
	2002	162	183	240	398	-27	-251	-278	14 231
	2003	138	185	348	372	-54	-73	-127	14 160
	2004	139	158	351	443	-33	-168	-201	14 049
	2005	162	160	826	340	-39	725	686	14 537
	2006	174	147	463	450	7	-24	-17	14 577
ženy	1991	153	201	304	360	-48	-56	-104	16 420
	1992	172	167	485	356	5	129	134	16 554
	1993	174	166	333	323	8	10	18	16 572
	1994	125	180	270	277	-55	-7	-62	16 510
	1995	122	200	288	286	-78	2	-76	16 434
	1996	125	189	218	265	-64	-47	-111	16 323
	1997	111	172	227	304	-61	-77	-138	16 185
	1998	101	167	227	282	-66	-55	-121	16 064
	1999	121	178	192	248	-57	-56	-113	15 951
	2000	119	173	213	285	-54	-72	-126	15 825
	2001	111	175	220	267	-83	-114	-197	15 685
	2002	130	136	250	343	-27	-251	-278	15 586
	2003	153	160	268	317	-54	-73	-127	15 530
	2004	126	140	255	331	-33	-168	-201	15 440
	2005	136	177	606	367	-39	725	686	15 638
	2006	144	164	380	417	7	-24	-17	15 581

Zdroj dat: Český statistický úřad. Individuální data. Vlastní výpočty

Příloha 2: Porodnost a plodnost města Kolína v letech 1991-2006

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Živě narození celkem	326	339	346	274	266	256	253	235	247	242	252	292	291	265	298	318
v tom: muži	173	167	172	149	144	131	142	134	126	123	141	162	138	139	162	174
ženy	153	172	174	125	122	125	111	101	121	119	111	130	153	126	136	144
Index maskulinity	0,53	0,49	0,50	0,54	0,54	0,51	0,56	0,57	0,51	0,51	0,56	0,55	0,47	0,52	0,54	0,55
Hrubá míra porodnosti	10,4	10,7	10,9	8,7	8,5	8,2	8,1	7,6	8,1	8,0	8,4	9,8	9,8	9,0	9,9	10,5
Úhrnná plodnost	1,99	2,05	2,09	1,66	1,62	1,57	1,56	1,46	1,55	1,53	1,61	1,87	1,87	1,72	1,91	2,04
Živě narození na 1 000 obyvatel	10,4	10,7	10,9	8,7	8,4	8,2	8,1	7,6	8,0	7,9	8,3	9,8	9,8	9,0	10,1	10,5
Pořadí narození																
1. pořadí	.	172	182	132	149	141	131	117	124	134	137	161	141	141	146	163
2. pořadí	.	126	132	101	91	88	99	93	96	87	88	105	119	98	122	124
3. pořadí	.	24	24	29	15	20	18	17	18	20	21	23	29	19	27	29
4. a další pořadí	.	19	10	12	14	7	5	9	9	5	7	6	6	7	3	2
1. pořadí (v %)	.	50,7	53,7	38,9	44,0	41,6	38,6	34,5	36,6	39,5	40,4	47,5	41,6	41,6	43,1	48,1
2. pořadí (v %)	.	37,2	38,9	29,8	26,8	26,0	29,2	27,4	28,3	25,7	26,0	31,0	35,1	28,9	36,0	36,6
3. pořadí (v %)	.	7,1	7,1	8,6	4,4	5,9	5,3	5,0	5,3	5,9	6,2	6,8	8,6	5,6	8,0	8,6
4. a další pořadí (v %)	.	5,6	2,9	3,5	4,1	2,1	1,5	2,7	2,7	1,5	2,1	1,8	1,8	2,1	0,9	0,6
Úhrnná plodnost																
1. pořadí	.	1,04	1,10	0,80	0,91	0,86	0,81	0,73	0,78	0,85	0,87	1,03	0,91	0,91	0,93	1,05
2. pořadí	.	0,76	0,80	0,61	0,55	0,54	0,61	0,58	0,60	0,55	0,56	0,67	0,77	0,63	0,78	0,80
3. pořadí	.	0,14	0,14	0,18	0,09	0,12	0,11	0,11	0,11	0,13	0,13	0,15	0,19	0,12	0,17	0,19
4. a další pořadí	.	0,11	0,06	0,07	0,09	0,04	0,03	0,06	0,06	0,03	0,04	0,04	0,04	0,05	0,02	0,01
Průměrný věk při narození:																
dítěte celkem	.	25,0	25,4	25,7	25,6	25,9	26,8	27,3	27,4	27,4	28,0	28,0	28,4	28,4	28,8	28,4

Příloha 2: Plodnost a potratovost města Kolína v letech 1991-2006 (pokračování)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Věk matky:																
15 - 19 roků		51	45	34	21	18	13	7	10	12	5	13	9	6	6	9
20 - 24 roků	157	158	145	127	125	114	111	90	82	54	62	56	49	52	43	38
25 - 29 roků	84	87	117	66	92	92	81	90	100	123	116	135	153	109	134	142
30 - 34 roků	30	25	34	38	23	23	36	37	42	45	53	76	60	79	89	111
35 - 39 roků	6	14	5	4	5	7	10	10	12	6	13	10	17	18	22	17
40 a více	0	4	0	5	0	2	2	1	1	2	3	2	3	1	4	1
Podíl:																
15 - 19 roků (v %)	0,0	15,0	13,0	12,4	7,9	7,0	5,1	3,0	4,0	5,0	2,0	4,5	3,1	2,3	2,0	2,8
20 - 24 roků (v %)	48,2	46,6	41,9	46,4	47,0	44,5	43,9	38,3	33,2	22,3	24,6	19,2	16,8	19,6	14,4	11,9
25 - 29 roků (v %)	25,8	25,7	33,8	24,1	34,6	35,9	32,0	38,3	40,5	50,8	46,0	46,2	52,6	41,1	45,0	44,7
30 - 34 roků (v %)	9,2	7,4	9,8	13,9	8,6	9,0	14,2	15,7	17,0	18,6	21,0	26,0	20,6	29,8	29,9	34,9
35 - 39 roků (v %)	1,8	4,1	1,4	1,5	1,9	2,7	4,0	4,3	4,9	2,5	5,2	3,4	5,8	6,8	7,4	5,3
40 a více (v %)	0,0	1,2	0,0	1,8	0,0	0,8	0,8	0,4	0,4	0,8	1,2	0,7	1,0	0,4	1,3	0,3
Úhrnná plodnost																
15 - 19 roků	0,00	0,31	0,27	0,21	0,13	0,11	0,08	0,04	0,06	0,08	0,03	0,08	0,06	0,04	0,04	0,06
20 - 24 roků	0,96	0,95	0,87	0,77	0,76	0,70	0,69	0,56	0,51	0,34	0,40	0,36	0,32	0,34	0,27	0,24
25 - 29 roků	0,51	0,53	0,71	0,40	0,56	0,56	0,50	0,56	0,63	0,78	0,74	0,87	0,99	0,71	0,86	0,91
30 - 34 roků	0,18	0,15	0,21	0,23	0,14	0,14	0,22	0,23	0,26	0,28	0,34	0,49	0,39	0,51	0,57	0,71
35 - 39 roků	0,04	0,08	0,03	0,02	0,03	0,04	0,06	0,06	0,08	0,04	0,08	0,06	0,11	0,12	0,14	0,11
40 a více	0,00	0,02	0,00	0,03	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,01	0,02	0,01	0,03	0,01

Příloha 2: Porodnost a plodnost města Kolína v letech 1991-2006 (pokračování)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Rodinný stav matky:																
svobodné	17	14	11	15	26	24	17	22	28	31	30	43	46	57	52	85
vdané	304	313	323	251	227	225	230	203	203	200	202	228	229	192	220	209
rozvedené	5	11	11	6	11	6	5	9	16	10	19	20	15	16	26	24
ovdovělé	0	1	1	2	2	1	1	1	0	1	1	1	1	0	0	0
Podíl:																
svobodné (v %)	5,2	4,1	3,2	5,5	9,8	9,4	6,7	9,4	11,3	12,8	11,9	14,7	15,8	21,5	17,4	26,7
vdané (v %)	93,3	92,3	93,4	91,6	85,3	87,9	90,9	86,4	82,2	82,6	80,2	78,1	78,7	72,5	73,8	65,7
rozvedené (v %)	1,5	3,2	3,2	2,2	4,1	2,3	2,0	3,8	6,5	4,1	7,5	6,8	5,2	6,0	8,7	7,5
ovdovělé (v %)	0,0	0,3	0,3	0,7	0,8	0,4	0,4	0,4	0,0	0,4	0,4	0,3	0,3	0,0	0,0	0,0
Úhrnná plodnost																
svobodné	0,10	0,08	0,07	0,09	0,16	0,15	0,11	0,14	0,18	0,20	0,19	0,28	0,30	0,37	0,33	0,55
vdané	1,85	1,89	1,95	1,52	1,38	1,38	1,42	1,26	1,27	1,26	1,29	1,46	1,47	1,24	1,41	1,34
rozvedené	0,03	0,07	0,07	0,04	0,07	0,04	0,03	0,06	0,10	0,06	0,12	0,13	0,10	0,10	0,17	0,15
ovdovělé	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00
Narození v manželství	304	315	324	251	229	225	230	204	203	201	203	230	232	192	220	209
Narození mimo manželství	22	26	23	23	39	31	23	32	44	42	50	64	62	73	78	109
v % z živě narozených	6,7	7,7	6,6	8,4	14,7	12,1	9,1	13,6	17,8	17,4	19,8	21,9	21,3	27,5	26,2	34,3
Manželská plodnost	1,32	1,30	1,64	1,36	1,24	1,28	1,27	1,27	1,22	1,14	1,10	1,35	1,42	1,24	1,47	1,19

Zdroj dat: Český statistický úřad. Individuální data. Vlastní výpočty

Příloha 3: Úmrtnost města Kolína v letech 1991-2006

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Zemřelí celkem	373	373	318	353	401	371	334	316	364	335	335	319	345	298	337	311
Muži	172	206	152	173	201	182	162	149	186	162	160	183	185	158	160	147
Hrubá míra úmrtnosti	11,46	13,65	10,04	11,45	13,36	12,16	10,88	10,06	12,69	11,13	11,10	12,86	13,06	11,25	11,01	10,08
Ženy	201	167	166	180	200	189	172	167	178	173	175	136	160	140	177	164
Hrubá míra úmrtnosti	11,9	11,8	10,0	11,2	12,7	11,9	10,7	10,2	11,9	11,0	11,1	10,7	11,6	10,1	11,2	10,3
Naděje dožití při narození:																
muži	70,14	68,36	71,85	70,33	67,61	70,08	72,65	73,59	69,82	70,71	72,49	70,46	70,69	72,04	73,49	75,31
ženy	78	78,5	76,9	78,1	76,8	76,5	78,3	78,4	78,8	78,9	78,9	80,0	79,6	81,4	78,7	80,2
Příčiny úmrtí																
Muži																
novotvary	.	.	.	29,0	24,7	24,4	35,3	30,1	27,9	38,1	36,2	37,0	30,9	43,8	30,5	27,7
oběhová soustava	.	.	.	52,1	53,2	56,4	50,0	53,1	49,7	36,8	42,1	41,6	45,5	35,3	40,4	48,9
dýchací soustava	.	.	.	4,1	6,5	5,8	4,5	2,1	6,0	6,5	7,9	6,4	5,6	5,2	13,2	7,1
trávicí soustava	.	.	.	4,1	4,8	5,2	3,8	4,9	7,1	5,2	3,9	2,3	4,5	4,6	3,3	6,4
vnější příčiny	.	.	.	8,3	9,7	7,0	5,1	8,4	7,1	11,0	8,6	9,2	10,1	9,2	10,6	7,1
sebevraždy	.	.	.	2,4	1,1	1,2	1,3	1,4	2,2	2,6	1,3	3,5	3,4	2,0	2,0	2,8
Ženy																
novotvary	.	.	.	24,4	21,8	16,6	26,7	30,1	28,9	31,3	29,1	38,2	30,8	31,1	23,2	28,1
oběhová soustava	.	.	.	59,9	63,8	69,8	63,6	55,8	62,0	49,4	53,3	38,2	56,8	51,5	62,8	60,3
dýchací soustava	.	.	.	5,2	3,2	4,1	1,8	1,3	4,2	10,6	7,3	7,3	2,7	5,3	6,7	5,5
trávicí soustava	.	.	.	4,7	5,3	4,7	3,0	3,8	1,2	3,8	4,2	5,7	1,4	6,8	3,7	4,8
vnější příčiny	.	.	.	4,1	5,3	4,7	4,8	7,7	3,0	5,0	4,8	10,6	8,2	5,3	3,7	1,4
sebevraždy	.	.	.	1,7	0,5	0,0	0,0	1,3	0,6	0,0	1,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Zdroj dat: Český statistický úřad. Individuální data. Vlastní výpočty.

Příloha 3: Úmrtnost města Kolína v letech 1991-2006

<i>Muži</i>									
věk	Px	Dx	qx	px	lx	dx	Lx	Tx	ex
0	2350	22	0,009318	0,990682	100 000	932	99 143	7 111 222	71,1
1-4	9474	3	0,001266	0,998734	99 068	125	396 022	7 012 080	70,8
5-9	12 868	3	0,001165	0,998835	98 943	115	494 426	6 616 058	66,9
10-14	15 252	3	0,000983	0,999017	98 828	97	493 895	6 121 632	61,9
15-19	17 925	9	0,002507	0,997493	98 730	248	493 033	5 627 737	57,0
20-24	19 341	16	0,004128	0,995872	98 483	407	491 398	5 134 704	52,1
25-29	19 186	21	0,005458	0,994542	98 076	535	489 043	4 643 306	47,3
30-34	16 555	16	0,004821	0,995179	97 541	470	486 530	4 154 263	42,6
35-39	15 873	41	0,012832	0,987168	97 071	1246	482 240	3 667 733	37,8
40-44	16 936	55	0,016107	0,983893	95 825	1543	475 267	3 185 493	33,2
45-49	17 979	94	0,025804	0,974196	94 282	2433	465 327	2 710 226	28,7
50-54	17 341	153	0,043163	0,956837	91 849	3964	449 333	2 244 899	24,4
55-59	14 727	190	0,062492	0,937508	87 884	5492	425 692	1 795 566	20,4
60-64	12 261	259	0,100321	0,899679	82 392	8266	391 297	1 369 875	16,6
65-69	10 589	406	0,174940	0,825060	74 127	12968	338 214	978 577	13,2
70-74	8 105	420	0,229383	0,770617	61 159	14029	270 723	640 363	10,5
75-79	4 844	420	0,356295	0,643705	47 130	16792	193 670	369 641	7,8
80-84	2 526	306	0,464904	0,535096	30 338	14104	116 429	175 971	5,8
85+	1 104	301	1,000000	0,000000	16 234	16234	59 542	59 542	3,7

<i>Ženy</i>									
věk	Px	Dx	qx	px	lx	dx	Lx	Tx	ex
0	2350	7	0,002974	0,997026	100 000	297	99 726	7 843 368	78,4
1-4	8721	3	0,001375	0,998625	99 703	137	398 536	7 743 642	77,7
5-9	11 879	0	0,000000	1,000000	99 565	0	497 827	7 345 106	73,8
10-14	14 519	1	0,000344	0,999656	99 565	34	497 742	6 847 278	68,8
15-19	17 688	2	0,000565	0,999435	99 531	56	497 515	6 349 537	63,8
20-24	19 337	6	0,001550	0,998450	99 475	154	496 989	5 852 021	58,8
25-29	18 881	4	0,001059	0,998941	99 321	105	496 341	5 355 032	53,9
30-34	16 491	4	0,001212	0,998788	99 216	120	495 777	4 858 691	49,0
35-39	16 211	15	0,004616	0,995384	99 095	457	494 333	4 362 914	44,0
40-44	17 821	25	0,006990	0,993010	98 638	689	491 466	3 868 581	39,2
45-49	19 398	47	0,012042	0,987958	97 948	1179	486 794	3 377 115	34,5
50-54	18 755	62	0,016393	0,983607	96 769	1586	479 879	2 890 321	29,9
55-59	16 484	79	0,023679	0,976321	95 183	2254	470 279	2 410 442	25,3
60-64	14 668	141	0,046936	0,953064	92 929	4362	453 740	1 940 164	20,9
65-69	13 558	225	0,079671	0,920329	88 567	7056	425 195	1 486 424	16,8
70-74	12 037	348	0,134811	0,865189	81 511	10989	380 083	1 061 229	13,0
75-79	8 496	461	0,238897	0,761103	70 522	16848	310 493	6 81 146	9,7
80-84	5 576	543	0,391577	0,608423	53 675	21018	215 829	3 70 654	6,9
85+	3 660	772	1,000000	0,000000	32 657	32657	154 824	1 54 824	4,7

Zdroj dat: Český statistický úřad. Individuální data. Vlastní výpočty.

Příloha 4: Sňatečnost města Kolína v letech 1991-2006

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Sňatky celkem	231	242	198	185	184	176	181	161	166	177	185	170	163	155	150	176
Hrubá míra sňatečnosti	7,3	7,7	6,3	5,8	5,8	5,6	5,8	5,2	5,4	5,8	6,1	5,7	5,5	5,2	5,1	5,8
Rodinný stav																
Ženich: svobodný	173	179	153	137	128	127	130	106	113	124	145	120	117	118	101	134
rozvedený	56	62	43	47	49	48	51	53	48	50	36	49	44	36	48	42
ovdovělý	2	1	2	1	7	1	0	2	5	3	4	1	2	1	1	0
Ženich: svobodný (v %)	8,2	8,5	7,3	6,5	6,1	6,0	6,2	5,0	5,4	5,9	6,9	5,7	5,6	5,6	4,8	6,4
rozvedený (v %)	7,3	8,1	5,6	6,2	6,4	6,3	6,7	7,0	6,3	6,6	4,7	6,4	5,8	4,7	6,3	5,5
ovdovělý (v %)	6,1	3,0	6,1	3,0	21,2	3,0	0,0	6,1	15,2	9,1	12,1	3,0	6,1	3,0	3,0	0,0
Nevěsta:svobodná	176	178	156	139	125	129	131	109	118	130	138	124	120	116	105	117
rozvedená	54	58	40	44	55	42	47	49	46	46	42	45	38	37	43	58
ovdovělá	1	6	2	2	4	5	3	3	2	1	5	1	5	2	2	1
Nevěsta:svobodná (v %)	8,3	8,4	7,4	6,6	5,9	6,1	6,2	5,2	5,6	6,2	6,5	5,9	5,7	5,5	5,0	5,5
rozvedená (v %)	7,3	7,8	5,4	5,9	7,4	5,6	6,3	6,6	6,2	6,2	5,6	6,0	5,1	5,0	5,8	7,8
ovdovělá (v %)	2,2	13,3	4,4	4,4	8,9	11,1	6,7	6,7	4,4	2,2	11,1	2,2	11,1	4,4	4,4	2,2
(celkový počet)																
Sňatky oboustr. svobodných	.	162	146	121	108	115	116	88	98	113	125	107	103	102	89	107
Muž rozvedený-žena svobodná	.	16	10	18	16	14	15	21	20	17	13	16	17	14	16	10
Žena rozvedená-muž svobodný	.	14	7	15	19	11	13	17	15	10	18	13	13	15	12	27
Sňatky oboustr. rozvedených (v %)	.	43	31	28	31	30	34	31	27	33	22	32	24	21	31	31
Sňatky oboustr. svobodných	.	66,9	73,7	65,4	58,7	65,3	64,1	54,7	59,0	63,8	67,6	62,9	63,2	65,8	59,3	60,8
Muž rozvedený-žena svobodná	.	6,6	5,1	9,7	8,7	8,0	8,3	13,0	12,0	9,6	7,0	9,4	10,4	9,0	10,7	5,7
Žena rozvedená-muž svobodný	.	5,8	3,5	8,1	10,3	6,3	7,2	10,6	9,0	5,6	9,7	7,6	8,0	9,7	8,0	15,3
Sňatky oboustr. rozvedených	.	17,8	15,7	15,1	16,8	17,0	18,8	19,3	16,3	18,6	11,9	18,8	14,7	13,5	20,7	17,6

Příloha 4: Sňatečnost města Kolína v letech 1991-2006 (pokračování)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Věk ženichů:																
16-19	.	25	17	14	11	11	7	2	3	2	1	3	1	1	2	0
20-24	.	119	91	91	77	59	66	49	42	36	29	24	24	19	9	18
25-29	.	41	44	36	46	45	53	55	52	77	75	75	75	73	60	68
30-34	.	20	18	15	32	25	19	16	30	21	28	29	44	35	35	45
35-39	.	10	7	9	10	8	10	8	13	10	9	16	16	12	15	11
40 a více	.	27	21	20	21	28	26	31	26	31	23	21	18	15	29	34
16-19 (v %)	.	10,3	8,6	7,6	5,6	6,3	3,9	1,2	1,8	1,1	0,6	1,8	0,6	0,6	1,3	0,0
20-24 (v %)	.	49,2	46,0	49,2	39,1	33,5	36,5	30,4	25,3	20,3	17,6	14,3	13,5	12,3	6,0	10,2
25-29 (v %)	.	16,9	22,2	19,5	23,4	25,6	29,3	34,2	31,3	43,5	45,5	44,6	42,1	47,1	40,0	38,6
30-34 (v %)	.	8,3	9,1	8,1	16,2	14,2	10,5	9,9	18,1	11,9	17,0	17,3	24,7	22,6	23,3	25,6
35-39 (v %)	.	4,1	3,5	4,9	5,1	4,5	5,5	5,0	7,8	5,6	5,5	9,5	9,0	7,7	10,0	6,3
40 a více (v %)	.	11,2	10,6	10,8	10,7	15,9	14,4	19,3	15,7	17,5	13,9	12,5	10,1	9,7	19,3	19,3
Věk nevěsty:																
16-19	.	77	60	53	33	20	18	12	2	1	1	2	1	1	12	0
20-24	.	99	86	74	91	92	95	75	86	43	45	38	38	14	36	21
25-29	.	23	18	24	23	23	35	33	44	76	70	77	77	74	53	59
30-34	.	11	11	12	12	9	8	10	9	27	16	24	27	16	16	57
35-39	.	9	9	4	5	8	5	3	9	6	7	12	12	11	12	13
40 a více	.	23	14	18	20	19	20	28	16	24	19	16	11	11	21	26
16-19 (v %)	.	31,8	30,3	28,6	17,9	11,7	9,9	7,5	1,2	0,6	0,6	1,2	0,6	0,8	8,0	0,0
20-24 (v %)	.	40,9	43,4	40,0	49,5	53,8	52,5	46,6	51,8	24,3	28,5	22,5	22,9	11,0	24,0	11,9
25-29 (v %)	.	9,5	9,1	13,0	12,5	13,5	19,3	20,5	26,5	42,9	44,3	45,6	46,4	58,3	35,3	33,5
30-34 (v %)	.	4,5	5,6	6,5	6,5	5,3	4,4	6,2	5,4	15,3	10,1	14,2	16,3	12,6	10,7	32,4
35-39 (v %)	.	3,7	4,5	2,2	2,7	4,7	2,8	1,9	5,4	3,4	4,4	7,1	7,2	8,7	8,0	7,4
40 a více (v %)	.	9,5	7,1	9,7	10,9	11,1	11,0	17,4	9,6	13,6	12,0	9,5	6,6	8,7	14,0	14,8

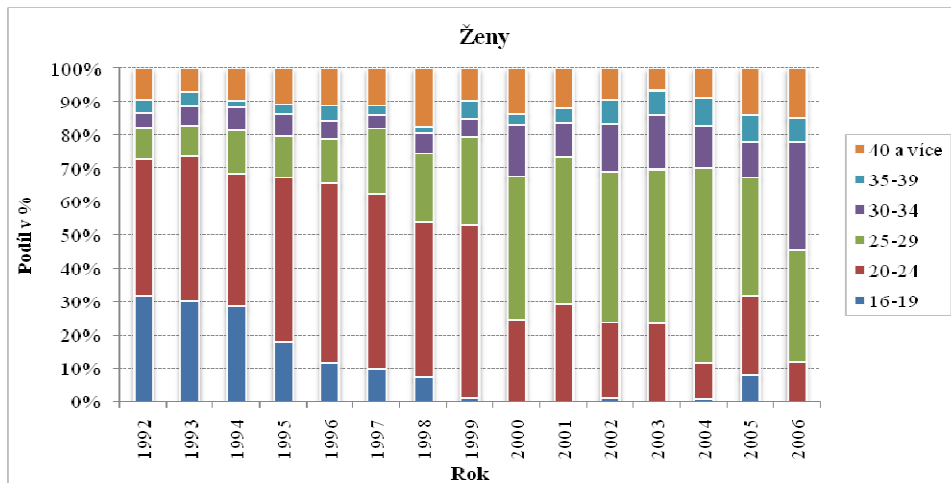
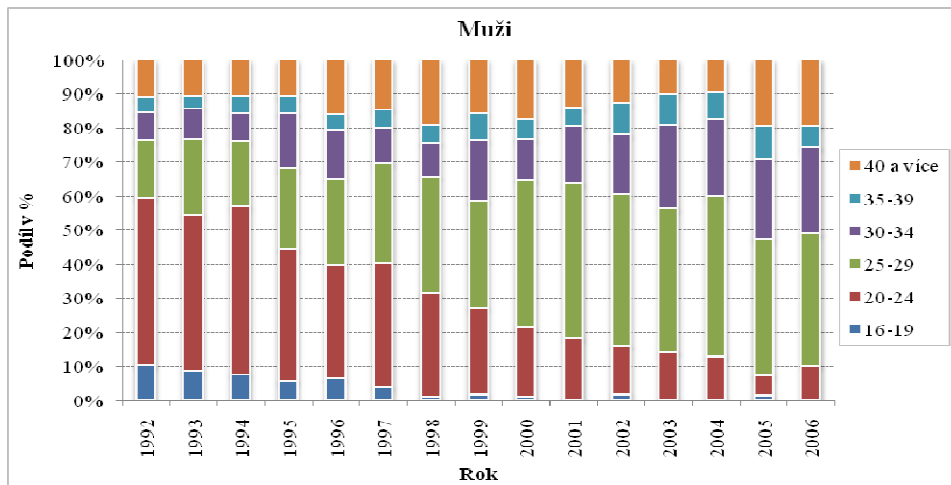
Příloha 4: Sňatečnost města Kolína v letech 1991-2006 (pokračování)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Pořadí sňatku ženicha:																
1. pořadí	.	179	153	137	128	127	130	106	113	124	145	120	117	118	101	134
2. pořadí	.	55	41	38	45	44	43	41	39	48	34	42	43	34	42	39
3. pořadí	.	7	2	10	9	5	7	13	13	5	4	6	2	2	5	3
1. pořadí (v %)	.	74,3	78,1	74,1	70,3	72,2	72,2	66,3	68,5	70,1	79,2	71,4	72,2	76,6	68,2	76,1
2. pořadí (v %)	.	22,8	20,9	20,5	24,7	25,0	23,9	25,6	23,6	27,1	18,6	25,0	26,5	22,1	28,4	22,2
3. pořadí (v %)	.	2,9	1,0	5,4	4,9	2,8	3,9	8,1	7,9	2,8	2,2	3,6	1,2	1,3	3,4	1,7
Pořadí sňatku nevěsty:																
1. pořadí	.	178	156	139	125	129	131	109	118	130	138	124	120	116	105	117
2. pořadí	.	60	37	42	49	36	43	42	41	40	36	38	37	35	40	50
3. pořadí	.	4	5	3	10	11	6	9	7	7	10	7	5	3	3	8
1. pořadí (v %)	.	73,9	79,6	75,1	68,7	73,3	72,8	68,1	71,5	73,4	75,4	73,8	74,1	75,3	70,9	66,5
2. pořadí (v %)	.	24,9	18,9	22,7	26,9	20,5	23,9	26,3	24,8	22,6	19,7	22,6	22,8	22,7	27,0	28,4
3. pořadí (v %)	.	1,7	2,6	1,6	5,5	6,3	3,3	5,6	4,2	4,0	5,5	4,2	3,1	1,9	2,0	4,5
	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Průměrný věk při sňatku																
ženich	.	27,8	27,8	28,0	29,4	30,6	29,6	31,9	32,2	32,2	31,5	30,8	30,6	29,2	34,4	30,8
nevěsta	.	28,7	25,1	25,5	26,7	27,4	27,0	29,5	28,4	28,9	27,9	28,1	27,5	28,6	28,7	29,1
Průměrný věk při 1.sňatku																
ženich	.	24,0	24,2	24,7	24,9	25,9	25,5	26,6	27,5	27,6	27,8	28,1	28,5	29,3	29,4	29,7
nevěsta	.	21,6	21,8	22,1	22,5	23,2	23,3	24,1	24,6	25,1	25,6	25,9	25,9	26,9	26,9	27,3

Zdroj dat: Český statistický úřad. Individuální data. Vlastní výpočty.

Příloha 4: Sňatečnost města Kolína v letech 1991-2006 (pokračování)

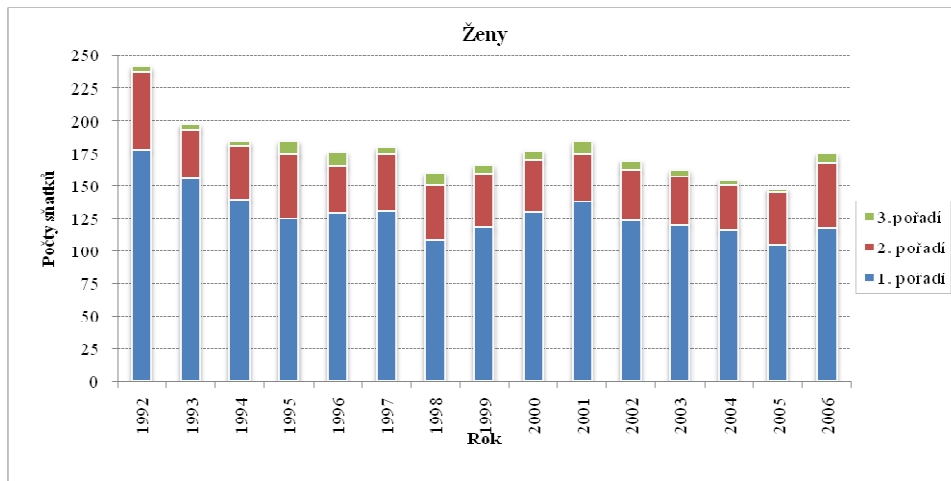
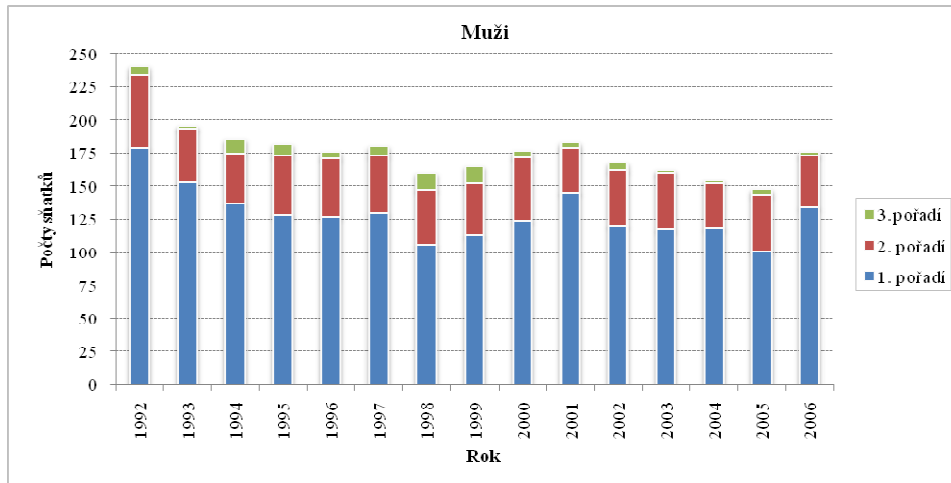
Obr. 1: Struktura sňatků města Kolína podle věku a pohlaví v letech 1992-2006

Zdroj dat: Individuální data. Vlastní výpočty

Příloha 4: Sňatečnost v Kolíně v letech 1991-2006 (pokračování)

Obr. 2: Struktura sňatků města Kolína podle pohlaví a pořadí v letech 1992-2006

Zdroj dat: Individuální data. Vlastní výpočty

Příloha 5: Rozvodovost města Kolína v letech 1991-2006

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Rozvody celkem	119	138	104	136	128	126	111	126	97	85	132	109	20	148	154	161
Na 1000 obyvatel	3,8	4,4	3,3	4,3	4,1	4,0	3,6	4,1	3,1	2,8	4,4	3,6	4,0	5,0	5,2	5,3
Na 100 sňatků	51,5	57,0	52,5	73,5	69,6	71,6	61,3	78,3	58,4	48,0	71,4	64,1	73,6	95,5	102,7	91,5
Úhrnná rozvodovost (v %)	56,7	57,5	55,4	55,5	67,2	50,5	47,0	54,0	44,1	40,7	61,0	53,1	58,9	74,3	78,9	85,5
Hrubá míra rozvodovosti	3,8	4,4	3,3	4,3	4,1	4,0	3,6	4,1	3,1	2,8	4,4	3,6	4,0	5,0	5,2	5,3
Index rozvodovosti (%)	51,5	57,0	52,5	73,5	69,6	71,6	61,3	78,3	58,4	48,0	71,4	64,1	73,6	95,5	102,7	91,5
Prům. délka trvání manželství	11,8	12,2	11,0	11,2	12,1	11,2	11,9	12,0	11,4	12,3	12,1	12,5	11,7	11,3	11,3	11,7
	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Trvání manželství																
0-1 rok	.	15	10	6	8	7	7	6	9	7	7	11	10	13	10	12
2-4 roky	.	23	18	35	25	34	18	21	19	18	23	23	23	32	33	30
5-9 roků	.	35	30	36	35	35	38	40	28	22	35	24	34	38	48	45
10-14 roků	.	21	18	21	13	14	16	27	16	12	30	12	23	25	22	33
15 a více roků	.	44	28	38	47	36	32	32	25	26	37	39	30	40	41	41
0-1 rok (v %)	.	10,9	9,6	4,4	6,3	5,6	6,3	4,8	9,3	8,2	5,3	10,1	8,3	8,8	6,5	7,5
2-4 (v %)	.	16,7	17,3	25,7	19,5	27,0	16,2	16,7	19,6	21,2	17,4	21,1	19,2	21,6	21,4	18,6
5-9 (v %)	.	25,4	28,8	26,5	27,3	27,8	34,2	31,7	28,9	25,9	26,5	22,0	28,3	25,7	31,2	28,0
10-14 (v %)	.	15,2	17,3	15,4	10,2	11,1	14,4	21,4	16,5	14,1	22,7	11,0	19,2	16,9	14,3	20,5
15 a více (v %)	.	31,9	26,9	27,9	36,7	28,6	28,8	25,4	25,8	30,6	28,0	35,8	25,0	27,0	26,6	25,5

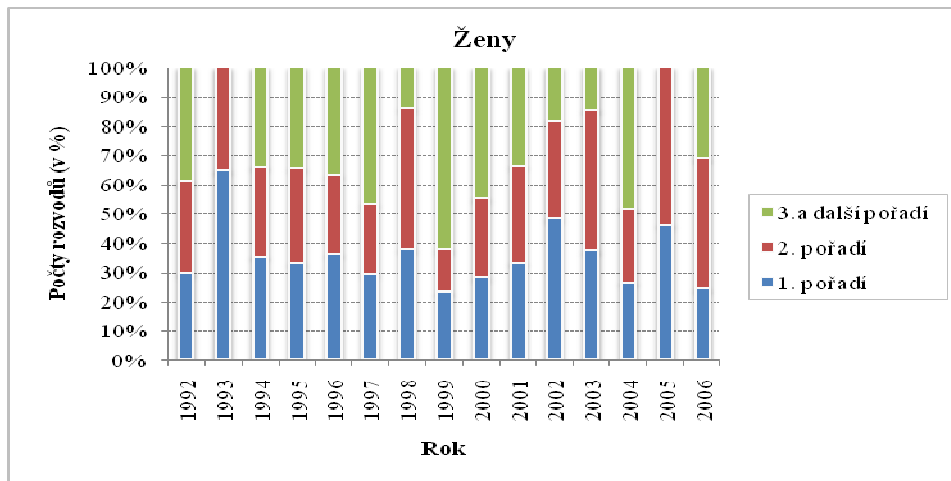
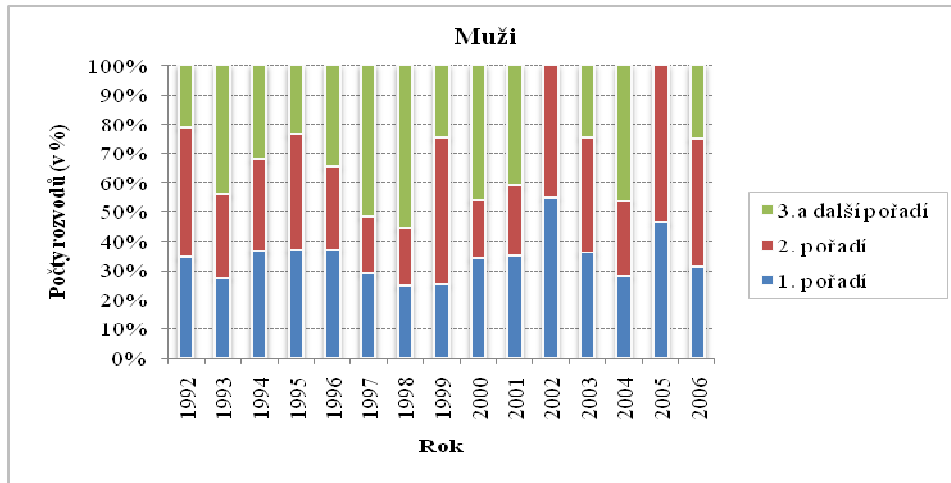
Příloha 5: Rozvodovost města Kolína v letech 1991-2006 (pokračování)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Intenzita rozvodovosti dle délky trvání manželství																
0	.	0,022	0,019	.	0,008	0,008	0,018	0,008	0,041	.	0,008	0,028	0,025	0,041	0,013	.
1 rok	.	0,087	0,077	0,044	0,055	0,048	0,045	0,040	0,052	0,082	0,045	0,073	0,058	0,047	0,052	0,075
2 rok	.	0,072	0,067	0,066	0,047	0,135	0,081	0,071	0,052	0,071	0,053	0,083	0,067	0,074	0,065	0,081
3 rok	.	0,051	0,058	0,103	0,086	0,056	0,027	0,048	0,041	0,059	0,061	0,073	0,067	0,068	0,052	0,031
4 rok	.	0,043	0,048	0,088	0,063	0,079	0,054	0,048	0,103	0,082	0,061	0,055	0,058	0,074	0,097	0,075
5 rok	.	0,065	0,096	0,110	0,063	0,071	0,090	0,071	0,062	0,059	0,038	0,046	0,033	0,135	0,091	0,099
6 let	.	0,080	0,096	0,051	0,086	0,119	0,081	0,063	0,082	0,071	0,053	0,046	0,100	0,034	0,091	0,062
7 let	.	0,051	0,029	0,051	0,102	0,040	0,072	0,071	0,052	0,059	0,076	0,028	0,025	0,034	0,065	0,068
8 let	.	0,029	0,029	0,029	0,008	0,016	0,063	0,056	0,062	.	0,061	0,055	0,075	0,027	0,032	0,037
9 let	.	0,029	0,038	0,022	0,016	0,032	0,036	0,056	0,031	0,071	0,038	0,046	0,050	0,027	0,032	0,012
10-14 let	.	0,152	0,173	0,154	0,102	0,111	0,144	0,214	0,165	0,141	0,227	0,110	0,192	0,169	0,143	0,205
15-19 let	.	0,116	0,115	0,11	0,211	0,111	0,126	0,071	0,093	0,106	0,159	0,119	0,092	0,122	0,110	0,093
20-24 let	.	0,116	0,077	0,103	0,102	0,087	0,081	0,095	0,093	0,059	0,053	0,138	0,050	0,061	0,039	0,068
25 a více let	.	0,087	0,077	0,066	0,055	0,087	0,081	0,087	0,072	0,141	0,068	0,073	0,108	0,088	0,117	0,093
	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Pořadí rozvodu mužů																
1. pořadí	.	107	82	113	103	106	93	102	67	73	112	93	96	119	124	122
2. pořadí	.	29	18	20	23	17	13	17	28	9	16	16	22	23	30	36
3.a další pořadí	.	2	4	3	2	3	5	7	2	3	4		2	6		3
1. pořadí (v %)	.	7,1	5,4	7,5	6,8	7,0	6,2	6,7	4,4	4,8	7,4	6,2	6,3	7,9	8,2	8,1
2. pořadí (v %)	.	9,1	5,7	6,3	7,3	5,4	4,1	5,4	8,8	2,8	5,0	5,0	6,9	7,3	9,5	11,4
3.a další pořadí (v %)	.	4,3	8,7	6,5	4,3	6,5	10,9	15,2	4,3	6,5	8,7	0,0	4,3	13,0	0,0	6,5
Pořadí rozvodu žen																
1. pořadí	.	109	93	112	103	106	91	98	80	68	106	94	93	118	123	112
2. pořadí	.	25	11	21	22	17	16	27	11	14	23	14	26	24	31	45
3.a další pořadí	.	4		3	3	3	4	1	6	3	3	1	1	6		4
1. pořadí (v %)	.	7,2	6,2	7,4	6,8	7,0	6,0	6,5	5,3	4,5	7,0	6,2	6,2	7,8	8,2	7,4
2. pořadí (v %)	.	7,6	3,4	6,4	6,7	5,2	4,9	8,3	3,4	4,3	7,0	4,3	8,0	7,3	9,5	13,8
3.a další pořadí (v %)	.	9,5	0,0	7,1	7,1	7,1	9,5	2,4	14,3	7,1	7,1	2,4	2,4	14,3	0,0	9,5

Zdroj dat: Český statistický úřad. Individuální data. Vlastní výpočty

Příloha 5: Rozvodovost města Kolína v letech 1991-2006 (pokračování)

Struktura rozvodů města Kolína podle pohlaví a pořadí v letech 1992-2006

Zdroj dat: Individuální data. Vlastní výpočty

